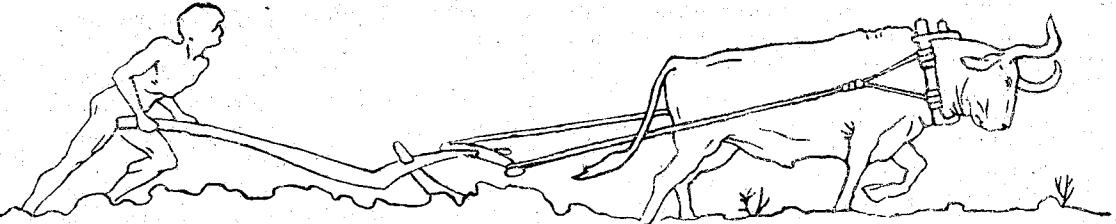

ΚΑΜΙΛΛΟΣ ΚΑΒΟΥΡΑ 1810 — 1910

ΠΑΝΔΩΗΝΔΙΔ

ΕΤΟΣ Ι' 15-30 ΣΕ-
ΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1910

ΟΜΙΛΙΕΣ ΜΕ ΤΟΝ ΕΑΥΤΟ ΜΟΥ (ΖΩΗ ΚΑΙ ΤΕΧΝΗ)

I ΣΤΟ ΒΟΥΝΟ

Στήν Κυρία Πετρούλα Ψηλορείτη
13 Ιουλίου 19...

Τρίτη μέρα πάνω στό βουνό... Κουράστηκες, γλυκά σκαρφαλώνοντας στοὺς βράχους. Καμιὰ κούραση δὲν εἶναι ἔτσι ώμορφη, σὰν τὸν κόπο τοῦ γεωργοῦ, ποὺ σκάβει τὸ χῶμα, σὰν τὸν ἀγῶνα τοῦ κυνηγοῦ ποὺ λαχανιάζει στὶς καποτοπιές, σὰν τὸν ἴδρωτα τοῦ ὑλοτόμου, ποὺ κατεβάζει τὸ τσεκούρι ἀπάνω στοὺς μεγάλους γέρικους κορμούς. Κάθε ἄλλη κούραση, κάθε κόπος ἄλλος, κάθε ἴδρωτας ποὺ χύνεται στὴν πολιτεία μέσα, εἶναι ἀγῶνες ἀσχημοί, ξένοι στὴ φύσι τοῦ ἀνθρώπου. Ο Θεός στέλνει τὸν γλυκύτατον ὑπνο, βάλσαμο καὶ παρηγορὰ στοὺς ἀνθρώπους ποὺ ἀκολουθῶνται τὸν νόμο του καὶ ἀγωνίζονται στὰ ἔργα, ποὺ τοὺς προστάζει τὸ θέλημά του. Μονάχα σ' αὐτούς...

Πόσο γλυκά κοιμήθηκες κάτω ἀπ' τὸν ἥσκιο τῶν ἐλάτων! Τὸ δροσερὸ δεράκι, ψυχὴ τοῦ λόγγουν, ποὺ πλανιέται μέσα στὶς θαμπὲς πρασινάδες, ἥρθε καὶ σοῦ χάϊδεψε τὸ ἴδρωμένο μέτωπο. Ἀργοπέρασε σὰ χάϊδι καὶ σὰ φιλὶ ἀπάνω στὰ βλέφαρά σου, σὰ χάϊδι τῆς μητέρας σου καὶ σὰ φιλὶ τῆς ἀγάπης σου. Κι' ἀπὸ τὰ πράσινα κλαδιά ἔνα βάλσαμο γλυκὸ ἄρχισε νὰ στάξῃ μέσα στὴν ψυχὴ σου. Κι' ἀποκοιμήθηκες. Χρόνια είχες νὰ χαρής τέτοιον ὑπνο. "Ίσως ἀπ' τὴν ἀγκαλιὰ τῆς μάννας σου, ίσως ἀκόμα κι' ἀπ' τὴν ἀγκαλιὰ τῆς μεγάλης μάννας ποὺ μᾶς ιρατεῖ ποιὸν γεννηθοῦμε. "Ένα ἀηδόνι σὲ ξύπνησε αὐγὴν - αὐγὴ, μὲ τὸ τραγούδι του. "Ένα σάλεμα τῶν κλαριῶν σοῦ εἶπε: «Σήκω! Μιὰν ἀχτίδα τοῦ Ήλιου, δροσερὴ καὶ πρωτόλουβη, πέρασε ἀνάμεσα ἀπὸ τὰ φύλλα καὶ σούνιψε τὸ

πρόσωπό σου μὲ τὸ φῶς τοῦ οὐρανοῦ. «Ξύπνα!
Ή ζωὴ ξαναρχίζει...»

Ἄντη εἶναι ἡ ζωὴ.

Μὰ γιατί κάθεσαι τώρα συλλογισμένος; Η ψυχὴ σου δὲ γειτίζει ἀκόμα πλέρια ἀπ' τὴν πρασινάδα καὶ τὸ φῶς. Μιὰ δίψα σὲ φλογίζει ἀκόμα. Μπροστά στὰ δρυάνοιχτα μάτια σου περνοῦντες φαντάσματα, διαβαίνοντας καὶ χάνονται σκιές, ἀκολουθῶντας ἔνα μονοπάτι, ποὺ δὲν τὶς φέρνει σ' ἐσένα. Τὶς προσκαλεῖς μὲ τὴ σιωπὴ σου, τὴ δυνατὴ καὶ μεγαλόφωνη σιωπὴ. Μ' αὐτὲς τραβοῦντες περήφανα καὶ σιγαλὰ τὸν δρόμο τους. Φεύγουν καὶ χάνονται καὶ ξαναφαίνονται πάλι ἀπ' τὸ ἄλλο μονοπάτι, δλοένα μακρύτερα, δλοένα ἀχνύτερα, καὶ πάλι σβύνονται καὶ χάνονται. Καὶ σὺ παρφόνεις τὰ μάτια σου στὸν ἀέρα. Σούρχεται νὰ κλάψῃς καὶ σούρχεται νὰ τραγουδήσῃς...

Η μάννα σου, μὲ τὰ κάτασπρα, τὸ ἀσημένια μαλλιά καὶ τὰ γλυκὰ γαλανὰ μάτια, εἶναι χρόνια τώρα πεθαμένη. Γιατί δὲν τὸ πιστεύεις καὶ γιατί τὴν προσμένεις δλοένα; Η ἀγάπη σου εἶναι φευγάτη χρόνια, χρόνια χαμένη. Ἀπ' τὶς χαρές σας κι' ἀπ' τὶς λύπες σας, δὲν ἀπόμεινε παρὰ τὸ θλιβερὸ σάλεμα τοῦ ἀσπρού μαντυλιοῦ ἀπάνω ἀπ' τὰ κύματα τοῦ λιμανιοῦ.... Τί γυρεύεις τώρα; Δὲν ξέρεις τὸ λοιπὸν τί ἀπομένει ἀπὸ μίαν ἀγάπη;

Ο ἥχος μιᾶς φλογέρας φτάνει στ' αὐτιά σου ἀπ' τὰ βάθη τῆς ορεματιᾶς. Ο μικρὸς βοσκὸς τραγουδεῖ τὸν πόνο τῆς ἀγάπης του. Καὶ σὺ θαρρεῖς πώς τὰ δένδρα ἀναστενάζουντες μαζὶ σου, πώς τὸ δεράκι τραγουδεῖ τοὺς καῦμούς σου, πώς η βρύση σιγοκλαίει, μέσα στὰ ἡσικερὰ πολυτρίχια, τὴ δική σου τὴ Μοῖρα. Καὶ σούρχεται νὰ κλάψῃς, καὶ σούρχεται νὰ τραγουδήσῃς. Καὶ τὸ

ἀηδονάκι, ποὺ σὲ ξύπνησε αὐγὴν - αὐγή, ξανάρχισε τὶς γλυκές του τρίλιες ἀπάνω στὸ κλαδί. Ἀκούσες τί σοῦ λέει; «Τραγούδησε μαζί μου, κλάψε μαζί μου!»

Ἐδώ τελειόνει ἡ ΖΩΗ κι' ἐδῶ ἀρχινάει ἡ ΤΕΧΝΗ.

Μὰ δὲν θὰ ἔχωρίσῃς ποτὲ ποὺ ἀρχινάει ἡ μιὰ καὶ ποὺ τελειόνει ἡ ἄλλη. Τὸ τραγούδι εἶναι τώρα δῆλη ἡ ζωὴ καὶ τώρα πάλι ἡ ζωὴ εἶναι μοναχή της ἔνα τραγούδι. Μὴ γυρεύῃς νὰ τὰ ξεχωρίσῃς. Κάνε ὅπως κάνεις ἡ πηγὴ κι' ὅπως κάνεις τὸ ἀηδόνι, ποὺ δὲν έρουν ποιὰ εἶναι ἡ ζωὴ τους καὶ ποιὸ τὸ τραγούδι τους.

13 Ιουλίου 19... (Βράδυ)

Γύρισες στὸ καλύβι σου. Ἀπάνω στὸ τραπέζι σου εἶναι κάποια βιβλία. Ἀνοιξε τὸ παράθυρό σου, σχίσε τα φύλλο - φύλλο, σκόρπισέ τα στὸν ἀνεμο. Τὶ σου χρειάζονται; Νὰ θέλῃς νὰ μάθῃς τί μίλησε ἡ Φύσις δλόγυρά σου, μιὰ μακρινὴ μέρα, σ' ἔναν παλιὸ ποιητή, εἶναι ἀνόητη περιέργεια. «Ισως νάνε κι' ἀδιακρισία. Κάθε δέντρο, κάθε χορτάρι, κάθε πέτρα ἔχουνε ἄλλα λόγια νὰ σου ποῦνε, ἄλλα τραγούδια νὰ σου τραγουδήσουν, μιὰ παραμύθια νὰ σου ἀνιστορήσουν. Πήγαινε νὰ τὸ ἀκούσῃς. Τὸ ρυάκι ποὺ τρέχει βιαστικό, ἀνάμεσα στὴν πρασινάδα, εἰδε καινούργια πράματα στὸ πέρασμά του, φύλησε νεόβγαλτα λουλούδια, ἔπαιξε μὲ νέες ἀχτίδες. Πήγαινε καὶ κάθισε σιμά του νὰ μάθῃς τοὺς καινούργιους του καυμοὺς μὲ τὸν παλιὸ σκοπό του. Ο γκρεμισμένος μύλος, ποὺ σὲ κιντάζει ἀνάμεσα ἀπ' τὸ μικρό σου παραθυράκι, δὲν τάπε ἀκόμα δλα του τὰ μυστικά. Ἐχει κι' ἄλλα, ἔχει πολλὰ ποὺ δὲν τάνιστόρησε ἀκόμα. Κύττα ἔνα σύννεφο. Τώρα σηκώθηκε ἀπ' τὸ θεμέλια τοῦ οὐρανοῦ κι' ἀπλόνει τὰ μαῦρα του πανιὰ στὸν ἀέρα καὶ ταξιδεύει καμαρωτό, σὰν τρικάταρη φρεγάδα. Ρώτησε το ποῦθε ἔρχεται καὶ ποὺ πάει... Πές του νὰ σὲ πάρῃ μαζί του! Νὰ θέλῃς νὰ μάθῃς τί είπε τὸ δέντρο, τὸ ρυάκι καὶ τὸ σύννεφο, μιὰ μακρινὴ μέρα, σ' ἔνα παλιὸ ποιητή, εἶναι ἀνόητη περιέργεια.

16 Ιουλίου 19...

Κάθισες στὴν ψηλὴ πέτρα, ἀπάνω στὴν κορφὴ τοῦ βουνοῦ. Καὶ κυττᾶς κάτω σου τὸν συλλογισμένο λόγγο ποὺ ξυπνάει καὶ πρασινίζει, κυττᾶς μακριὰ τὸν ἥμερο κάμπο μὲ τὰ σπαρτά του, πέρα τὴ θάλασσα τὴν ἔρωτιάρα, ποὺ ἀγκαλιάζει τὶς ἀσάλευτες στερεότες, ἀντίπερα τὰ ψηλὰ βουνά, τὸ ἀντρειούμενα. «Ολα μαζὶ πλέουν ἀκόμα σὲ μιὰ θαυμήτη καταχνιά. Τὸ ὄνειρο τάχει σφικτοδεμένα καὶ δὲν τὰ χώρισε ἀκόμα ἡ ζωὴ. «Ομως ἐσὺ τὰ ξεχωρίζεις ἀδιακριτα. Ἡ στενόχωρη ψυχή σου δὲν τὰ χωρεῖ δλα μαζί, σὰν ἔνα μεγάλο θαῦμα.

Καὶ λές: «Νάμουνα ζωγράφος νὰ τὰ ζωγραφίσω!» Καλύτερα ποὺ δὲν εἶσαι. Κάθε ψυχὴ ἔχει τὸν τρόπο της νὰ δεῖξῃ τὸν θαυμασμό της σὲ κάθε τι ποὺ τὴ συγκίνησε βαθεία. Ἡ άλλος τραγουδεῖ, ἄλλος παῖζει τὴ φλογέρα, ἄλλος ἀπιθόνει ἀπάνω στὸ χαρτί, στὸ μουσαμᾶ ἢ στὸ μάρμαρο τὸ εἴδωλο τῆς λατρείας του, κι' ἄλλος μονάχα ἀναστενάζει, δακρύζει ἡ σωπαίνε. Εσύ δὲν ἔκανες τίποτε ἀπ' αὐτά, τίποτε ἀπ' ὅσα εἶναι σύμφωνα μὲ τὴ φύσι σου καὶ τὴ δύναμι σου. Ζήλεψες μονάχα τὴν ἔνη τέχνη, ποὺ δὲν τὴν ἔχεις. Γύρεψες νᾶσαι ζωγράφος γιὰ νὰ ζωγραφίσης. Σοῦ δρκίζομαι πὼς θάκανες μίαν ἀσχημηνίαν εἰνόνα. Ἀποράλλαχτα δὲν ζωγράφος, ποὺ θάλλεις: «Ἄς ήμουνα ποιητής νὰ τραγουδήσω αὐτὴ τὴν ὀμορφιά», εἶναι βέβαιο πὼς δὲν τὴν ἔνιοισες βαθεία μέσα του. Κι' ἀν ἥτανε ποιητής, ὅπως τὸ θέλει, θάκανες ἔνα ἀσχημο ποίημα. «Ἔλα πάλι, ἔλα ξανὰ καὶ κάθισε στὴν ψηλὴ πέτρα. «Αν ἀπὸ τὰ σπλάχνα σου ἀναβρύσῃς ἔνα τραγούδι, τραγουδισέ το. Εἰδεμή κατέβα καὶ μήν ξανανεβῆς πιά. Τίποτα δὲν θὰ φελούσε νᾶσουνα ζωγράφος. Τίποτα, σὲ βεβαιόνω.

13 Ιουλίου 19... (Βράδυ)

Γύρισες στὸ καλύβι σου. Ἀπάνω στὸ τραπέζι σου εἶναι κάποια βιβλία. Ἀνοιξε τὸ παράθυρό σου, σχίσε τα φύλλο - φύλλο, σκόρπισέ τα στὸν ἀνεμο. Τὶ σου χρειάζονται; Νὰ θέλῃς νὰ μάθῃς τί μίλησε ἡ Φύσις δλόγυρά σου, μιὰ μακρινὴ μέρα, σ' ἔναν παλιὸ ποιητή, εἶναι ἀνόητη περιέργεια. «Ισως νάνε κι' ἀδιακρισία. Κάθε δέντρο, κάθε χορτάρι, κάθε πέτρα ἔχουνε ἄλλα λόγια νὰ σου ποῦνε, ἄλλα τραγούδια νὰ σου τραγουδήσουν, μιὰ παραμύθια νὰ σου ἀνιστορήσουν. Πήγαινε νὰ τὸ ἀκούσῃς. Τὸ ρυάκι ποὺ τρέχει βιαστικό, ἀνάμεσα στὴν πρασινάδα, εἰδε καινούργια πράματα στὸ πέρασμά του, φύλησε νεόβγαλτα λουλούδια, ἔπαιξε μὲ νέες ἀχτίδες. Πήγαινε καὶ κάθισε σιμά του νὰ μάθῃς τοὺς καινούργιους του καυμοὺς μὲ τὸν παλιὸ σκοπό του. Ο γκρεμισμένος μύλος, ποὺ σὲ κιντάζει ἀνάμεσα ἀπ' τὸ μικρό σου παραθυράκι, δὲν τάπε ἀκόμα δλα του τὰ μυστικά. Ἐχει κι' ἄλλα, ἔχει πολλὰ ποὺ δὲν τάνιστόρησε ἀκόμα. Κύττα ἔνα σύννεφο. Τώρα σηκώθηκε ἀπ' τὸ θεμέλια τοῦ οὐρανοῦ κι' ἀπλόνει τὰ μαῦρα του πανιὰ στὸν ἀέρα καὶ ταξιδεύει καμαρωτό, σὰν τρικάταρη φρεγάδα. Ρώτησε το ποῦθε ἔρχεται καὶ ποὺ πάει... Πές του νὰ σὲ πάρῃ μαζί του! Νὰ θέλῃς νὰ μάθῃς τί είπε τὸ δέντρο, τὸ ρυάκι καὶ τὸ σύννεφο, μιὰ μακρινὴ μέρα, σ' ἔνα παλιὸ ποιητή, εἶναι ἀνόητη περιέργεια.

16 Ιουλίου 19...

Μανία ἔχει δὲ κόσμος νὰ ζωγραφίζῃ. Μανία νὰ περιγράψῃ. Ἡ ζωγραφικὴ κι' ἡ περιγραφὴ εἶναι ἡ μεγαλύτερη πληγὴ τοῦ αἰώνα μας. Λίγες περιγραφές, δσο μπορεῖς. Περίγραψε μονάχα ἔκεινο ποὺ εἶδες ξεχωριστὰ ἐσύ καὶ ποὺ εἶσαι βέβαιος πὼς τὸ εἶδες. Δὲν εἶναι ἀνθρωπος στὸν κόσμο, ποὺ νὰ μήν εἶδε ἔνα δάσος, ἔνα βουνό, ἔνα ποτάμι, ἔνα περιγιάλι. Ισως νὰ τὸ εἶδε καλύτερα ἀπὸ σένα. Γιατὶ θέλεις νὰ τοῦ χαλάσῃς τὴν παρθενικὴ του ἔντυπωσι; «Αν εἶναι ἀπλούκος θὰ σὲ πιστέψῃς ἔσενα—γιατὶ οἱ ἀπλούκοι πιστεύουνε καθετεί, ποὺ εἶναι γραμμένο—καὶ θαλλάξῃ μιὰν ὀμορφη εἰκόνα, ποῦχει μέσα του, μίαν εἰκόνα σύμφωνη μὲ τὴ φύσι του, μὲ μιὰν ἄλλη, ἀσχημότερη ἵσως καὶ ἔνη γιὰ τὴν ψυχή του. «Ετοι χαλούμε τὴν ὀμορφη ποικιλία τῶν ψυχῶν. «Ἐκατὸ ἀνθρωποι πιστεύουνε τώρα ἔσενα περιγραφή εἰκόνα, κι' ὅπως τὸ ἀσχημοῖς τοῦ ποτάμου, μὲ τὴν τέχνη τοῦ ποιητῆ νὰ μοιάσῃ, σὲ μιὰν ἀπέραντη ἔκτασι, μὲ τὴν τέχνη τοῦ συμβολαιογράφου, πασχίζοντας νὰ μοιάσῃ μὲ τὴν τέχνη τοῦ «Οιήρου!»

17 Ιουλίου 19...

δεῖξωμε τὴν ἐπιτηδειότητά μας; Παιδιακίσια φιλοδοξία! "Ἄς σεβασθοῦμε τὴν Φύσι. Εἶναι δὲν μόνος τρόπος νὰ τῆς δεῖξωμε τὴν ἀγάπη μας. Κάνενας δὲν καταπιάνεται, δίχως νᾶναι σίγουρος γιὰ τὴν τέχνη του, νὰ ζωγραφίσῃ τὴν ἔρωμένη του. "Όλοι πασχίζουνε δμως νὰ περιγράψουνε ἔνα δέντρο, ἔνα σύννεφο, ἔνα κῦμα, ποὺ μάθουνε νὰ σέρνουνε ἀκόμα τὸ κοντύλι ἀπάνω στὸ χαρτί. "Ετοι γίνηκε μιὰ φιλολογία γεμάτη ἀπὸ ἀνόητη περιγραφή, μιὰ φιλολογία γιὰ πέταμα.

«Ἡ ἀσχημη ἀντὴ μανία εἶναι γεμάτη κωμικότητες. Θυμάσαι σήμερα τὸ πρωΐ; "Άνοιξες θλιμμένος τὸ παραδύρι σου. Δὲν ξεχωρίσες τίποτα μπροστά σου, τίποτε ἄλλο πάρεξ λίγες πινελιές πράσινο, λίγες πινελιές γαλάζιο. "Ένα ἀεράκι φύσης στὰ μάτια σου καὶ σοῦ ἀνακάτωσε καὶ τὶς λίγες αὐτὲς πινελιές. "Ένα γλυκό, γυναικείο πρόσωπο πέρασε τότε μπροστά σου. Τίποτε ἄλλο δὲν εἶδες πιὰ ἀπὸ τὸ παράθυρο σου, πάρεξ αὐτό. Καὶ κάθισες στὸ τραπέζι νὰ γράψῃς. "Έβαλες τὸν ἔναντό σου στὸ παράθυρο καὶ τὸν ἔκανες νὰ ιδῇ δέντρα, βράχους, νερά, τὸν γκρεμισμένο μῆλο τοῦ μακρυνού λόφου, κι' ἔνα κοράκι ἀκόμα, ποὺ ἀπλώνε τὰ φτερά του ἀπάνω ἀπ' τὸ ορμάδι. Γιατὶ δὲν εἶσαι ἀδύος καὶ τίμιος; Τί τ' ὥφελος; "Όλα τὰ πράματα ποὺ εἶδε τάχα δὲν θρωπάπος σου εἶναι ψευτικά, ἀσχημα, κρύα, ξερὰ καὶ τιποτένια. Θέλεις νὰ κονόύσῃς τὴν συμβούλη μου; Λίγες περιγραφές, δσο μπορεῖς λίγες. Τίναξες ἀποτάνω σου τὴν ἀσχημη ἀντὴ μανία, πούνε στὸν καρό μὰς τὴν τέχνη τοῦ ποιητῆ νὰ μοιάσῃ, σὲ μιὰν ἀπέραντη ἔκτασι, μὲ τὴν τέχνη τοῦ συμβολαιογράφου, πασχίζοντας νὰ μοιάσῃ μὲ τὴν τέχνη τοῦ Οιήρου!

18 Ιουλίου 19...

«Ἀπὸ ψηλὴ βλέπεις τὴν ζωὴ σου. Σὰν νᾶναι τόπος δὲν καθετεί, ποὺ εἶναι γραμμένο—καὶ θαλλάξῃ μιὰν ὀμορφη εἰκόνα, ποῦχει μέσα του, μίαν εἰκόνα σύμφωνη μὲ τὴ φύσι του, μὲ μιὰν ἄλλη, ἀσχημότερη ἵσως καὶ ἔνη γιὰ τὴν ψυχή του. «Ετοι χαλούμε τὴν ὀμορφη ποικιλία τῶν ψυχῶν. «Ἐκατὸ ἀνθρωποι πιστεύουνε τῷ θεμέλιο τοῦ οὐρανοῦ, σὲ μιὰν ἀγάπητη λίτανεία περνάει. Θλιβερὸ τὸ πέρασμά της ἀλλήθεια. Τῶν περασμένων ξαναπέρασμα. "Ότι φαντάστηκες αἰώνιο, σβύτηκε σὰν καπνός δι, τι πίστεψες παντοτεινό, πέρασε σὰ φρύγανο στὴ συρμὴ τοῦ ποταμοῦ. "Ἡ ἀγάπη πέρασε πρῶτα ἀπὸ δλα. Μὰ λέγοντας δλα, τὴν ἀγάπη λέμε. "Οποιος κλαίει τὰ περασμένα του, τὶς ἀγάπτες του κλαίει, χωρίς νὰ τὸ νοιώθῃ. "Αν δὲν ήτανες ἡ ἀγάπη στὸν κόσμο, κάνενας δὲ διάκλαιγε τὴν χαμένη του ζωῆς, κι' οἱ γέροι δὲ διάκλαιγε τὸν ζωῆς τοῦ καταπιάνας, τόσο πικρό, γέροντας τὸ ἀσπρόποτο. Ναί! Οι καρποὶ τῆς ἀγάπης μας πέφτουνε σαπημένοι στὸ χῶμα, τὰ παιδιά μας πεθαίνουν καὶ τὰ παιδιά τῶν παιδιῶν μας. Τὰ λουλούδια τῆς θμως δὲν μαραίνονται ποτέ». Αὐτὰ νὰ τῆς πῆσε καὶ νὰ φύγησε μὲ τὸ κεφάλι ψηλά, περήφανος σὰν κατακτητής.

«Όλα σβύνουν, κι' ἡ ἀγάπη πρῶτα-πρῶτα. "Ετοι λέει ἡ πολιὰ ἴστορία. "Ἐχει λάδος. Οι ἀγαπημένοι περνοῦν. Αὐτὴ μένει. Πήγαινε λοιπόν καὶ στάσου στὸν ζσκιο τοῦ γεροκου έλατον. Κλείσε τὰ μάτια σου, κύτταξε κι' ἀφιγκράσους μὲ τὴ ψυχή σου. Θὰ ιδῆς ἔνα χιλιόχροο φιλί. "Αν ἔχῃ ὀμορφιές γύρω μας ἡ Φύσις, τὶς ἀφισε περνῶντας ἀπάνω τῆς ἀγάπη. Ράτισε τώρα μὲ φοδόσταμι τὸ μέτωπό σου, μάντρειφου, λιγο-

θυμισμένη ψυχή, καὶ γέμισε ἀκόμα γύρω σου, δοῦσαι μένει πνοή, γέμισε μὲν ὁμορφίες καὶ μὲν ἄλλες ὁμορφίες τῇ Φύσι.

23. Τουλίου 19...

Μακρὺν ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους, τοὺς ἀνθρώπους συλλογίζεσαι. Τίποτε δὲν εἶναι ἡ Φύσις χωρὶς τὸν Ἀνθρωπό. Κινὴ ἀν τὸ θαρρῆς, πῶς ζῶντας στὸ βουνό, ζῆς μὲ τὸν ἑαυτὸν καὶ μὲ τὴ φύσιν, καὶ περηφανεύεσαι γιὰ τὴ μοναξιά σου, σὲ γελάει ὁ ἐγωϊσμός σου. Τίποτε δὲν μπορεῖς νάγαπήσης γύρω σου, ἀν δὲν τοῦ φυσῆσῃς ἀνθρώπινη ψυχή. Τὸ θεόρατο πλατάνι ποὺ σαλεύει τάντοιούμενα τοῦ οὐαριά στὸν ἀέρα εἶναι διγίαντας, διδυνατὸς κι ὁ περήφανος, τὸ πνεῦμα τὸ ἀψηλό, ἡ θέληση ἡ ἀδάμαστη, ποὺ παλεύει μὲ τοὺς ἀνέμους καὶ τοὺς νεραυνούς. Τὸ γαλάζιο λουλουδάκι, ποὺ φυτρόνει στὸν ἥσκιο του, εἶναι ἡ ἡμερή γλυκειά ψυχούλα, ποὺ τὴ σαλεύει τὸ ἀπαλώτατο φύσημα τῆς αὔρας καὶ χορταίνει μὲ μίαν ἀχτίδα τοῦ ἥλιου. Ἡ κρυμμένη πηγή, ποὺ σιγοκλαίει μὲς στὸ σκοτάδι, μιὰ νεράιδα εἶναι μὲ τὰ μαλλιά λυτὰ στὸν δῆμο, ποὺ ξαναλέει τὸ πονεμένο τραγούνι, τῆς ἀγάπης της. Ρυάκια, ποταμοί, δέντρα, λουλούδια, βράχοι, δλα μὲ τὴν ἀνθρώπινη ψυχή

τους σοῦ μιλοῦνε, μὲ τὰνθρώπινα κινήματά τους σὲ σκλαβόνουνε. Ἐνας κόδιμος βγαίνει ἀπὸ μέσα σου καὶ γεμίζει τὸ βουνό. Φεύγοντας ἀπὸ τὴν πολιτεία γιὰ νὰ τὸν ἀφίσῃς πίσω σου, μαζί σου τὸν ἔφερες καὶ τὸν σκόρπισες γύρω σου καὶ τὸν ξαναλατορεύεις, θαρρῶντας πῶς τὸν μισεῖς καὶ τὸν ἔχεινεις. Στὸ ἀπόσκια τοῦ δάσους ἔκρυψες τὶς ὁμορφες γυναικες ποὺ σὲ προδώκανε κι ἀρχίζεις ξανά καινούργιες ἀγάπες μαζί τους. Ἀπάνω στὸν ψηλὸ βράχο ἔστησες τὸν δυνατὸν ἀνθρωπό, ποὺ τοῦ μίσησες τὴ δύναμι του, καὶ πέφτεις γονατιστὸς καὶ τὸν ξαναπροσκυνᾶς. Στὴ δυνατὴ πνοὴ τοῦ βορρηῆ σκόρπισες τὶς μεγάλες καὶ σκληρές ἀλήθειες, ποὺ σοῦ πλακόνανε χρόνια τὴν ψυχή, καὶ τώρα ἀνοίγεις διάπλατα τὰ στήθια σου νὰ τὶς ξαναδεχθῆς στοῦ εἶναι σου τὰ βάθια. Τίποτα στὸν κόσμο δὲν ἀξίζει περισσότερο τὸ θαυμασμό μας ἀπὸ τὸ γλυκὸ παρθενικὸ πρόσωπο, ἀπὸ τὸ ὀραῖο δροσερὸ πνεῦμα, ἀπὸ τὴν ἀκατάλυτη δύναμι τῆς ψυχῆς. Κουρασμένος ἀπὸ τὴν ἀγάπη, ἀφίσες πίσω τὴ βασανίστρα τῆς ψυχῆς σου, καὶ ἔφυγες μακριά, γιὰ νὰ τὴ μισήσης δυνατώτερα. Στὸ ἀλήθεια ἡρθες στὴν κορφὴ τοῦ βουνοῦ νὰ τὴ λατρέψῃς καλύτερα. Μακρὺν ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους, μὲ τοὺς ἀνθρώπους ζῆς. Ἡ Φύσις τίποτα δὲν εἶναι χωρὶς τὸν Ἀνθρωπό.

[Ἀκολουθεῖ]

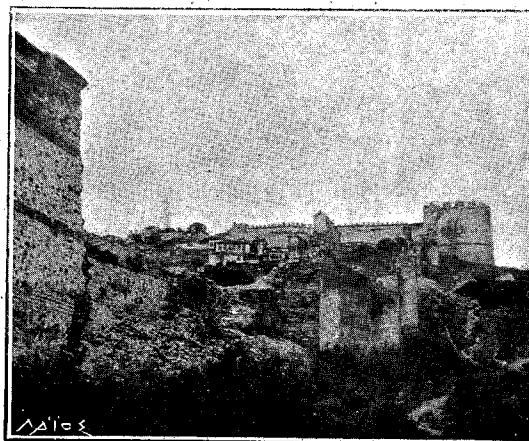
ΠΑΥΛΟΣ ΝΙΡΒΑΝΑΣ

ΤΑ ΤΕΙΧΗ ΤΗΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Ο γλυκὺς ἔαρινδος ἥλιος περιλούει μὲ τὸ ἀφιονόν του φῶς τὰ ἀνατολικὰ βυζαντινὰ τείχη τῆς Θεσσαλονίκης, δοῦσαι μέρος αὐτῶν εἶναι ἀκόμη δρόμιον, δοῦσαι μέρος αὐτῶν ἐσεβάσθησαν οἱ μακροὶ αἰῶνες καὶ τοῦ σημερινοῦ ἀνθρώπουν ἡ παταστρεπτικὴ χείρ.

Εἰς μερικὰ μέρη τὰ τείχη κατέπεσαν ἀπὸ σεισμοὺς ἡ ἀπὸ ἄλλας φυσικὰς ἐπηρείας, εἰς τὰς δποίας δὲν ἡδυνήθησαν νὰ ἀντιστοῦν, ἀποκαμόντα πλέον νὰ ἵστανται καὶ ὑποκύψαντα εἰς τὸν φυσικὸν κλονισμόν, δπως ὑποκύπτει τέλος τὸ βεβαρημένον ἀπὸ τὰ μακρὰ ἔτη σῶμα καὶ εἰς ἐλαχίστην προσβολὴν. Ἀλλαχοῦ τὸ ἐκρήμνισεν ἡ ἀνθρώπινη χείρ, ἡ δποία πρὸ αἰώνων τὰ ἀνήγειρεν. Τὰ ἐκρήμνισε δὲ μὲ τὴν ἀσέβειαν καὶ τὴν ὑποκρισίαν, ἡ δποία διακρίνει κατὸ ἔξοχὴν τὸν σημερινὸν κερδοσκοπικὸν πολιτισμόν.

Ἄλλα ἵστανται ἀκόμη κατὰ τὸ πλεῖστον δρόμιο. Ἐκρημνίσθη μόνον πρὸ ἔτῶν τὸ πρὸς τὴν θάλασσαν τείχος. Ἐκρημνίσθη μέρα μέρος τοῦ ἀνατολικοῦ, δπου σήμερον ὑψοῦνται τὰ χαμιτικὰ οἰκοδομήματα. Κατέπεσαν ἔδω καὶ ἔκει, καθ' διλην σχεδὸν τὴν περιφερικὴν τῶν γραμμὴν

Τὰ τείχη τῆς Θεσσαλονίκης — Φωτογραφ. έραστεχνου

ραιον μέγα μέρος τοῦ ἀνατολικοῦ, ὀλόκληρον τὸ βόρειον καὶ ὀλόκληρον σχεδὸν τὸ δυτικόν, καὶ περιβάλλεται καὶ σήμερον, δπως πρὸ αἰώνων, ἡ ἀκρόπολις τῆς πόλεως πανταχόθεν ὑπὸ τῶν τειχῶν.

Τὰ τείχη ταῦτα εἶναι σήμερον ἀχροντα. Διακηρύττουν διμως εἰς τὰς ἐπαλλήλως ἐπερχομένας γενεὰς τὰς μακρὰς καὶ πολυτίμους, τὰς ὅποιας προσέφεραν εἰς τὴν πόλιν, ὑπηρεσίας. Καὶ εἶναι λοιπὸν τὰ τείχη τῆς ιστορίας τῆς πόλεως οἱ μεγαλοφωνότατοι κήρυκες.

Σῶοι καὶ ἀκέραιοι εἶναι καὶ σήμερον ἀκόμη οἱ πύργοι τοῦ τείχους, οἱ κατὰ διαστήματα τῆς περιφεροκήτης γραμμῆς αὐτοῦ ἀνερχόμενοι εἰς ὕψος μέγα. Καὶ ὁ παρατηρῶν αὐτὸν ἐκ τῶν κάτω καὶ ἀναμετρῶν μὲ τὸ βλέμμα του τὸ ὕψος των καὶ κατορθώνων νὰ ἀντιληφθῇ τὸν χῶρον τὸν δποῖον κατέχουν, καὶ τὸ πάχος τῶν τοίχων των, καταλαμβάνει δπωσδήποτε πῶς κατώρθωσεν ἡ πόλις νὰ ἀποκρούσῃ κατὰ τοὺς μεσαιωνικοὺς χρόνους ἐπιτυχῶς τόσας φρούρας τὰς προσβολὰς τῶν ἐπιδρομέων καὶ πῶς δὲν ὑπέκυπτεν εὔκολα εἰς τὰς μακρὰς καὶ ἀλεπαλλήλους πολιορκίας.

Τὴν ἰδίαν ἐντύπωσιν κάμνουν καὶ τὰ τείχη, τὰ ὑψούμενα καὶ αὐτὰ ὑπερφάνως, τὰ ἀμιλλώμενα τρόπον τινὰ νὰ ὑπερβοῦν τῶν πύργων τὸ ὕψος. Περιθέονται ἀπὸ παραλλήλα, πλίνθινα, διαζώματα, τῶν δποίων τὴν ἐρυθρότητα κάμνουν καταφανεστέραν τοῦ ἔαρινδος ἥλιου οἱ κατάλευκοι ἀπτῆνες. Φέρουν ἔδω καὶ ἔκει, ἐπιγραφάς, τῶν δποίων τὰ γράμματα σχηματίζοντας πλίνθοι, ἐντειχισμένοι κατὰ τὴν συνήθειαν τῶν βυζαντινῶν. Κοσμοῦνται, ἔδω καὶ ἔκει, μὲ μαρμάρινα ἀνάγλυφα, παλαιοτέρων τῆς οἰκοδομῆσεώς των χρόνων, ἡ μὲ μάρμαρα, τὰ δποῖα φέρουν ἐπιγραφάς τῶν προχριστιανικῶν χρόνων. Ἐχουν ἐντειχισμένους σταυρούς, ἀφειδῆ τεκμήριο τῆς χριστιανικῆς εὐσεβείας τῶν ἰδρυτῶν των, καὶ ἀρχικὰ γράμματα καὶ συμπλέγματα γραμμάτων, εἰς τοὺς ἀπειροτέρους ἀκατανότα.

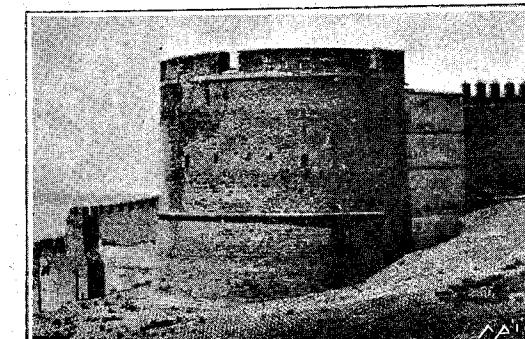
Τείχη δὲ καὶ πύργοι τελειώνουν εἰς ἐπάλεις, ἐπὶ τῶν δποίων εραστεχνούς σήμερον ἡ χλόη καὶ ἀνθοῦν τὰ ἄγρια χόρτα. Ἀπὸ αὐτὰς ἀλλοτε προέτασσον τὰ στήθη των οἱ γενναῖοι ὑπεραισπιστῶν τῆς πόλεως προστατεύεις την προστατεύεις των ματαιωθεῖσαν ἔφοδον βαρβάρων.

Ἄλλα καὶ πάλιν, δπως ἵστανται βωβοὶ καὶ ἄλλοι οἱ λίθοι οὗτοι, πόσα δὲν μᾶς ἔξαγγελλον! Τὸ ὕψος των, τὸ πάχος των, ἡ στεεά οἰκοδομή των, η ἐπιμελής διὰ μέσου τῶν αἰώνων διατήρησις καὶ συμπλήρωσις καὶ ἐπισκευή των μαρτυροῦν καὶ βεβαίωνον πολλά.

Πολλὰ ἄλλα θὰ μᾶς ἔξαγγελλουν διὰ τοῦ στόματος τῶν σοφῶν μελετητῶν, δταν οὗτοι μᾶς ἀποκαλύψουν τὰ πολλὰ μυστήρια, τὰ δποῖα ἀκόμη περιπαλύπτουν τοὺς προαιωνίους τούτους

Ο λευκὸς πύργος — Θεσσαλονίκη

Τὸ φρούριον Γεντί-Κουλέ — Θεσσαλονίκη

τὸ δποῖον εἶδαν νὰ ρέῃ ἐμπροσθέν των, τὰς βλασφημίας καὶ κατάρας τῶν ἀπερχομένων δπὸ τὴν ματαιωθεῖσαν ἔφοδον βαρβάρων.

Ἄλλα καὶ πάλιν, δπως ἵστανται βωβοὶ καὶ ἄλλοι οἱ λίθοι οὗτοι, πόσα δὲν μᾶς ἔξαγγελλον! Τὸ ὕψος των, τὸ πάχος των, ἡ στεεά οἰκοδομή των, η ἐπιμελής διὰ μέσου τῶν αἰώνων διατήρησις καὶ συμπλήρωσις καὶ ἐπισκευή των μαρτυροῦν καὶ βεβαίωνον πολλά.

Πολλὰ ἄλλα θὰ μᾶς ἔξαγγελλουν διὰ τοῦ στόματος τῶν σοφῶν μελετητῶν, δταν οὗτοι μᾶς ἀποκαλύψουν τὰ πολλὰ μυστήρια, τὰ δποῖα ἀκόμη περιπαλύπτουν τοὺς προαιωνίους τούτους

λιθους, καὶ μᾶς λύσον τὰς πολλὰς ἀπορίας, τὰς δποίας γεννᾷ ἡ θέα των, καὶ μᾶς ἔξηγήσουν πολλὰς ἀκόμη ίδιοτητάς των, τὰς δποίας πιθανὸν εἶναι νὰ μὴν ἡμιποροῦμεν ἀκόμη σήμερον νὰ διεῖδωμεν.

Καὶ ἡ δόξα, ἡ δποία θὰ περιβάλῃ τοὺς σοφοὺς μελετητάς, δὲν θὰ ἀκτινοβολῇ διλγώτερον ἀπὸ τὴν δόξαν τῶν γενναίων ὑπερασπιστῶν των καὶ τῶν προνοητικῶν ἰδρυτῶν των.

Οι χωρικοί παφέοχονται τὰ τείχη ἀπαθεῖς.
Οἱ σοφοὶ προσπαθοῦν νὰ τὰ ἔννοήσουν. Οἱ
ἀμαθεῖς Ἱερεῖς καὶ αἱ εὐλαβεῖς γραῖαι σταυρο-
κοποῦνται, ὅταν βλέποντιν εἰς πολλὰ μέρη τὸ
σημεῖον τοῦ σταυροῦ, ἐντειχισμένον. Τοῦ Ἐλ-
ληνος δῆμως τὴν ψυχὴν, τοῦ παρατηροῦντος τὰ
τείχη τῆς Θεσσαλονίκης, μόνον πόνος ἀπερίγρα-
πτος καταλαμβάνει, διότι δὲν κατώρθωσαν τέλος
νὰ διαφυλάξουν τὴν ἐλευθερίαν τῆς πόλεως.
Δὲν διασώζεται μόνον μὲν ἴσχυρὸν τείχη ἡ ἐλευ-
θερία, ἀναγκάζεται νὰ ἀναφωνήσῃ μελαγχολῶν.

Θά ξέλη πιθανώτατα ἐποχή — μετά αἰώνας —, κατά τὴν ὁποίαν κανένα ἔγχος δὲν θὰ ἀπομείνῃ τῶν τειχῶν τούτων. "Ἄς ἐπλίσωμεν δύμας ὅτι οὕτως ή ἄλλως θὰ διαμείνῃ ἀπήχησίς τις, ἔστω καὶ ἀσθενής, οἰαδήποτε κοῦ ἀν ἐπέλιθη μετα-

Η ΟΜΩΡΦΙΑ

”Ασπιλη, ἀμόλυντη, ἄχραντη
ἡ Ὁμορφιά, καθισμένη
στὸ θρονί της τ' ὀλόψηλο,
μιὰ θυσία προσιμένει.

Κι' ἀπ' τὰ πλήθη τ' ἀταίριστα,
ποὺ ἔνας πόθος ταιριάζει,
δι ποιητῆς δαφνοστέφανος
λειτουργός της. μειούμει

ПРОТН

Πάντ' αὐτὸ τὸ παράθυρο!
καὶ πάντα, σὲ λιγάκι,
γελαστὸ μέσα στ' ἄνοιγμα,
τὸ ὕδιο ποσποτάκι.

— "Ω ! τὴν πρώτην ἀγάπη μου !
— Ασπλαχνο ποῦν ἀγρίμι,
στῆς ψυχῆς τὰ χαλάσματα,
πάντα καινούρια ἡ μνήμη !

ΑΓΓΕΛΟΣ ΣΗΜΗΡΙΩΤΗΣ

АГАДН

Κ' ἵδιο τρέμει κι' δλόανθο,
στὶς αὗρες τὸ κλωνάρι,
ποὺ ἀργαπλώνει τὸ χέοι της,
ἔν' ἀνθὸ νὰ τοῦ πάρον...

ΝΕΑ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΑΡΕΩΣ

Εκ τῶν πλανητῶν τοῦ πλανητικοῦ μας συστήματος ἀναμφιβόλως δ. "Αρης προσείλκυσε περισσότερον παντὸς ὄλλου, ἐκτὸς βεβαιώς τῆς γῆς μας, τὸ ἐνδιωκέρον τῆς ἀνθρωπότητος. Τοῦτο διφεύλεται κυρίως εἰς τὸ διτοπλεῖστο, ἔξι ὅντων καὶ τινες τῶν μεγαλυτέρων τοῦ "Αρεως ἐρευνητῶν, ὡς οἱ Flammarion καὶ Lowell, πιστεύουσιν εἰς τὴν ἐπὶ τοῦ πλανήτου τούτου ὑπαρξίαν δύντων ἐκτάκτως νόημόνων. Μεγάλαι περιουσίαι ἐκληροδοτήθησαν μὲν σκοπὸν νὰ θέσωσιν εἰς ἐπικοινωνίαν τοὺς κατοίκους τῆς γῆς μετὰ τῶν καθ' ὑπόθεσιν ὑπερτέρων ἐπὶ τοῦ "Αρεως συναδέλφων των. Ἐν τῷ "Αρει ἔβλεπον τὴν πραγματοποίησιν τοῦ ὀραίου ὀνείρου, ὃπερ ἔφερε τὸν Giordano Bruno († 1600) εἰς τὴν πυράν.

Καὶ τῷδε εὐδιοικόμεθα, φαίνεται, εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ παραιτηθῶμεν τοῦ ποιητικοῦ τούτου δνείσου. Ἡδη πρὸ 20 περίπου ἐτῶν ὁ Christiansen ἐν Κοπεγχάγῃ ὑπελόγισεν ὅτι ἡ ἥλιακή ἀκτινοβολία δὲν ἔπειρκει νὰ διατηρησθῇ ὑπὲρ τοὺς—37°C τὴν θερμοκρασίαν τοῦ Ἀρεως. Ὁμοίως ὑπολογίζεται ἡ μέση θερμοκρασία τῆς γῆς εἰς 6°5 δπερ ὑπολείπεται κατὰ 9°C τῆς ἀλληθοῦς τιμῆς. Ἡδύνατό τις λοιπὸν νὰ ἀναμένῃ ὅτι ἡ θερμοκρασία τοῦ Ἀρεως θὰ ἦτο πραγματικῶς ὑψηλοτέρα κατὰ τι τῆς λογισθείσης δύσκολον διμιους ἐφαίνετο νὰ παραδεχθῇ τις ὅτι ἡ διαφορὰ τῆς ἀλληθοῦς ἀπὸ τῆς λογισθείσης θερμοκρασίας θὰ ἀνήρχετο 30-40°C. Μόνον τὸ γεγονός ὅτι ἡ παρὰ τοὺς πόλους τοῦ Ἀρεως παγωμένη ἔκτασις ἔξαφανίζεται κατὰ τὸ θέρος ἐν Ὡ συγχρόνως ἡ παρακειμένη «θάλασσα» προσλαμβάνει χρῶμα κυανοῦν, δπερ μόνον ὁς ἔξι ὑγροῦ ὄντας προερχόμενον ἡδύναντο νὰ ἐρμηνεύσωσι, συνέτεινε εἰς τὴν παραδοχὴν θερμοκρασίας ἐπὶ τοῦ Ἀρεως ἔξι ἵσου περίπου ὑψηλῆς δσον καὶ ἐπὶ τῆς γῆς. Ἰνα καταστήσω τοῦτο καταληπτόν πως ὑπέδειξα ὅτι δυνατὸν ἡ ἀτμόσφαιρα τοῦ Ἀρεως νὰ περιέχῃ μέσα ποσὸν δυσθερμαγωγῶν ἀερίων, προπάντων ὀνθοακικὸν δὲν.

‘Αλλά τὴν ὑπόθεσιν τῆς ὑπάρξεως μεγάλων ἐκτάσεων ὑδάτων ή πάγων, δηλ. θαλασσῶν μετὰ ή ἀνευ ἐπιπάγου, διαμφισθῆτε τὸ γεγονός ὅτι οὐδέποτε παρετηρήθη ἀντανάκλασις τοῦ Ἡλίου ἐπὶ τῶν εὐνοϊκῶς πρὸς τοῦτο κειμένων ὑποθετικῶν θαλασσῶν τοῦ Ἀρεως. ‘Οθεν τὴν ἐπιφάνειαν αὐτῶν δέον νὰ παραδεχθῶμεν τραχεῖαν ὡς ἄμιος.

Ο Slipher, ἔργαζόμενος ἐν τῷ ἐν καταλλήλῳ θέσει κειμένῳ καὶ ἀρτίως ἐφωδιασμένῳ ἀστεροσκοπείῳ τοῦ ἐνθερμοτέρου Ἀρεωδίφου Lowell, ἐπεχειρήσε, τὸν Ἰανουάριον καὶ Φεβρουάριον

τοῦ Salt Lake City ἐν Utah (ύγρασία 31 %), εἰς + 5°, 3 C.

Κατὰ τὰς παρατηρήσεις ταύτας τὰ τηλεσκόπια διημύνοντο πρὸς τὸ μέσον τοῦ δίσκου τοῦ "Άρεως, ὃπου ὁ ἥλιος ἴστατο εἰς τὸ Ζεύνθ. Τὰ ἔξαγόμενα ταῦτα δὲν ἦσαν, φυσικῷ τῷ λόγῳ, λίαν εὐχάριστα διὰ τοὺς θιασώτας τῆς Άρείου ἀνθρωπότητος ἐν τούτοις ἥδυναντο οὗτοι νὰ ἔπιμένωσιν δπωσδήποτε εἰς τὴν γνώμην τῶν περὶ τοῦ κατοικησίμου τοῦ πλανήτου.

"Η τελευταία προσέγγισις τοῦ "Άρεως κατὰ τὰ τέλη τοῦ θέρους τοῦ παρελθόντος ἔτους¹ ἡτο ἔξαιρετικῶς κατάλληλος διὰ τὰς παρατηρήσεις διότι ὁ "Άρης δὲν θὰ πλησιάσῃ τόσον τὴν γῆν παρὰ μετὰ 17 ἑτη πάλιν. Τῆς περιστάσεως ταύτης ἐπωφελήθησαν οἱ "Άρεωδιφαί. Οὗτος ὁ Campbell ἐμελέτησε τὸ φάσμα του ἐκ τοῦ ὑψηλοτέρου σημείου τῶν Ἡνωμένων Πολιτεῶν, τοῦ δρους Whitney ἐν Καλιφόρνιᾳ (ύψος 4420 μέτρα). Ἐφήμοσεν, ὡς καὶ ὁ Slipher, τὴν φωτογραφικὴν μέθοδον, οὗτος ὡστε μετὰ τὴν κατ' οἶκον ἐπιστροφὴν ἥδυνατο νὰ μελετήσῃ τὰ εἰδῶλα ἀνέτως. "Οσον ἀφορᾶ τὰς ταυτίας τοῦ ὑδρατμοῦ οὐδὲν ἔχοντος διαφορᾶς ἀνεῦρε μεταξὺ τῶν φασμάτων τῆς Σελήνης καὶ τοῦ "Άρεως. Τὰ ἔξαγόμενα τοῦ Slipher ἔξηγει ἐκ τοῦ ὅτι ὁ Slipher τὸν μὲν "Άρην ἐφωτογράφει τὴν 7ην περίπου τῆς ἐσπέρας, ἐν δὲ τὴν Σελήνην κατὰ τὸ μεσονύκτιον, ὅτε ἡ εἰς ὑδρατμοὺς περιεκτικής τοῦ ἀέρος εἶναι πολὺ μικροτέρα, ὡς δεκτήνουσιν αἱ παρατηρήσεις τοῦ Campbell. Τὴν περίπτωσιν ταύτην δὲν εἶχε λάβει ὑπὸ δύνην ὁ Slipher: διὸν ἐνταῦθα ἐνυπάρχει διδακτικῶτατον παρόδειγμα τῶν καλούμενων συστηματικῶν σφαλμάτων παρατηρήσεως.

"Η εἰς ὑδρατμοὺς περιεκτικής τοῦ ἀέρος ἦτο κατὰ τὰς παρατηρήσεις τοῦ Campbell τοὺς περίπου μικροτέρα τῆς κατὰ τὰς παρατηρήσεις τοῦ Slipher. Ὅπελόγια στὶς ἡ τάσις τῶν ὑδρατμῶν πρέπει κατὰ τὰ ἔξαγόμενα τοῦ Campbell νὰ εἶναι ἐπὶ τοῦ "Άρεως κατὰ 0.4 γραμμ. περίπου ἡ καὶ ἐτι μικροτέρα, κατὰ κυβικὸν μέτρον. Εἰς αὐχμηρὸν κλίμα μὲ ὕγρασίαν 31 %, ἡ ἀντιστοιχοῦσα θερμοκρασία εἶναι — 17° C. Τοῦτο ἴσχυει διὰ τὴν καυστικὴν περίοδον τοῦ θέρους καὶ εἶναι πιθανῶς ἡ μέση θερμοκρασία τῆς ἥμέρας, κεῖται δὲ 20° περίπου ὑπὲρ τὴν ὑπὸ τοῦ Christiansen ὑπολογισθεῖσαν μέσην θερμοκρασίαν τοῦ "Άρεως. Ἐπὶ τῆς γῆς ἡ ἀντιστοιχοῦσα διαφορὰ μεταξὺ τῆς μεγίστης μέσης θερμοκρασίας τοῦ Ιουλίου (28°, 1 C) καὶ τῆς ὑπὸ τοῦ Christiansen ὑπολογισθεῖσης μέσης θερμοκρασίας τοῦ ἔτους (6°, 5 C) εἶναι περίπου ἡ αὐτή, δηλ. 21°, 6 C. Ἡ συμφωνία αὕτη συνηγορεῖ

ὑπὲρ τῆς κατὰ προσέγγισιν δρυθότητος τῶν ὑπολογισμῶν ἐπὶ τῇ βάσει τῶν δεδομένων τοῦ Campbell.

Εἰς αὐχμηρὸν κλίμα ἡ διαφορὰ τῆς θερμοκρασίας τοῦ ἀέρος μεταξὺ ἥμέρας καὶ νυκτός, δύναται νὰ ἀνέλθῃ εἰς 30° C ἢ καὶ ἐτι πλέον. Η θερμοκρασία τοῦ ἔδαφους δύναται νὰ κυμαίνεται κατὰ τὸ διπλάσιον ἢ καὶ περισσότερον. Εἶναι λοιπὸν πιθανὸν πιθανὸν ὅτι ἡ θερμοκρασία τοῦ ἔδαφους ἐπὶ τοῦ "Άρεως δύναται κατὰ τὰς μεσημβρινὰς ὥρας νὰ ἀνέλθῃ ἀρκούντως ὑπὲρ τὸ 0°, ἐξ ἡς, ὑπὸ τὴν χαμηλὴν ἀτμοσφαιρικὴν πίεσιν, ἢν ὁ Lowell ὑπολογίζει εἰς 64 χιλ., δηλ. τὸ δωδέκατον τῆς ἀτμοσφαιρικῆς πιεσεως τῆς γῆς, εἶναι δυνατὸν νὰ ἐπέλθῃ ταχεῖα ἔξατμισις ἢ καὶ τῆξις ὅγκων πάγου.

"Οδει ὁ "Άρης εἶναι ἀναμφιβόλως ἀκόσμος νεκρός. Αἱ διώρυγες καὶ αἱ δάσεις δὲν κατεσκευάσθησαν ἐπομένως ὑπὸ νοημόνων κατοίκων ἀναλογούσι μᾶλλον πρὸς σεισμογενῆ ὄγκια παρούσιαν. Τὰ ὄγκια ταῦτα διήκουσιν εὐθυγράμμως, ἢ περίπου τοῦ λάχιστον, ἀνεξαρτήτως τῆς ποικιλίας τῶν τοπογραφικῶν ὅρων τῆς χώρας. Τὸ αὐτὸν ἴσχυει καὶ διὰ τὰ ἀκτινωτὰ ὄγκια ταῦτα καὶ τὰς ωράδας ἐπὶ τῆς Σελήνης καθὼς καὶ διὰ τὰς διώρυγας τοῦ "Άρεως. Εἰς τὰ σημεῖα τομῆς τῶν διώρυγων, ἀφ' ὧν αὗται ἐκτείνονται ἀκτινοειδῶς, κείνται τὰ ἐπίκεντρα συνίζεσσων, τὰ βαθύτερα μέρη τῆς ἐπιφανείας τοῦ "Άρεως. Τοιαύτην συνίζησιν παριστᾶ ἐπὶ τῆς γῆς, μεταξὺ Σικελίας καὶ Καλαβρίας, τὸ Τυρρηνικὸν Πέλαγος. Ἐπὶ τῆς Σελήνης τὰ ἀκτινωτὰ ὄγκια ταῦτα κατεχώσθησαν ὑπὸ παθιούρον καὶ ἐπομένως ἀνοικτοῦ χρώματος κονιορτόν. Ἀν ὁ "Άρης ἦτο κατεψυγμένος ἀπὸ ἄκρου εἰς ἄκρον οὗτος ὡστε τὰ ἔγκατα αὐτοῦ νὰ μὴ συστέλλωνται πλέον, θὰ ἴσχυεν ἀναμφιβόλως παρόμοιόν τι καὶ περὶ αὐτοῦ. Βραδεῖα δύμως καὶ κατὰ διαλείμματα κατολίσθησις κατὰ μῆκος τῶν ὄγκων τοῦ ἔποδες εἰς τὴν πρόσχωσιν εἰς τοῦτο συντελοῦσι πιθανῶς καὶ τὰ ἐκεῖ ἐκλυόμενά ἀέρια, ὡς ὑδρατμοί, ἀνθρακικὸν δέκυ, ἀτμοὶ θείου, ὑδροχλωρίου, ἀτινα ἐκφεύγουσιν, ἐνεκα τῆς ψύξεως, τῶν ἔγκατων τοῦ "Άρεως, καθὼς ὀφείλει τις νὰ συμπεράνῃ ἐπὶ τῇ βάσει τῶν γηίνων συνθηκῶν. Ὡς ἐπὶ τούτου τὸ ὑδροῦ καὶ τὸ ἀνθρακικὸν δέκυ διαφεύγουσι, τὴν ἐντελή, συνεπειά τῆς ἀποσαρώσεως, ἀπὸ τοῦ "Άρεως ἔξαφάνισιν.

Κατὰ μῆκος τοιούτων γηίνων ὄγκων τῶν ἀπαντῶσι συγχότατα, π. χ. ἐν Σκανδιναվίᾳ, σειραὶ λιμνῶν. Κατὰ τὸν Cerulli αἱ «διώρυγες» τοῦ "Άρεως οὐδὲν ἄλλο εἶναι ἡ σειραὶ σκοτεινῶν κηλίδων, ὡν τὰ εἰδῶλα, ὡν αἱ συνηθῆται τῆς παρατηρήσεως δὲν εἶναι ἐκτάκτως εὐνοῦκαί, συγχωνεύονται ἐν τῷ δρόμῳ μεταξὺ τῶν γηίνων τῶν Cerulli ἐπεβεβαίωσε κατὰ τὸν παραδοξότερον, τὸν γνώμην ταύτην τοῦ Cerulli.

παρελθὸν φθινόπωρον, δι πασίγνωστος "Ελλην πλανητοδίφης" Αντωνιάδης, παρατηρῶν ἐν Μειδον καὶ Juvisy παρὰ τοὺς Παρισίους.

Περὶ τῶν λεγομένων ἡπειρωτικῶν λιμνῶν ἐπὶ τοῦ "Άρεως, ὃς ὁ Lowell θεωρεῖ ὡς δάσεις καὶ αἴτιες κατὰ τὴν γνώμην μον εἶναι ἐκτάσεις συνίζησασι, ἀπέδειξεν δὲ "Αντωνιάδης δι τοῦ oīδεμίαν κέπτηνται κανονικότητα, ἐνῷ δὲ Lowell δισχριζεται δι τοῦ εἶναι ἐντελῶς κυκλικαί. "Ο "Αντωνιάδης διαμφισθεῖ ἐπίσης καὶ τὴν ἀπόλυτον εὐθυγράμμιαν καὶ τὴν κανονικότητα, ἐν τῇ διανομῇ τῶν διωρύγων. "Η «γεωμετρία» (δηλ. τὸ γεωμετρικὸν κανονικὸν σχῆμα) τῶν ἐπὶ τοῦ "Άρεως ἀντικειμένων, ἐπ' ἡς ἐβάσισαν τὴν γραμμὴν ἐν τῷ μέσῳ τῆς οδοδοχρόου περιοχῆς. Προφανῶς ἡ ἀμμος τῆς ἔρημου πρόσθιαν πολὺ ἡ ὑπόθεσιν τῶν νοημόνων κατοίκων τοῦ "Άρεως, εἶναι κατὰ τὸν "Αντωνιάδην καθαρὰ «illusion»¹. Πάντες σχεδὸν εἶναι σύμφωνοι δι τοῦ αἱ ἐρυθραὶ ἡπειρωτικῶν λιμνῶν καὶ τὴν κανονικότηταν τῆς διανομῆς τῶν διωρύγων. "Η γεωμετρία (δηλ. τὸ γεωμετρικὸν κανονικὸν σχῆμα) τῶν ἐπὶ τοῦ "Άρεως ἀντικειμένων, ἐπ' ἡς ἐβάσισαν τὴν γραμμὴν ἐν τῷ μέσῳ τῆς οδοδοχρόου περιοχῆς. Προφανῶς ἡ ἀμμος τῆς ἔρημου πρόσθιαν πολὺ ἡ ὑπόθεσιν τῶν νοημόνων κατοίκων τοῦ "Άρεως, εἶναι κατὰ τὸν "Αντωνιάδην καθαρὰ «illusion»¹. Πάντες σχεδὸν εἶναι σύμφωνοι δι τοῦ αἱ ἐρυθραὶ ἡπειρωτικῶν λιμνῶν καὶ τὴν κανονικότηταν τῆς διανομῆς τῶν διωρύγων. "Η γεωμετρία (δηλ. τὸ γεωμετρικὸν κανονικὸν σχῆμα) τῶν ἐπὶ τοῦ "Άρεως ἀντικειμένων, ἐπ' ἡς ἐβάσισαν τὴν γραμμὴν ἐν τῷ μέσῳ τῆς οδοδοχρόου περιοχῆς. Προφανῶς ἡ ἀμμος τῆς ἔρημου πρόσθιαν πολὺ ἡ ὑπόθεσιν τῶν νοημόνων κατοίκων τοῦ "Άρεως, εἶναι κατὰ τὸν "Αντωνιάδην καθαρὰ «illusion»¹. Πάντες σχεδὸν εἶναι σύμφωνοι δι τοῦ αἱ ἐρυθραὶ ἡπειρωτικῶν λιμνῶν καὶ τὴν κανονικότηταν τῆς διανομῆς τῶν διωρύγων. "Η γεωμετρία (δηλ. τὸ γεωμετρικὸν κανονικὸν σχῆμα) τῶν ἐπὶ τοῦ "Άρεως ἀντικειμένων, ἐπ' ἡς ἐβάσισαν τὴν γραμμὴν ἐν τῷ μέσῳ τῆς οδοδοχρόου περιοχῆς. Προφανῶς ἡ ἀμμος τῆς ἔρημου πρόσθιαν πολὺ ἡ ὑπόθεσιν τῶν νοημόνων κατοίκων τοῦ "Άρεως, εἶναι κατὰ τὸν "Αντωνιάδην καθαρὰ «illusion»¹. Πάντες σχεδὸν εἶναι σύμφωνοι δι τοῦ αἱ ἐρυθραὶ ἡπειρωτικῶν λιμνῶν καὶ τὴν κανονικότηταν τῆς διανομῆς τῶν διωρύγων. "Η γεωμετρία (δηλ. τὸ γεωμετρικὸν κανονικὸν σχῆμα) τῶν ἐπὶ τοῦ "Άρεως ἀντικειμένων, ἐπ' ἡς ἐβάσισαν τὴν γραμμὴν ἐν τῷ μέσῳ τῆς οδοδοχρόου περιοχῆς. Προφανῶς ἡ ἀμμος τῆς ἔρημου πρόσθιαν πολὺ ἡ ὑπόθεσιν τῶν νοημόνων κατοίκων τοῦ "Άρεως, εἶναι κατὰ τὸν "Αντωνιάδην καθαρὰ «illusion»¹. Πάντες σχεδὸν εἶναι σύμφωνοι δι τοῦ αἱ ἐρυθραὶ ἡπειρωτικῶν λιμνῶν καὶ τὴν κανονικότηταν τῆς διανομῆς τῶν διωρύγων. "Η γεωμετρία (δηλ. τὸ γεωμετρικὸν κανονικὸν σχῆμα) τῶν ἐπὶ τοῦ "Άρεως ἀντικειμένων, ἐπ' ἡς ἐβάσισαν τὴν γραμμὴν ἐν τῷ μέσῳ τῆς οδοδοχρόου περιοχῆς. Προφανῶς ἡ ἀμμος τῆς ἔρημου πρόσθιαν πολὺ ἡ ὑπόθεσιν τῶν νοημόνων κατοίκων τοῦ "Άρεως, εἶναι κατὰ τὸν "Αντωνιάδην καθαρὰ «illusion»¹. Πάντες σχεδὸν εἶναι σύμφωνοι δι τοῦ αἱ ἐρυθραὶ ἡπειρωτικῶν λιμνῶν καὶ τὴν κανονικότηταν τῆς διανομῆς τῶν διωρύγων. "Η γεωμετρία (δηλ. τὸ γεωμετρικὸν κανονικὸν σχῆμα) τῶν ἐπὶ τοῦ "Άρεως ἀντικειμένων, ἐπ' ἡς ἐβάσισαν τὴν γραμμὴν ἐν τῷ μέσῳ τῆς οδοδοχρόου περιοχῆς. Προφανῶς ἡ ἀμμος τῆς ἔρημου πρόσθιαν πολὺ ἡ ὑπόθεσιν τῶν νοημόνων κατοίκων τοῦ "Άρεως, εἶναι κατὰ τὸν "Αντωνιάδην καθαρὰ «illusion»¹. Πάντες σχεδὸν εἶναι σύμφωνοι δι τοῦ αἱ ἐρυθραὶ ἡπειρωτικῶν λιμνῶν καὶ τὴν κανονικότηταν τῆς διανομῆς τῶν διωρύγων. "Η γεωμετρία (δηλ. τὸ γεωμετρικὸν κανονικὸν σχῆμα) τῶν ἐπὶ τοῦ "Άρεως ἀντικειμένων, ἐπ' ἡς ἐβάσισαν τὴν γραμμὴν ἐν τῷ μέσῳ τῆς οδοδοχρόου περιοχῆς. Προφανῶς ἡ ἀμμος τῆς ἔρημου πρόσθιαν πολὺ ἡ ὑπόθεσιν τῶν νοημόνων κατοίκων τοῦ "Άρεως, εἶναι κατὰ τὸν "Αντωνιάδην καθαρὰ «illusion»¹. Πάντες σχεδὸν εἶναι σύμφωνοι δι τοῦ αἱ ἐρυθραὶ ἡπειρωτικῶν λιμνῶν καὶ τὴν κανονικότηταν τῆς διανομῆς τῶν διωρύγων. "Η γεωμετρία (δηλ. τὸ γεωμετρικὸν κανονικὸν σχῆμα) τῶν ἐπὶ τοῦ "Άρεως ἀντικειμένων, ἐπ' ἡς ἐβάσισαν τὴν γραμμὴν ἐν τῷ μέσῳ τῆς οδοδοχρόου περιοχῆς. Προφανῶς ἡ ἀμμος τῆς ἔρημου πρόσθιαν πολὺ ἡ ὑπόθεσιν τῶν νοημόνων κατοίκων τοῦ "Άρεως, εἶναι κατὰ τὸν "Αντωνιάδην καθαρὰ «illusion»¹. Πάντες σχεδὸν εἶναι σύμφωνοι δι τοῦ αἱ ἐρυθραὶ ἡπειρωτικῶν λιμνῶν καὶ τὴν κανονικότηταν τῆς διανομῆς τῶν διωρύγων. "Η γεωμετρία (δηλ. τὸ γεωμετρικὸν κανονικὸν σχῆμα) τῶν ἐπὶ τοῦ "Άρεως ἀντικειμένων, ἐπ' ἡς ἐβάσισαν τὴν γραμμὴν ἐν τῷ μέσῳ τῆς οδοδοχρόου περιοχῆς. Προφανῶς ἡ ἀμμος τῆς ἔρημου πρόσθιαν πολὺ ἡ ὑπόθεσιν τῶν νοημόνων κατοίκων τοῦ "Άρεως, εἶναι κατὰ τὸν "Αντωνιάδην καθαρὰ «illusion»¹. Πάντες σχεδὸν εἶναι σύμφωνοι δι τοῦ αἱ ἐρυθραὶ ἡπειρωτικῶν λιμνῶν καὶ τὴν κανονικότηταν τῆς διανομῆς τῶν διωρύγων. "Η γεωμετρία (δηλ. τὸ γεωμετρικὸν κανονικὸν σχῆμα) τῶν ἐπὶ τοῦ "Άρεως ἀντικειμένων, ἐπ' ἡς ἐβάσισαν τὴν γραμμὴν ἐν τῷ μέσῳ τῆς οδοδοχρόου περιοχῆς. Προφανῶς ἡ ἀμμος τῆς ἔρημου πρόσθιαν πολὺ ἡ ὑπόθεσιν τῶν νοημόνων κατοίκων τοῦ "Άρεως, εἶναι κατὰ τὸν "Αντωνιάδην καθαρὰ «illusion»¹. Πάντες σχεδὸν εἶναι σύμφωνοι δι τοῦ αἱ ἐρυθραὶ ἡπειρωτικῶν λιμνῶν καὶ τὴν κανονικότηταν τῆς διανομῆς τῶν διωρύγων. "Η γεωμετρία (δηλ. τὸ γεωμετρικὸν κανονικὸν σχῆμα) τῶν ἐπὶ τοῦ "Άρεως ἀντικειμένων, ἐπ' ἡς ἐβάσισαν τὴν γραμμὴν ἐν τῷ μέσῳ τῆς οδοδοχρόου περιοχῆς. Προφανῶς ἡ ἀμμος τῆς ἔρημου πρόσθιαν πολὺ ἡ ὑπόθεσιν τῶν νοημόνων κατοίκων τοῦ "Άρεως, εἶναι κατὰ τὸν "Αντωνιάδην καθαρὰ «illusion»¹. Πάντες σχεδὸν εἶναι σύμφωνοι δι τοῦ αἱ ἐρυθραὶ ἡπειρωτικῶν λιμνῶν καὶ τὴν κανονικότηταν τῆς διανομῆς τῶν διωρύγων. "Η γεωμετρία (δηλ. τὸ γεωμετρικὸν κανονικὸν σχῆμα) τῶν ἐπὶ τοῦ "Άρεως ἀντικειμένων, ἐπ' ἡς ἐβάσισαν τὴν γραμμὴν ἐν τῷ μέσῳ τῆς οδοδοχρόου περιοχῆς. Προφανῶς ἡ ἀμμος τῆς ἔρημου πρόσθιαν πολὺ ἡ ὑπόθ

χλωριούχον ἀσβέστιον. Ἡ ἀποξήρανσις αὗτη δύναται νὰ εἶναι συνέπεια καὶ τῆς πήξεως, μὲ τὴν αὔξησιν τοῦ ψύχους πατὰ τὸν χειμῶνα. Πραγματικῶς μετὰ τὴν ἐμφάνισιν τοῦ παγετοῦ αἱ διώρυγες βαθμηδὸν ἔξαφανίζονται.—Οὐαδιμὸς πήξεως τῶν διαλύσεων τῶν ἀλάτων κεῖται ὑπὸ τὸ ο° C., διὰ κεκορεσμένας δὲ διαλύσεις, μαγειρικοῦ μὲν ἀλατος εἰς —22°, χλωριούχου δὲ ἀσβέστιον εἰς —55° C.—Τότε ἀποβάλλονται κρύσταλλοι ἐκ πάγου καὶ ἀλατος δηλ. σώματα αἵτινα δὲν σχηματίζουσι λείαν ἐπιφάνειαν. Τὸ αὐτὸν ἵσχει διὰ τὰς λεγομένας ὀδόσεις αἵτινες εἶναι κυρίως, ὡς αἱ ἀλιτεῦες στέππαι τῆς γῆς, μεγάλαι πεδιάδες μὲ λίαν ἀλατοῦχον ἔδαφος.

Ἐκ τῶν κρυσταλλικῶν τούτων συσσωματωμάτων ἔξαφανίζονται ἔνεκα τῆς μεγάλης ξηρασίας οἱ παγοκούσταλλοι ὡς τὸ ὑδωρ καταπίπτει εἰς τὰ ψυχρότερα μέρη τῆς ἐπιφανείας τοῦ Ἀρεως, δηλ. εἰς τὸν πόλον αὐτοῦ τὸν βυθισμένον εἰς τὴν χειμερινὴν νύκτα. Ὁταν ἐπειτα ἔλθῃ τὸ θέρος μὲ ὑγροὺς ἐκ τῶν τήκομένων πάγων τοῦ πόλου ἀνέμους, τὰ ἐντὸς τῶν ἀποξηρανθεισῶν λιμνῶν ἄλατα ἀπορροφοῦσι τὸ ὑδωρ, ὑγραίνονται καὶ (ἥδη ὑπὸ θερμοκρασίαν—55° C.) αἱ διώρυγες ἔμφανίζονται. Ὅσως ἡ ὑγρασία μεγαλυτέρα τόσῳ περισσότεραι λωρίδες ἄλατος ὑγραίνονται, δηλ. τόσῳ πλατυτέρᾳ ἔμφανίζεται ἡ διῶρυξ. Ἡ ὑγρανσις αὕτη τῶν διωρύγων προχωρεῖ ἀπὸ τοῦ πόλου πρὸς τὸν Ἰσημερινόν ὁ Lowell ὑπελόγισεν εἰς 52 ἡμέρας τὸν χρόνον ὃστις ἀπαιτεῖται πρὸς ὑγρανσιν τῆς ἐκτάσεως ἀπὸ τῆς 72 μοίρας πλάτους μέχρι τοῦ Ἰσημερινοῦ. Βεβαίως οἱ ὑδρατμοὶ ἐκτείνονται καὶ πέραν τοῦ Ἰσημερινοῦ, οὗτως δὲτε καὶ ἐπὶ τοῦ ἑτέρου ἡμισφαιρίου ἔμφανίζονται αἱ διώρυγες καὶ ἡ πρόσδος αὕτη τῶν ὑδρατμῶν ἔξαπλουθεὶ μέχρις οὐ μέρος αὐτῶν καταπέσῃ ἐπὶ τοῦ πόλου τοῦ βυθισμένου εἰς τὴν χειμερινὴν νύκτα, δπον δυστυχῶς αἱ παρατηρήσεις εἶναι ἀδύνατοι. Ὁταν πάλιν ἔχῃ θέρος διόπλος οὗτος, ἡ πλημμυρα τῶν ὑδρατμῶν λαμβάνει χώραν κατ’ ἀντίθετον διεύθυνσιν καὶ αἱ διώρυγες ἔμφανίζονται κατὰ τάξιν ἀντίστροφον ἥ πρὸν.

Ἐπειδὴ κατὰ τὸν Lowell αἱ λεγόμεναι μεσόγειοι λίμναι ἥ δάσεις εἶναι βαθύπεδα, τοιαύτη τις κίνησις τοῦ ρέοντος ὑγροῦ εἶναι σχεδὸν ἀδύνατος. Τινὲς πράγματι παραδέχονται ὃτι οἱ μηχανικοὶ ἐπὶ τὸν Ἀρεως ἔχουσι κατασκευάσεις τεραστίας ὑδραντίλιας πρὸς ἀνύψωσιν τῶν ὑδρατμῶν. Ἐνεκα τῆς ἀποσαμφράσεως καὶ τῆς δι’ ἀμμού λεάνσεως ἔξελιπον βεβαίως ἐπὶ τοῦ Ἀρεως αἱ ἀπότομοι ἔδαφοι τοῦ παγετοῦ εἴτε οὐ ἔξαγεται ὃτι ματαίως διὰ Lowell ἔξήτει σκιάς τῶν δρέων. Ἐκ τούτου συμπεράνει οὖτος ὃτι ἐπὶ τοῦ Ἀρεως δὲν ὑπάρχουσιν δηλ. ἔπει τὴν πέριξ χώραν· ἀλλα παρατηρήσεις ἀγουσιν ὅμως τὸν Campbell

εἰς τὴν παραδοχὴν δροσειρᾶς 150 περίπου χλμήκους καὶ 3 χλ. ὑψους. Ὁπωσδήποτε ὑπάρχουσι μεγάλαι διαφοραὶ ὑψους, αἱ δὲ διώρυγες ἀπαιτοῦσιν, ἵνα τὸ ὑδωρ δύναται νὰ ὅρῃ ἐν αὐταῖς καὶ κατὰ τὰς δύο διευθύνσεις, ἀπολύτως ὄμαλὴν ἐπιφάνειαν, ἥτις εἶναι τόσον ἀπίδιπλος ὡστε δὲν δύναται νὰ ληφθῇ ὑπὸ δψει. Ὅτι ἡ πρόσδος τῶν ὑδρατμῶν δὲν δύναται νὰ ἀναχαιτισθῇ σημαντικῶς ὑπὸ διφανάτων βραδέως καὶ βαθμηδὸν ἀνυψουμένων, εἶναι βεβαίως ἀφ’ ἑαυτοῦ φανερόν.

Ἐνίστε αἱ διώρυγες καὶ αἱ διασταυρώσεις αὐτῶν φαίνονται διτλαῖ, τοῦτο ὅμως ἀπεδείχθη διὰ 12 περίπου μόνον ἐκ τῶν 100 διωρύγων. Παραλλήλα ὄργανα γῆς εἶναι συνηθέστατα καὶ σειραὶ λιμνῶν κείμεναι κατὰ μῆκος τοιούτων ἐργαλάτων ἀπαντῶσι π. χ. συγχόντατα ἐν Σκανδιναվίᾳ. Ἀλλὰ τὸ πάχος δύο παραλλήλων μεταπτώσεων δύναται νὰ ποικιλῇ πολὺ, ὡς ἐπίσης καὶ ἡ σπουδαιότης καὶ ἡ ἐκτασις τῶν παρ’ αὐτὰς λιμνῶν. Συνεπῶς δύναται τις νὰ ἀναμένῃ ὅτι ἐκ δύο διδύμων διωρύγων, ἡ μία, καὶ δὴ πάντοτε ἡ αὐτή, πρόπει νὰ ἔμφανίζεται ἐναργέστερον τῆς ἀλλης, δπερ καὶ ἀπέδειξεν ὁ Lowell συμβαίνον πραγματικῶς. Ὅτιοτε ἔμφανίζεται εὐκρινῶς ἡ μία μόνον τῶν διδύμων διωρύγων.

Ἐπὶ τοῦ Ἀρεως ὑπάρχει κυρίως μία καὶ μόνη παγκόσμιος θάλασσα, δὲ ἐπὶ τοῦ νοτίου ἡμισφαιρίου Νότιος Ὁκεανός (Mare Australe). Τὸ μεγαλύτερον ὅμως μέρος αὐτοῦ πληροῦται ἀπὸ νήσους ἥ ἀβαθεῖς ἐκτάσεις, αἵτινες, ἀποχωροῦντος ἐνίστε τοῦ ὑδατος, ἀποκαλύπτονται καὶ προσλαμβάνουσι τότε χρῶμα ὑπέρουθρον. Εἰς τὴν πραγματικότητα εἶναι πιθανῶς αὗται μεγάλαι ἔσημοι ἐξ ἀλατος, αἵτινες δὲ μὲν ἀπορροφοῦσιν ὑδωρ, δὲ δὲ ἀποξηρανται, ἐν μέρει ἡ ἐντελῶς, δὲ καὶ προσλαμβάνουσιν ὑπέρουθρον κατὰ τὸ μᾶλλον ἥ ἡττον χρῶμα. Τὸ ἐπίλοιπον ἀσήμαντον τμῆμα τῆς θαλάσσης, δπερ περιβάλλει τὸν Νότιον πόλον, εἶναι παγωμένον μέχρι τοῦ βυθοῦ ἥ τοντολάχιστον μέχρι βάθους ἐνός χιλιομέτρου καὶ πλέον. Τὸ θέρος πιθανῶς γεννῶνται διὰ τῆξεως μικρὰ τενάγη, ἀκριβῶς ὅπως καὶ ἐπὶ τῶν πολικῶν πάγων τῆς βορείας πολικῆς θαλάσσης μας. Τὰ τενάγη ταῦτα καθὼς καὶ τὰς μεσογείους λίμνας πληροῦσι πιθανώτατα συμπυκνωμέναι διαλύσεις ἀλάτων.

Καὶ ἐν τῇ θαλάσσῃ ταύτῃ ἀνεῦρεν ὁ Lowell διώρυγας, δπερ διὰ τὰς «ἀβαθεῖς ἐκτάσεις» εἶναι βεβαίως φυσικῶτατον. Παρετηρήθη ἐπίσης ὃτι κατὰ τὴν τῆξιν τῆς πολικῆς παγοζώνης διωρυγοειδεῖς τινες γραμμαὶ ἐλευθεροῦνται ἀπὸ τοὺς πάγους ταχύτερον τῆς λοιπῆς περιοχῆς. «Ἄν τις παραδεχθῇ ἔκλυσιν ἀερίων ἐκ τῶν ἐγκάτων τοῦ Ἀρεως διὰ πολικῶν ὅρμων, ἀνύψωσιν τῶν ὑδρατμῶν, ἀνθρακικοῦ καὶ ὑδροχλωρικοῦ ὁξεός, τὸ φαινόμενον τοῦτο οὐδόλως ἥτα ἔφαίνετο πικράδοξον ὡς οὐδὲ ἡ αἰφνιδία

ἐμφάνισις διωρύγων τινῶν ἐπὶ τῆς ξηρᾶς, ὃπου βεβαίως πρόκειται κυρίως περὶ ἐκλύσεως ὑδρατμῶν. Αἴτιον τῆς σκοτεινῆς χροῖας εἶναι, ἐκτὸς τῆς ὑγρασίας, πιθανῶς ἐν μέρει καὶ αἱ ὄναγωγικαὶ ίδιότητες τῶν ἐκλυμένων θειωδῶν ἀτμῶν, οἵτινες μεταβάλλουσι τὸ δέξιεδίον τοῦ σιδήρου εἰς πράσινον ὑποξείδιον ἥ μέλανα ψειρούχον σίδηρον.

Κατὰ τὴν ἔξατμισιν τῆς πολικῆς παγοζώνης βλέπει τις πολλάκις περὶ αὐτὴν μεγάλας ὄμιχλωδεις μάζας αἵτινες μαρτυροῦσιν ὃτι δὲ ἀλλο ἐκεῖ εἶναι κεκορεσμένος ὑδρατμῶν. Τὰ πλησίον ἀλατοῦχα τενάγη τοῦ Ὁκεανοῦ ἀπορροφοῦσι τὴν ὑγρασίαν, διαστέλλονται καὶ τότε ἔμφανίζονται μὲ βαθυκύανον χρῶμα. Ἡ κυάνωσις αὕτη τοῦ Ὁκεανοῦ ἐθεωρήθη πάντοτε ἐμφανίνουσα τὴν ὑπαρξίαν ὑδρατμῶν τῆς ο° C. Ὅς εἰπομεν διωρύγων μίγμα χλωριούχου ἀσβέστιον καὶ πάγου τῆκεται ἥδη εἰς —55° C. Παρατηρητέον ὃτι συμπυκνωμέναι διαλύσεις ἀπέδειξεν ὁ Lowell συμβαίνον πραγματικῶς. Ὅτιοτε ἔμφανίζεται εὐκρινῶς ἡ μία μόνον τῶν διδύμων διωρύγων.

Διὰ τῶν ἀνωτέρω προσεπάλησα νὰ δώσω μίαν ἰδέαν τῶν ἰδιορρύθμων εἰπεὶ τοῦ Ἀρεως συνθηκῶν βασιζομένην καθόλου ἐπὶ τῶν ἐπὶ τῆς γῆς γνωστῶν φυσικῶν καὶ χημικῶν νόμων. Τοιαύτη τις ἀπόπειρα εἶναι βεβαίως προτιμητέα ἡ ἥ διὰ τῆς παραδοχῆς ἔξιγχος νοήμονος Ἀρείου ἀνθρωπότητος διδόμενη ἔρμηνεία, δὲ ἡς δυναταὶ τις βεβαίως τὰ πάντα νὰ «ἔξηγήσῃ», ἀλλ’ ἐν τῇ πραγματικότητι τόσον δλίγα ἔξηγει, δσα καὶ μὲ τὴν ὑπὸ τινῶν ἐπιχειρημένων δωσάτως ἐπικλησινῶν μέχρι τοῦδε φυσικῶν καὶ χημικῶν δυνάμεων.

SVANTE ARRHENIUS

[Απὸ τὸ γερμανικὸν ὑπὸ Σ. ΧΑΤΖΙΑΚΙ]

Ο ΑΝΤΡΕΙΩΜΕΝΟΣ

— Παραμύθι —

Ἐτοι μιλᾶνε στὸ χωρίο.

Τὰ Κορπιάνικα, ἀπὸ τὸν καιρὸ ποὺ θεμελιώθη ὁ κόσμος, δὲν τέλοιαψε ἀλέτρι, σύντε τὰ βρόσκησες ζωντανό. Οσοι πῆγαν νὰ τὰ βοσκήσουν ἥ νὰ τὰ σπείρουν, ρουφήτηροι δλάκαιοι διπὸ τὸ Δράκοντα, πούχε τὴ φωλιά του ἐκεῖ στὴν τρούπα, στὴν πλεύρα τοῦ βουνοῦ. Μέσα στὰ φρεμακερὰ ἔσεράγγαδα καὶ τᾶλλος ἀγγελωτὰ χαμόκλαρα, ποὺ σκέπαζαν τὴ λάκκα τῶν Κορπιάνικων καὶ τὴν πλεύρα τοῦ Καλογεροβούνη, σούρνονται καὶ περιπατοῦσαν λογιῶν - λογιῶν φείδια, δλα ἀδερφοξαδέρφα τοῦ Δράκοντα. Κέτοι τὰ Κορπιάνικα, σαράντα στρέμματα τόπος, ἔμεναν χέρσα, ἀσπαρτα, κι ἀβόσκητα.

Ο Δράκοντας εἶχε μαυροφορεμένο τὸ μισὸ χωρίο. Είταν ἀμέτρητες ἥ μάνες καὶ ἡ ἀδερφες ποὺ κλαίγαν τοὺς ἀντρες καὶ τοὺς ἀδερφούς. Μὰ σὰν τὸν Πλάκα καὶ τὴν Πλάκενα, ποὺ τοὺς κατάπιε μονόμερα κι ἀράδο - ἀράδα δώδεκα μικρὰ παιδιά, ἄλλοι γονέοι στὸ χωρίο δὲ χλίβονται, δὲν κλαίγαν... ***

«Ἔτοι μολογῶνε οἱ γεροπαλαιῶνοι...»

«Ἔτοι μολογῶνε οἱ γεροπαλαιῶνοι...»

Τὸ βράδυ διέρω - Πλάκας, γύρισε στὸ καλύβι τους, νηστικὸς καὶ πεισμωμένος.

— Γιατί δὲ μούστειλες ψωμί, γηρά;

— Πῶς δὲ σούστειλα!

Θὰ πάρῃς, γιούλη μου, τᾶχερο τᾶχερο, πῶχει ωριμένα πίτηδες δὲ πατέρας σου στὴ στράτα, καὶ κείνο θὰ σὲ βγάλῃ στὸ χωράφι.

Μὲ τὸν Ἀστέρη γύρεψαν, μὲ μιὰ φωνή, νὰ πᾶνε καὶ τᾶλλα ἔντεκα ἀδέρφια του.

— Καὶ μεῖς, μάννα, θὰ πάμε κοντὰ νὰ ἴδουμε τὸν πατέρα, νὰ τοῦ βοηθήσουμε κιβλα στὸ ξειλιδάρισμα, νὰ προγκάμε καὶ τὰ πουλιά νὰ μῆ μᾶς τῶν τὸ σπόρο...

— Μὰ εἰν' ἀλάργα, παιδάκια μου, κεῖσαστε μικρά, καὶ θάλποστάσετε.

— «Οχι μάννα, δχι, δὲν ἀποστένονμε.

— «Ἔτοι, η Πλάκενα, τὰ πόδεσε καὶ τάστειλε δλα, μὲ χαϊδέματα, εὐκές καὶ φιλιά.

— Σύρτε, παιδάκια μου, καὶ τὸ νοῦ σου μὴ χαζέβετε στὴ στράτα καὶ χάσετε τᾶχερο...

«Η μάννα, ξέβγαλε καὶ συντρόφεψε μὲ τὸ μάτι τὰ παιδιά της, ὡς ποὺ σκαπέτησαν πέρα κεὶ στὴν κορακοφωλιά. Εκείνα τόνα κοντὰ τᾶλλο, πηραν τᾶχερο, γιὰ νὰ φτάσουν στὸν πατέρα τους. Μὰ τᾶχερο τᾶχερο, τᾶχβαλε στὶ δρακότρουπα, καὶ δὲ Δράκοντας, ποὺ τὰ καρτέραγε, ἔνα - ἔνα, τὰ κατάπιε δλάκαια.

Τὸ βράδυ διέρω - Πλάκας, γύρισε στὸ καλύβι τους, νηστικὸς καὶ πεισμωμένος.

— Γιατί δὲ μούστειλες ψωμί, γηρά;

— Πῶς δὲ σούστειλα!

— Μὲ ποιόνε, καὶ πότε!
— Μὲ τὰ παιδιά, καὶ πρὸν τὸ γιῶμα! . . .
— Κρῖνε καλά, γρηγά! . . . Οὐτε παιδιά εἰδα,
οὐτε ψωμί ἔφαγα! . . .
— Τί λές, γέρο μου! . . . ἔτοι, κέτοι, κέτοι! . . .

Δὲν ἀργησάν οἱ ἀρρεῖκοι νὰ νοιώσουν τὸ μεγάλο κακό πὸν τοὺς βρῆκε! "Ετσι, ἀγκαλιάστηκαν, κέκλαιγαν σὰ βιζασταρούνδια. Τὰ δάκρυα τους, μαζώνονταν στάλα - στάλα σένα λαῖνι. "Η γηρά - Πλάκενα, δίψασε καὶ γύρεψε νερὸν νὰ δροσίσῃ τὸ στεγνωμένο λάρυγγά της. "Ο γέρω-Πλάκας, σήκωσε τὸ λαῖνι, πιοῦχε τὰ δάκρυα μέσα, καὶ τὴν πότισε.

Κέγειναν τὰ δάκρυα στὰ σωτικὰ τῆς γηρᾶ-Πλάκενας, σάρκα καὶ ζωή. Κι ἀπάνω στοὺς ἔννια μήνυτοις, παιδοκόμησε ἀντρειωμένο παιδί. Τὸ δείχνιν ἡ μαῦρες καὶ χοντρὲς τρίχες πούνταν σούλη τον τὴν φάρη, καὶ ἡ νοῦρά, ποὺ κρέμονταν πίσω του, σὰ δίκοφτο μικρὸν λεπίδι. Κείχαν οἱ γονέοι τοὺς κρυφὰ τὰ σημάδια του ἀπὸ ἀνθρώπους, μέρα καὶ νύχτα, ὡς ποὺ πάτησε στὰ δώδεκα χρόνια, καὶ δὲν τὸ μάτιας βάσκανο μάτι. "Ο Ἀντρειωμένος, μεγάλωσε κέμαδε πῶς εἶχε δώδεκα ἀδέρφια, καὶ τάφαγε δὲ Δράκοντας τῆς τρούπας. "Ετσι, πῆρε μιὰ σιδερένια ράβδα, σαράντα ὀκάδες, καὶ κίνησε μιὰ μέρα νὰ πάρῃ τὸ αἷμα τον πίσω. Φτάνει στὰ Κοροπάνικα μεσονύχτι.

— Πρῶτα πρῶτα νὰ ξολοθρέψω τὸ φείδια του.

"Ετσι ἀνάβει ἔνα προσάνιμα, καὶ βάνει φωτὶὰ στὰ Κοροπάνικα ἀπὸ οὐλες τὲς μεριές. Τὰ ξεράγγαμα, ἡ ἀγριάδες, τὰ βάτα καὶ τάλλα ξερόχορτα καὶ χαμόκλαφα, ἀναιφαν ἀραδίς καὶ καίονταν μὲ τὰ φείδια μέσα, τριζοβιολῶντας σὰ νάπεφτε χοντρὸν χαλάζι ἀπάνου σὲ πύργου γιαλίνη σκεπή.

"Ο Δράκοντας ἀπὸ τὸ τρομοχτὸ τρίξιμο τῶν κλαριῶν, καὶ τὰ σκιαχτερὸ σφυρίγματα τῶν φειδιῶν, ξύπνησε στὰ κατάβαθμα τῆς φωλιᾶς του, καὶ ξεβγῆκε μὲ κάτι βρόντους καὶ βουές, σὰν κείνους πάκοντανται στὰ ουράνια, διταν δὲ Θεός καταδιώχνει τὸ Σατανᾶ μὲ ἀστροπελέκια, γιατὶ τοῦ πειράζει τοὺς ἀνθρώπους του.

"Ο Ἀντρειωμένος, ποὺ τὸν καρτεροῦσε στὸ στόμα τῆς τρούπας, ἄμα ξεφάνη, τὸν χτύπησε κατακέφαλα μὲ τὴ ράβδα του. "Η ράβδα καμπύλωσε, κι δὲ Δράκοντας σωριάστη κατὰ γῆς μένα βόγγικο ὅχ!

— Χτύπα, μάννας γυνέ, δεύτερη καὶ τρίτη! . . .

— Μιὰ βολὰ γεννήθηκα μιὰ βολὰ θὲ λὰ πεθάνω, μιὰ βολὰ σὲ ράβδιασα.

"Ο Δράκοντας γκρεμίστη στὸν καταρράκτη βιογγῶντας καὶ μουγκρίζοντας. Τὸ βουνό τρεμούσχητη, πέρα δῶδε, τρεῖς φορές. "Υστερά, ἀνοίξε στὰ δύο, ξέβγαλε μιὰ Πεντάμορφη, καὶ ξανάκλεισε. "Ο Ἀντρειωμένος, θαμπώθη ἀπὸ τὴν λαμπράδα τῆς καὶ γονάτισε δύμπρός της.

— Κρῖνε μου, Πεντάμορφη, σέθυρεψε μάννας κοιλά, γιὰ βρέθης ἀγέννητη στὸν κόσμο;
— "Αντρειωμένε μου, γονιοὺς δὲ θυμήθηκα! . . . οὔτε ξέφω πῶς βρέθηκα κάτου στάνηλια κι ἀνάερα τοῦ Δράκοντα παλάτια! . . .

— Μολόγα μου, Πεντάμορφη, ἀν μὲ λατρεύης σάν καὶ ἐγὼ ἐσένα.

— Σὲ λατρεύω, σάν δ συλάβιος τὸ λατρευτή του.
— "Ετσι, δ Ἀντρειωμένος, γύρησε στὸ χωρὶδι μὲ τὴν Πεντάμορφη, καὶ ζοῦσαν σὰν ἀντρόγενο . . .

Περούσαν ἡ μέρες καὶ ἡ Πεντάμορφη μαράγκιαζε. Χαλνούσε ἡ λαμπράδα τῆς, κάβονταν τὰ δέματά της, καὶ τὸ κορμί της σώνονταν. "Ολο στὸ στρωσίδι, διλο κεφαλόδετη. Κέλεγαν ἡ γιάτρισσες: δὲν τὴ σηκώνει δὲ τόπος, τὸ νερό. "Ο Ἀντρειωμένος, πάντα στὸ πλαϊ τῆς, κι ἀπανουθέ της, τὴ φωτοῦσε.

— Μαρτύρα μου, Πεντάμορφη, γιατί χλωμίζεις καὶ μαραίνεσαι; . . . Μαρτύρα μου τοῦ βοτανιοῦ τὸ φύτο, ποὺ εἶναι φυτρωμένο; στὸν κάτου κόσμο, στῆς γῆς τὴν ἄκοη; κρῖνε μου νὰ τρέξω νὰ στὸ φέρω! . . .

— "Αντρειωμένε μου, τὸ βοτάνι μου εἶνε δῶδοντά. Τὸ κρατῶ στὰ χέρια μου, τὸ σφίγγω στὴν ἀγγαλιά μου, τὸ φιλῶ στὰ χείλη μου, μὰ... σκιάζουμαι νὰ τὸ γυρέψω! . . .

— Πεντάμορφη, τὰ λόγια σου δὲ νοιώθω! Γιὰ κρῖνε μου πιὸ ξάστερα, πιὸ ἀνοιχτά . . .

— Καλέ μου, ἀν μυζάξω, λίγο αἴμα ἀπὸ τὴ μερὶδὴ τῆς καρδιᾶς σου, τότε θὰ γιάνω! . . . "Αντρειωμένη τότε καὶ γὰρ θὰ γένω, κιάντρειωμένα παιδιά θὰ γεννηθοῦν. "Ετσι, τὴ νύχτα, μου μίλησε τόνειρό μου! . . .

Κείνη τὴ νύχτα ἡ Πεντάμορφη, κέντησε μὲ μιὰ βελόνα τὴ ζερβὴ ρόγα τοῦ Ἀντρειωμένου, καὶ ροφοῦσε λαμαράγα τὸ αἴμα του.

— "Ε, Πεντάμορφη! . . . νοιώθεις τώρα μέσα σου καλό; . . .

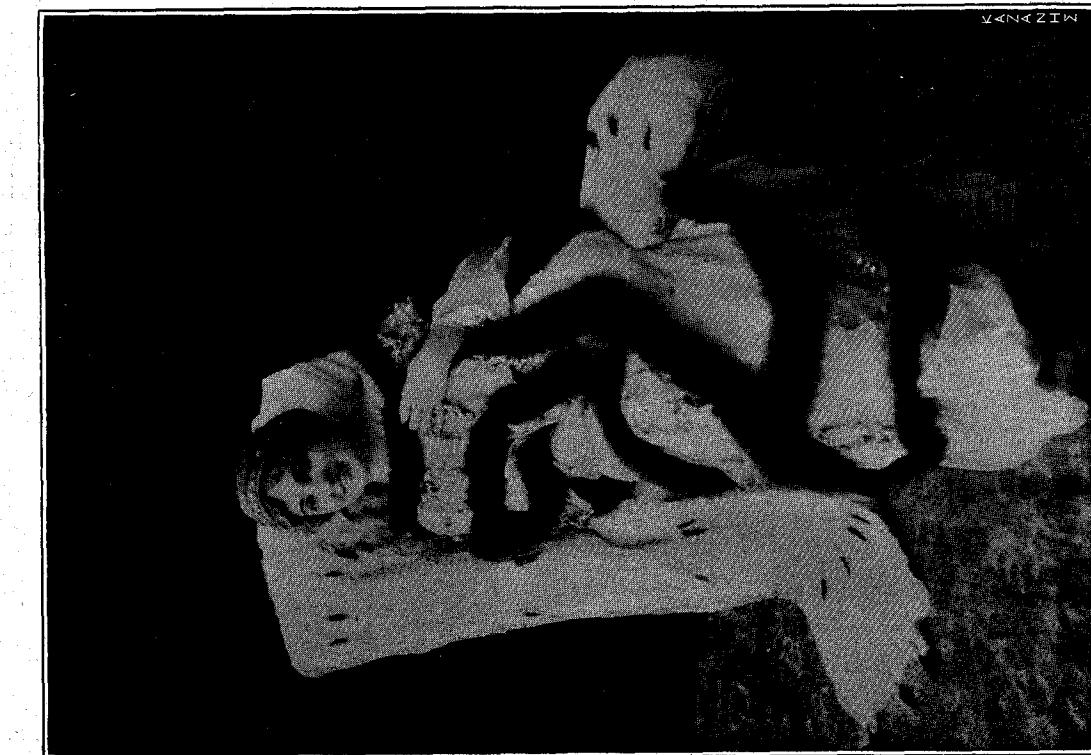
— Εσοικέπασε, καλέ μου, ἀπὸ τὰ μάτια σου τὸ μαντύλι μου νὰ δῆς πόδγεινα σὰν καὶ πρῶτα!

— Μά... δὲ δύνονται νὰ σηκώσω τὰ χέρια μου, νὰ σείξω τὸ κορμί μου... Σὲ καλό μου, τέπαθα; . . . Σὰ νάμαι καρφωμένος κατὰ γῆς, σὰ νάμαι ξελυμένος!

— "Η Πεντάμορφη σήκωσε τὸ μαγικὸ μαντύλι της ἀπὸ τὰ μάτια του κι δὲ Ἀντρειωμένος βρέθη δύμπρὸς στὸ Δράκοντα.

— "Ε, Ἀντρειωμένε μου, δὲ γένηκα σὰν καὶ πρῶτα; . . .

— !... Δράκοντα! νίκησα τὴν ἀντρειότη σου, μὰ δὲ νίκησα τὰ μαγικά σου! "Ημουν ἀνθρώπος ἐγώ, κείσουν ἐσύ στοχειό! "Αλιγιστος ἐγώ στὴ δύναμι, κιάβροχιαστος ἐσύ στὰ πονηρέματα καὶ μηχανέματα! Δράκοντα, μὲ ξεγέλασες!

ΣΚΕΨΕΙΣ ΤΟΥ ΛΕΩΝΑΡΔΟΥ ΔΑ ΒΙΝΤΣΙ

ΑΠΟ ΤΟ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟΝ ΜΑΘΗΜΑ ΤΟΥ ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΚΑΔΗΜΙΑΝ ΤΟΥ ΤΟΥ ΜΙΛΑΝΟΥ

Η Τέχνη δὲν ἔχει ἔχθρον, οὔτε θὰ τὴν παραγνωσίη κανείς, ἀν δὲ καλλιτέχνης ἀσχοληθῇ ἀποκλειστικῶς μὲ τὸ ἔργον του. Ἀληθινά, ἡ Τέχνη διὰ τὸν καθέναν εἶναι ἡδονὴ καὶ πραγματικὴ ἡθικὴ ὀφέλεια: διώχνει τὴν ἔμφυτον βαναυσότητα. Ἀκούσετε τὸ καλά: οἱ ἀνθρωποι γεννῶνται ζῶνται, καὶ πόσοι πεθαίνονται δῆλος γεννήθηκαν, σαπιὰ ποὺ ἔχρησίμευσαν μόνον ως ἀποθήκη τροφῆς! Οἱ ἀνθρωποι γεννᾶνται κακός, δύμως γρήγορα καταλαβαίνει τὸ συμφέρον του νὰ γείνῃ φρόνιμος. Πόσοι θὰ δολοφονοῦσαν τὸν διαταγνωτήν των καὶ θ' ἀρπαζαν ἀπὸ τὸν πλησίον των διὰ τοὺς χρειάζεται, ἀν δὲν ἐφοβοῦντο τὰ ἀντίτοινα ἢ τὸν νόμον!

"Οταν ἀπορριφθῇ ἡ θρησκεία, ἐμπόδιον εἰς τὴν μανίαν τῶν παθῶν, ὁ «Μυστικὸς Δεῖπνος» μου θὰ διμιῆ ἀκόμη, καὶ εἰς τοὺς πιὸ ἀπίστους, διὰ τὴν παντοδυναμίαν τοῦ Θεοῦ! Καὶ ἀν ποτὲ κακοῦθροις ὀδούσαν νὰ καταστρέψουν τὰς ἐκκλησίας, θὰ σταματοῦσαν, αὐτοὶ δύον δὲν τοὺς ἐφόβισεν ἡ ἱεροσύλια, ἐμπόδιος εἰς τὸ κάλλος καὶ τὴν τέχνην τῶν ἀγίων εἰκόνων.

"Η τέχνη μας ἔξειγει τὰ μυστήρια καὶ κάμνει τὰ σκοτεινὰ δόγματα ἀπλὰ καὶ αἰσθητά. Οὐ θεόλογος, διούνται ἔρμηνει τὴν Μητέρα-Παρθένον. "Αν ἐμεῖς τὴν ζωγραφίσωμεν, δῆλοι τὴν νοιώθουν καὶ τὴν τιμοῦν. Καὶ δύμως κανέναν ἀπὸ τὴν συντεχνίαν μας δὲν ἔκαμαν ἄγιον, οὔτε καν τὸν Φρα-Ἀγγέλικον.

Τὴν ἀγόρην τὴν γεννᾷ ἡ γνῶσις καὶ δσον βαθεὶδεν εἶναι αὐτή, τόσον μεγαλυτέρᾳ γίνεται ἡ ἀγάπη. Καὶ δὲ καλλιτέχνης, ποὺ ἀδιάκοπα ἀτενίζει τὴν Δημιουργίαν, τιμᾷ διούνται τὸν Δημιουργόν. Ποὺ ἀλλοῦ νὰ ζητήσωμεν τὸν Θεόν παρὰ εἰς τὸν ἀνθρωπόν, ἔργον ἐκείνου; Καὶ ποιὰ καλυτέρᾳ προσευχὴ παρὰ ἡ ζωγραφικὴ ποὺ προσπαθεῖ ν' ἀναλύσῃ καὶ νὰ ἀναπαραστήσῃ τὴν εἰκόνα τοῦ Θεοῦ! "Οποιος ἀτενίζει τὸν θαυμαστὸν ψυθμὸν τῆς φύσεως καὶ τὴν μοναδικὴν τέχνην τῆς κατασκευῆς τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος, γνωρίζει ἀληθινὰ τὸν δημιουργὸν καθέ ζωῆς καὶ τὸν ἀγαπᾶ ὅπως διεβίλει νὰ τὸν ἀγαπᾶ, σκεπτόμενος διὰ τὸ σῶμα δὲν εἶναι τίποτε ἐμπρόδιος εἰς τὴν ψυχὴν ποὺ κατοικεῖ ἐνα τέτοιο οἰκοδόμημα καὶ ἡ δοπία, ἀγνὴ ἡ ἀμαρτωλή, εἶναι κατιτὶ θεῖον.

Μία ὁραία εἰκὼν ὑμνεῖ τὸν "Υψιστον - Καλλιτέχνην, διότι μᾶς ἀναγκάζει νὰ κυττάξωμεν

μέρος τῆς ἴσχυος του. Χωρὶς ἐμῖας, οἱ ἀπλοὶ δὲν θὰ ἔννοιούσαν τὰ δόγματα: ἐμεῖς δίδομεν σάρκα εἰς τὰ πνεύματα καὶ δείχνομεν εἰς τὸν ἀνθρώπον τοὺς ὄγγέλους μὲ ζωὴν καὶ μὲ χαμόγελο.

Δύο ρεύματα, τὸ ἔνστικτον καὶ ἡ ἐπιθυμία, ἐνεργοῦν μέσοι μας ως κινητήρια: εἰς τὸ ἔνα εἰμεῖται ὑποτακτικό. Ἐχομεν ἀνάγκην ἀπὸ τροφῆς, ὕπνου, ἐνδύματα. Δὲν εἶναι δύμως ταπεινὸν νὰ ἀπασχολῇ τὸ πνεῦμα μας δ στόμαχος; Καὶ, δταν χρετάσωμεν, νὰ καταφεύγωμεν εἰς τὸν ὕπνον, ποὺ μοιάζει μὲ τὸν θάνατον; Εὑγενεῖς πόθοι εἶναι οἱ πόθοι οἱ πνευματικοί: μόνον ἡ ἀρετὴ καὶ ἡ γνῶσις τοὺς ἱκανοποιοῦν.

"Ο πόθος τοῦ ὁραίου μᾶς ἀπομακρύνει ἀπὸ τὴν λαγνείαν ἢ ὅποια τόσον ἀποκτηγώνει. "Οποιος διατηρεῖ εἰς τὴν μνήμην του τὰ ὁραῖα γυμνὰ τῆς τέχνης, θὰ ἀποφύγῃ τὰς ἑταίρας, αἱ ὅποιαι δὲν εἶναι ἵκαναι νὰ τοῦ δώσουν τὴν τελειότητα, ποὺ παραμένει ζωτανὴ εἰς τὴν σκέψιν του. Δὲν διαφθείρουν αἱ εἰκόνες τὰς ἥψη: τὰς ἔξυγειαίνουν.

Θὰ ὁμιλοῦσα ἐπ' ἀπειρον ὑπὲρ τῆς Τέχνης. Εἰναι φύσεως θείας: δημιουργεῖ. Κάμνει ὁραῖα καὶ διαρκῆ τὰ ἀόρατα καὶ τὰ πλέον φευγαλέα. Τὸ γλυκὸ γυναικεῖον χαμόγελο ποὺ ἐγοήτευσε δῆλην τὴν ζωὴν τοῦ Δάντε, ἡμποροῦμεν νὰ τὸ δείχνωμεν ἐπὶ αἰδνας. "Ο, τι εἰς τὴν πραγματικότητα διαφεκτὶ μίαν στιγμήν, τοῦ δίδομεν ἐμεῖς τὴν μακροβιότητα. "Ετοι, εἰμεδα κύριοι τοῦ χρόνου.

"Η ποικιλία τῶν γλωσσῶν, διαφορής πύργος Βαβέλ, ἀποτελεῖ ἐμπόδιον εἰς τὴν συγεννόσιν τῶν ἀνθρώπων. Ο Οὐγγρος, ὁ Σλάβος δὲν ἔννοοῦν τὸ Πάτερ ἡμῶν ὃταν λέγεται τοσκανικά. "Η ζωγραφική, γλῶσσα τῶν ματιῶν εἰς δλοὺς κοινή, εἶναι καταληπτὴ καὶ ἀπὸ τὸν Τούρκον καὶ ἀπὸ τὸν Λομβαρδόν. Ἀναγκάζον τὸ παιδί νὰ μάθη γράμματα, καὶ κλαίει. Δεῖξετε τοὺς μίαν εἰκόνας τὴν διαβάζει χωρὶς κόπον. Ἐκτὸς ἀπὸ τὸ ἀνάγλυφον, ἡ γλυπτικὴ δὲν διμεῖται τόσον καθηραὶ ἐπειδὴ δὲν ἔχει χρῶμα οὔτε τὴν φωτοσκίασιν, ἀποδίδει μᾶλλον τὴν κίνησιν τοῦ σώματος παρὰ τῆς ψυχῆς.

Εἰς τὰς ἀρχαίας κεφαλὰς βλέπομεν ἔνα δμοιόμορφον γνώρισμα δλαι αἱ θεαὶ δμοιάζουν, ἔχον τὸ ἰδιον κάλλος, τὴν ἰδιαν γεότητα. "Η ἀρχαιότητας ἀπέδωκε τὸ κάλλος τοῦ σώματος τόσον τέ-

λειον ποὺ δὲν ἡμπορεῖ ν' ἀποδοθῇ καλύτερα. "Άλλ' ἀφότου ἔνας ἀνθρωπός ἀπένθανε εἰς τὴν Ἀνατολήν, καὶ ἡ Δύσις κατὰ Παρασκευὴν τὸν θρηνεῖ, μιὰ νέα ἐμορφιὰ ἀνεφάνη μὲ τὴν ἀλήθευταν. Μία ψυχὴ ἐκνυριάσθησε εἰς τὸν κόσμον μὲ μόνην τὴν ἐμορφιὰ της. Ἐγνώριζαν οἱ ἀνθρώποι μόνον τὴν δρμήν τῶν παθῶν ἢ τὴν γαλήνην τῶν Θεῶν καὶ νὰ τώρα, ἔνας θεός κλαίων, καὶ πάθη ἡρεμοῦντα. Μέγα θαῦμα, ἀπὸ τὸ δοποῖον ἐβγῆκε ἡ νέα τέχνη ἐφάμιλος τῆς ἀρχαίας. Τὸ κωδωνοστάσιον τοῦ Τζιόττο εἶναι ἀνώτερον τοῦ Θρελίσκου. Μητέρα τῶν τεχνῶν, τὰ παρήγαγε ἡ ἀρχιτεκτονική ἀλλ' ἡ ἀπαράμιλλος κύριος της, ἡ ζωγραφική, ἡ προώρισμένη νὰ χωρισθῇ ἀπὸ αὐτὴν καὶ νὰ γείνῃ αὐτὴ μνήμειωδης, χωρὶς τὰς διαστάσεις ἐκείνης, μὲ μόνην τὴν ἐκφρασιν.

"Υπάρχουν τρεῖς βαθμοὶ εἰς τὴν ζωγραφικήν: ἡ ἀπόδοσις ἡ ζωὴ ἡ τυπική ἡ κίνησις τοῦ πάθους καὶ ἡ πνευματική ὑπόστασις. "Οσοι περιορίζονται εἰς τὰ δύο πρῶτα μένουν μακράν ἀπὸ τὴν τέχνην.

Διὰ νὰ ἀποδώσωμεν τὴν δμοιότητα ἐνδός προσώπου, πρέπει νὰ κινήσωμεν τὴν ψυχὴν τοῦ μοντέλου εἰς τὴν γυναῖκα νὰ δμιλήσωμεν περὶ ἔρωτος, εἰς τὸν πολεμιστὴν περὶ μαχῶν. "Ἐνα δραίον πορτραΐτο δεσμεύει καὶ γοητεύει τὸν θεατήν: διὰ βλέπη δ καλλιτέχνης μὲ τὰ μάτια τοῦ μοντέλου του καὶ διὰ δίδη ἔτοι εἰς τὰ ἔργα του κάτι ἀπὸ τὴν ἰδικήν του διάνοιαν.

Τὸ δραίον πρόσωπον πρέπει νὰ δμοιάζῃ μὲ μουσικὴν σκέψεων δρμοδικῶν καὶ αἰσθητῶν. "Ἐνας σκοπὸς μουσικὸς μᾶς φαίνεται θλιβερὸς ἡ εύθυμος ἀναλόγως τῆς στιγμῆς ποὺ μᾶς ἔνθυμος εἶναι: καὶ ἔνα πρόσωπον ἀρέσει διαφοροτόπως: κανεὶς δὲν τὸ βλέπει μὲ τὰ ἴδια μάτια.

Αἱ ἐπιστῆμαι εἶναι οἱ στρατιῶται τῆς τέχνης. Χρησιμεύουν διὰ νὰ ἐκφράσῃ ἡ τέχνη μὲ αὐτηρότητα τὰ πλέον ἀδιόρατα καὶ ἀσύλληπτα γνωρίσματα τοῦ πνεύματος.

[Μετάφρ. Μ.] ΛΕΩΝΑΡΔΟΣ ΔΑ ΒΙΝΤΣΙ

Ο ΑΝΑΚΑΤΩΣ

Κατὰ πᾶσαν Κυριακὴν ἔσμιγαν πάντοτε ὁ Καπετάν Πέρρος τῆς Κωνσταντοῦς καὶ ὁ Μῆτρος ὁ Σπανός. Τοίτος ἡροετο συχνά, καὶ τοὺς ἔκαμψε συντροφιῶν δ γέρο - Μπουλατζάνας. Ἐνταμώνοντο συνήθως στὴν ταβέρναν τοῦ Σμυρνηοῦ, τοῦ Κορδωμένου, δποὺ ἀρχίζαν τὰς συνήθεις σπονδάς, εὐθὺς μετὸ τὴν ἀπόλυτην τῆς λειτουργίας. Κατόπιν ἔσυνέχιζαν τὰς διαχύσεις εἰς τὸ διπλανὸν μαγαζὶ τοῦ Ἀλέξη τοῦ Κορητικοῦ, ἀκολούθως στοῦ Νικολοῦ τοῦ Κουρκούμπα. Τέλος, δλγον πρὸ μεσημβρίας ἐπέστρεφαν πάλιν εἰς τὸ Σμυρνηοῦ, διὰ νὰ τελειώσουν δπόθεν ἥρχισαν.

Ο Πέρρος τῆς Κωνσταντοῦς, δ λεγόμενος

κοινᾶς Τουρκανάκατος, τὸν παλαιὸν καιρὸν εἶχεν ἀποκήσει μίαν γολέτταν, κατόπιν ἔξεπεσεν εἰς βρατσέραν. "Το πολὺ δραστικὸς καὶ ἐπίμονος ἀνθρωπός. "Ολα τὰ πράγματα ἐπρεπε νὰ γίνωνται δπως τὰ ἥθελεν αὐτός. Μίαν φορὰν δποὺ εἶχε ξενυχτίσει κατόπιν πότου, τὸν χειμῶνα, εἰς τὸ οπαδόν, ἐμβῆκεν εἰς τὸν νάρθηκα τῆς ἐκκλησίας τὸν ἀφροδιτόν, καὶ, ἵσως διότι ἐνύσταξε, τοῦ ἥλθε νὰ μβῇ μέσα στὸ ξυλοκρέββατον, τὸ δποῖον εἶχεν ἀφιερώσει δ γέρο - Πανᾶς, διὰ γὰν ἐκφέρωνται οἱ τεμνεῖτες ἀπὸ τῆς οἰκίας μέχρι τοῦ ναοῦ καὶ τοῦ τάφου, δπου εἶχε κατατεθῆ ἡ ἰδιαιτέρα σορός τοῦ νεκροῦ — μᾶλλον διότι ἥθελε νὰ σκιάξῃ τὸν παπᾶν, δστις θὰ

ηρχετο νύκτα—έξημέρωνε Δευτέρα—νὰ σημάνη τὴν καμπάνα, καὶ ν' ἀνοίξῃ τὴν ἐκκλησίαν, διὰ νὰ φάλη τὸν δρόμον. Ανερριχήδη λοιπὸν ἐνάμισυ μπόι ψηλὰ στὸν τοῖχον, δπου ἀνέκειτο ἐπὶ ἔξεχόντων πασσάλων τὸ μέγα φέρετρον, ἀνεκλίθη ἐντὸς αὐτοῦ, καὶ ἔκαμε τὸν ἀποθαμένον. Ο παπᾶς ἔφθασε, ἀλλὰ δὲν ἔτρομαξε καὶ πολὺ, ὡς εἶδε τὸ ἄλλοκοτον θέαμα, ἔκαμε τὸν σταυρὸν τοῦ, ἐκύτταξε μὲ μικρὸν φρόβον καὶ μὲ πολλὴν ἀπορίαν. Τότε πάραυτα συνέβη, καὶ ὁ Πέρρος ἀνέ-

ΚΥΒΕΛΗ ΑΔΡΙΑΝΟΥ ΕΙΣ ΤΟΝ "ΚΛΕΠΤΗΝ"

πνευτού δυνατά, ἐπτεργίσθη, ἐμύχνισεν. Ο παπᾶς τὸν ἀνεγνώρισε, ἔκαμεν ἐκ δευτέρου τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ, καὶ εἴπε. «Τί; ζωντανὸς βρυκολάκιασες; σὲ καλό σου, καπετάν Πέρρο». *

Ο Πέρρος, καὶ διὰ τὰ φαινόμενα, ὅτο φύλος τοῦ παπᾶ, διότι οὔτος, δταν δ πρῶτος ἥθελε νὰ ὑπανδρεύσῃ τὴν κόρην του μὲν ἔνα χιτρευμένον, δτις ὅτο ἄμα τρίτος θεῖος τῆς νύμφης (ἀπεικεν ἐπτὰ βαθμοὺς ἔξ αἰματος), καὶ προσέτι ἡ ἀποθανοῦσα συμβία του ὅτο δευτέρα ἔξαδέλφη τῆς μελλονύμφου (ἔξ βαθμοὺς ἔξ ἀγχιστέας), τότε δ

ιερεὺς οὗτος, ὃς ἔνορίτης τῆς οἰκογενείας, ἔδωκεν «ἐγγυητικόν», δτι δ γάμος δὲν κωλύεται. Ο ἐπισκοπικὸς ἐπίτροπος, γελασθείς, ἔξέδωκεν ἀδειαν γάμου. Πλὴν ὅτο ἀπλούτος, καὶ δὲν ἥξευθε καλὰ ἀν ἐπετρέπετο ἡ ἐκωλύτη τὸ συνοικέσιον. Η νέα «οἰκονομία», τὴν ὅποιαν είχε κάμη διὰ τοπικῆς Συνόδου, περὶ τὰ τέλη τοῦ ΙΗ' αἰῶνος, δ Οἰκ. Πατριάρχης Σαμουήλ δ Χαντζερῆς συνεχώρει τὸν γάμον εἰς τὸν βαθμὸν τοῦτον· αἱ παλαιαὶ διατάξεις τὸν ἀπηγόρευον. Ἐλλοι εἴπαν δτι δ ἀλέμηντος ἐκεῖνος, ἐπειδὴ ἵσως ὅτο Φαναριώτης αὐτός, καὶ καθότι οἱ Φαναριώται, φιλοτιμούμενοι νὰ μιμῶνται τοὺς «πρίγκιπας» τῆς Δυτικῆς Ενδρώπεις, συνήθιζαν τοιαύτας αἵμομειξίας μεταξὺ των διὰ τοῦτο, ἔλεγαν ἔκαμε τὴν Σύνοδον ἐκείνην δ Σαμουήλ, δι' εὐκολίαν καὶ σκέπτην, καὶ χάριν τῶν Φαναριώτων. Ἀς μὲ συγχωρήσωσιν αἱ σκιαί, διότι ἐμνημόνευσα δλα ταῦτα.

Ο παπ' Ἀλέξανδρος λοιπόν, ενδεθεὶς εἰς τὸ δίλημμα τοῦτο, διαβάζων τὸ Πηδάλιον, καὶ μὴ ἔννοῶν αὐτό, ἐπεθύμει νὰ φυλάξῃ τὰ παλαιά, καὶ ἥθελε ν' ἀποφύγῃ τὰς καινοτομίας. «Πάντα τὰ καινοτομηδέντα, καὶ τὰ μετά ταῦτα πραχθῆσμενα, ἀνάθεμα τρίς», είχε θεσπίσει ὅτο Ζ' Οἰκουμενική. Ἡκουε λόγια, εἰσηγήσεις ἐντεῦθεν π' ἐκεῖθεν, καὶ καταρχὰς ἔδωκεν ἀδειαν, είτα μεταμεληθεὶς ἐστειλεν ἔγγραφον καὶ τὴν ἀνεκάλει, ἀπηγόρευε δῆλ. τὸν γάμον. Μὲ δύο διστακούσωράς, καὶ μὲ μίαν δαμετζάναν μοσχάτου, τὸ ζήτημα θὰ ἥδυνατο νὰ λυθῇ εὐνοϊκῶς εἰς τὴν ἔδραν τῆς ἐπισκοπῆς (ἐπειδὴ τότε ἀκόμα δὲν είχεν ἀκριβήνει, πρὸς τοῖς ἄλλοις, καὶ ἡ σιμωνία, καὶ δὲν είχον διορίσει οἱ «δεσποτάδες», ὅταν τὸ θεόσωστον βασίλειον, πρωτοσυγκέλους ἐργολάβους, οὕτινες ν' ἀπαιτοῦν ἐκατοστάρικα εἰς πᾶσαν τοιαύτην περίπτωσιν). Πλὴν ἀπεικε πολὺ ὡς πρωτεύουσα τοῦ νομοῦ, καὶ τὰ συμπεθερικὰ ἥσαν ἔτοιμα, δ μπακλαβᾶς είχε ψηθῆ, καὶ ἡ νύμφη ὅτον στολισμένη, δ ἐφημέριος λοιπὸν χαριζόμενος, ἡ πιεσθεὶς, δὲν ἥνοιξεν δλως τὸ δεύτερον ἔγγραφον, καὶ προέβη τολμηρῶς εἰς τὴν τελείην τοῦ γάμου. Τὴν ἐπαύριον, ενδίσκει δ καπετάν Πέρρος τὸν ἐπίτροπον τοῦ Δεσπότη, καὶ τοῦ λέγει μὲ ὑπερφίαλον θράσος· «Κόπιασε, δέσποτα, νὰ ἐκτιμήσῃς...» *

Είχε περάσει χρόνος, κ' ἐνῷ δ Πέρρος δὲν ἐπαυσε νὰ μνησικακῇ κατὰ τοῦ ἐπιτρόπου, παραδόξως καὶ ἀπιστεύτως δπως είχεν ἀρχίσει νὰ μὴ χωνεύῃ πολὺ καὶ τὸν ἄλλον τὸν παπᾶ-Σταμέλον, δτις ἐτέλεσεν δπ' εὐθύνην του τὸν γάμον. Διότι, ἀργά τοῦ ἥλθεν ἡ γνῶσις, κ' ἔλεγε, καθὼς είχεν ἀκούσει, δτι «τέτοια ἀνδρόγυνα δὲν προκόβουν.» Τὸ βέβαιον είναι δτι τὰ προικὰ τοῦ ἐφράντηκαν πολλά, κ' ἐν μαγαζεῖον κτῆμα του, τὸ δποῖον είχεν ὑποσχεθῆ προφορικῶς,

ΚΥΒΕΛΗ ΑΔΡΙΑΝΟΥ ΩΣ ΡΑΧΗ

ἐπροσπάθει, ἀθετῶν τὸν λόγον του, νὰ τὸ πωλήσῃ, διὰ νὰ οἰκονομηθῇ αὐτός. Όδεν ὑπῆρχε πολὺς γογγυσμὸς μεταξὺ τοῦ γαμβροῦ, τοῦ πενθεροῦ, καὶ τῆς κόρης του. Διὰ τοῦτο καὶ δ παπᾶς ἐκεῖνος τοῦ ἐφραίνετο ὡς ἔχθρος. Καὶ ἀρα ἐμβῆκε στὸ ξυλοκρέβταν τῶν νεκρῶν διὰ νὰ τὸν τρομάξῃ.

Ἄλλα καὶ μὲ τὸν συμπέθερον, τὸν γέρο-Καλοειδῆν, δὲν τὰ είχε καλά. Οὗτος ὅτο πρὸς πατρὸς θεῖος τοῦ γαμβροῦ, κ' ἐνόμιζεν δτι είχε δικαίωμα νὰ είνε «στὸ ποδάρι τοῦ πατέρα», τοῦ ἀποθαμένου ἀδελφοῦ του. Ο γέρο-Καλοειδῆς ὅτο ἐπίσημον πρόσωπον. Είχεν ὑπάγει εἰς πρεσβείαν ἐκ μέρους τῶν κατοίκων τῆς νήσου, κατὰ τὰ ἔτη τοῦ Αγῶνος, καὶ πλησίον τοῦ Καπετάν Πασσᾶ, καὶ εἰς τοῦ Υδραν καὶ εἰς Ναύπλιον. Είχεν διμιλῆσει μὲ τὸν Λάζαρον Κουντουριώτην, δτις τοῦ είπεν. «Ἐσύ είσαι νοικούρης». Αὐτὸν λοιπόν, τὸν τόσον σεβάσμιον προεστὸν τοῦ τόπου, δταν ἔλογομάχησαν μιᾶς τῶν ἡμερῶν ἔξωθεν τοῦ μαγαζείου τοῦ Κοητικοῦ, δ Πέρρος, πολὺ νεώτερος καὶ εὐρωστός, τὸν ἥρπαξεν ἀπὸ τὰ γόνατα, τὸν ἀνέτρεψεν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, καὶ τὸν ἔσυρε ἐκατὸν καὶ πλέον βήματα τὸν κατήφορον, ἀνὰ τὴν παραλίαν, μέχρι τῆς ἀποβάθρας, διὰ νὰ τὸν οψήῃ στὴν θάλασσαν. Καὶ μόλις παρενέβησαν οἱ παρευρεθέντες, καὶ ἀπήλαξαν

τὸν ἀνθρωπὸν τοῦ παρακαίδου βαπτισμοῦ. Εὐτυχῶς, δταν συνέβη τοῦτο, είχε διαπραχθῆ δ γάμος πρὸ πολλοῦ καὶ τὸ ἀνδρόγυνον ὅτο «στερεωμένον» πλέον, δσον καὶ ἀν τοῦ ἐκακοφάνη τοῦ γαμβροῦ διὰ τὸ πάθημα τοῦ θείου του.

Ο μόνος μὲ τὸν δποῖον τὰ ἐταίριαζαν δ παπετὰν Πέρρος ὅτο δ Μήτρος δ Σπανός, καὶ κατὰ δεύτερον λόγον δ γέρο-Μπαλουτζάνας. Είχαν τόσες ἀγάπες ὁστε, ἐνῷ σχεδὸν πᾶσαν Κυριακὴν ἐμάλιωναν μεταξὺ των, τὴν ἄλλην Κυριακὴν ἀνελλιπῶς ἔσμιγαν. Αφοῦ ἐφερναν τὴν συνήθη βόλταν εἰς τὰλλα καπηλεῖα, κέπεστρεφον τελειωτικῶς εἰς τοῦ Σμυρνηοῦ, διὰ νὰ

ΚΥΒΕΛΗ ΑΔΡΙΑΝΟΥ ΩΣ ΚΡΟΥΣΤΑΛΛΩ

ἐπισφραγίσουν τὰς ὁμοιότερας θυσίας· ἔκει λοιπὸν δὲ Πέρρος ἥριζε πολλὰ λόγια, τόσα πολλά, ὅστε δὲν εἶχε τελειωμόν πλέον, καὶ δὲν ἀφῆνεν ὑπόθεσιν δύον νὰ μὴν τὴν θέσην, πηδῶν ὀπάτως ἀπὸ θέμα εἰς θέμα ἀλλὰ καὶ δὲν ἐπέτρεπε τὴν ἐλαχίστην διακοπήν, δπως δῆλοι οἱ ρήτορες. Τότε δὲ Σπανός, δστις ἥθελε καὶ αὐτὸς νὰ εἰπῃ σχεδὸν ἀλλὰ τόσα, ἔχανε τὴν ὑπομονήν.

— Μὰ δῆλα ἐσὺ τὰ ἔρεις, διάοιλε!...

— Σιώπα! σκάσε, ἔκραξεν ἐν ἔξαψει δὲ Πέρρος. Σοῦ εἴπα, δὲν θέλω νὰ μιλήσῃ.

— Μπράβο! στοιχεῖο εἶσαι νὰ μοῦ πάρης τὴν μιλιά μου; Τολοπόν, δπως θέλεις ἐσὺ θὰ γίνεται;

— Ἀμὴ πῶς; δπως σ' ἀρέσει ἐσένα; Καὶ τι τὰς ἔρεις ἐσύ, βρὲ Σπανέ;

— Ἀ, ἐσὺ τὰ ἔρεις δῆλα; Μπᾶ, εἶσαι ζόρικος, δὲν ὑποφέρεσαι πλειά.

— Ἀν δὲν σ' ἀρέσω, δεῖξε μου τὴν πλάτη σου, βρὲ Σπανέ.

— Μωρὲ σκάσε, βρωμόσκυλο! ἀγαρηνὸ σκυλί, ποὺ μυρίζεις χασανίες.

Εἰς τοιάντας περιφράσεις κατέφευγεν δὲ Σπανός ἐν τῇ ἀγανακτήσει του, μὴ θέλων νὰ εἰπῃ τὸ καθαυτὸ ἐπίθετον, τὸ «Τουρκανάκατε», μὲ τὸ δποῖον ἐκοσμεῖτο συνήθως δὲ Πέρρος, ἐπειδὴ καὶ τοῦ Σπανοῦ ἀναβε τὸ αἷμα του μὲ τὸ ρευστὸν πῦρ, τὸ δποῖον ἀφιόνως ἐπινεν, δπως ἀναβε καὶ τοῦ φύλου του. Τότε δὲ Πέρρος, μὴ εὑρίσκων πλέον ἐπίθετον διὰ νὰ στολίσῃ τὸν Σπανόν, εὔρισκε πρόχειρον τὸ φακοπότηρον ἐμπρός του, ἐπὶ τῆς τραπέζης, τὸ ἥρπαξε καὶ τὸ ἔρριπτε κατὰ τῆς κεφαλῆς τοῦ Μήτρου. Συγχρόνως δὲ Σπανός ἐσήκωνεν ἐν σκαμνίον ἡ καρέκλαν πρὸς ἀμυναν, καὶ ἀν δὲν ἀπέτρεπε τὸ κτύπημα, τὸ ἔκοπτεν δμως καὶ τὸ ἥμιβλυνε κάπως. Ἀλλως τὸ κρανίον του ἐφαίνετο νὰ είνε πολὺ παχύδερμον, καὶ σχεδὸν δὲν ἥσθιαντο τὸν κτύπον.

Κατόπιν δὲ Πέρρος ἔδραχνε τὴν ράβδον τοῦ γέρο - Μπουλατζάνα, καὶ τὴν κατέφερε κατὰ τῆς κεφαλῆς τοῦ Σπανοῦ. Τότε δὲ γέρων ἐσηκώνετο μὲ τραγικὴν στάσιν ἥπλων τὰς χεῖρας πρὸς τοὺς μαχομένους.

— Γιὰ δόνομα Θεοῦ, τάδερφια!... Πῶς κάνετ' ἔτσι, βρὲ παιδιά; σᾶς πρέπει ἐσᾶς νὰ δέρνεσθε μέσ' τὸ καπηλειό, σὰν νδισθε χαληδέρες, τσουπλακίες... κουλελέδες.

— Ἐσὺ εἶσαι τσουπλακιά, χαληδέρα, βρὲ παληγάνθρωπε, τοῦ ἀπήντα δὲ Πέρρος. Σὲ ποιὸν μιλεῖς ἔτσι, καὶ μοῦ κορδώνεσαι... θὰ ντραπῶ τὰ μοῦτρα σου γλέπεις!

— Πῶς μὲ προσβλήνεις ἔτσι, καπετάν Πέρρο, ἔλεγεν ἱετικῶς δὲ Μπουλατζάνας. Ἐγὼ δὲν σᾶς εἴπα λόγον βαρύν... Πολεμῶ νὰ σᾶς εἰρηνέψω.

— Καλλίτερα εἰρήνευε, κι' ἀφῆσε τους νὰ πολεμοῦν, εἴπε μιὰν φοράν δὲ οἰνοπάλης.

Καλὰ σοῦ τὰ λέει, γέροντα, δ καπετάν Πέρ-

ρος, ἔκραξεν δὲ Σπανός. Ἀφοῦ ἐμᾶς μᾶς ἀρέσει νὰ μαλώνουμε, τι ἀνακάτωνεσαι σύ;

Ἐνῷ ἔλεγε ταῦτα δὲ Μήτρος, συγχρόνως ἐτρωγε δύο ἡ τρεῖς φαβδισμοὺς εἰς τὸ κρανίον, καὶ ἄλλους τόσους εἰς τοὺς ὕμους καὶ τὰ πλευρά. Ἀλλ' ὅμως γελῶν, καὶ λίαν ἐπιδεξίως, τοῦ ἐστραμπούλιζε τὴν χεῖρα, καὶ τοῦ ἀπέσπα τὴν ράβδον, καὶ τὴν ὑψωνε κατὰ τοῦ Πέρρου. Οὗτος δπισθοχώρει ὀλίγα βήματα, καὶ ἥρπαξε μίαν φιάλην γεμάτην οἰνόπνευμα ἀπὸ τὸ κυλικεῖον. Ἄλλα τότε ἔσπευδε νὰ ἐπιμβῇ δὲ οἰνοπάλης.

— Ἐ! γέρο-Πέρρο, τὴς μιτοτίλλεις δὲν τῆς ἔχω γιὰ τοὺς παλαβούς, τὴς ἔχω γιὰ τοὺς γνωστικούς.

Ο Σμυρνῆς ἀπέσπα τὴν φιάλην ἀπὸ τὰς τρεμούσας χεῖρας τοῦ Πέρρου.

— Καὶ μᾶς ἔχεις γιὰ παλαβούς ἐμᾶς; ἔκρα-

ζεν δὲ Σπανός.

Βοίσε μας καὶ σύ, βρὲ Σμυρνῆ, ἐφράνεν δὲ Πέρρος, ποὺ ἥρθες νὰ χροτάσῃς καὶ σὺ ψωμὶ στὸ στραβὸ τὸ χωριό μας! θὰ πῶ τὸ καϊκάπι ποὺ σ' ἔφρεψε καὶ σένα.

Ο Πέρρος ἔλεγε ταῦτα διὰ νὰ εἰπῃ τι, καὶ μὴ ὑποχώρῃση ἀποτόμως, ὃς θρασύδειος σκύλος δστις ἔξακολουθε ἀκόμη, καὶ μετὰ τὸ ξύλον, νὰ γαυγίζῃ. Ο Σπανός ἔτριψε τὰς χεῖρας του, ἔξυνε τὴν κεφαλήν του. Ο Μπουλατζάνας ἔφερε βόλτα κατὰ τὴν θύραν, καὶ ἦτο ἔτοιμος νὰ δώσῃ τὸ σημεῖον τῆς φυγῆς. Ἐπὶ τῆς θύρας ταύτης, ὃς καὶ διὰ τῶν δύο παραθύρων τῆς προσόψεως, προέκυπτον κεφαλαὶ παιδίων. Ὁλα τ' ἀγνιόπαιδα τῆς ἀγορᾶς είχον συναθροισθῇ διὰ νὰ ἰδοῦν καὶ ν' ἀπολάύσουν τὸν κανγάν. Εἰς τὴν ἐπάνω θύραν, τὴν πρὸς τὸν δρόμον τῆς ἀγορᾶς ἔφαινοντο μανδηλωμένα κεφάλια, καὶ λεῖα ἀτριχα μοῦτρα λαυδαίως κυττάζοντα. Ἡσαν γυναικες δύον εἶχον ἀκούσει τὸν θύρων, καὶ κατέβησαν ἀπὸ τ' ἀνώγεια ἡ ἔξηλθον ἀπὸ τὰ καμόγεια διὰ νὰ ἰδοῦν τί συμβαίνει πάλιν.

Ο Σμυρνῆς δὲ κάπηλος, ἀφοῦ ἔρριψε μίαν κανάταν νερόν, καὶ περιέλουσε τοὺς μικροὺς μάγκας, διὰ νὰ τοὺς τρέψῃ εἰς φυγήν, ἥρχετο ἐπίκουρος εἰς τὸν γέρον Μπουλατζάναν.

— Δὲν θάχουμε σαματᾶ καὶ μαζώματα κάθε λίγο δῶ μέσα. Πηγαίνετε στὰ σπίτια σας νὰ μαζωχθῆτε εἰνε μεσημέρι, καπετάν Πέρρο.

Ο Πέρρος, καθὼς ἀπεμακρύνετο, ἔρριπτε τὴν ἀποστροφὴν ταῦτην πρὸς τὸν Μήτρον, φεύγοντα καὶ ἄλλην διεύθυνσιν.

— Νὰ φχαριστᾶς ποὺ εἶσαι σπανός, βρὲ παληγάνθρωπε, γιατί, ἀν είχες μουστάκια, θὰ σοῦ τὰ μαδοῦσα καῦμένε, τρίχα τρίχα.

— Αλλ' ἡ γραῖα Βαρσάμω, μία πολυπαθῆς γειτόνισσα, διετύπωσε τὸν ἐπίλογον ὃς ἔξης.

— Ἀχ, τι λογάτε, τι θᾶμα! Κάθε Κυριακὴ νάναι πάλι δέργωνται, καὶ κάθε Κυριακὴ νάναι πάλι ἀγαπημένοι!

A. ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗΣ

ΚΑΒΟΥΡ

1810 - 1910

ἡ πίστις του τοῦ ἐπέτρεψαν νὰ σύρῃ πρὸς τὰς δροχάς του τόσους ἀντιφρονούντας, ν' ἀφρομοιώσῃ τὸ πνεῦμα καὶ τὴν ψυχὴν τῶν ἀντιτάλων του.

Ἡ μορφὴ τοῦ Καβούρῳ ἐνεργητικὴ καὶ μεγάλη καταντᾶ ἔνα σύμβολον εἰς τὴν δημιουργίαν τοῦ Ιταλικοῦ κράτους. Ἐπέθεσε τὴν σφραγίδα τῆς πολιτικῆς του μεγαλοφυΐας εἰς τὴν ἀναγεννηθεῖσαν Ιταλίαν.

Φαίνεται ἀπίθανον ἐντελῶς πῶς δὲ νεαρὸς ἀνθυπολοχαγὸς δστις εἶχεν ἀποσυρθῆ τῆς ὑπηρεσίας καὶ ἐπὶ 15 ἔτη κατεγίνετο εἰς τὴν καλλιέργειαν τῶν κήπων του, κατώρθωσεν ἀποτόμως νὰ γίνῃ εἰς τῶν μεγάλων πολιτικῶν ἀνδρῶν.

Καὶ δταν ἡ ὁδὸς τῆς δράσεως παρέστη, πόσος δ ἔγχλος, δ τόλμη, δ ἐτοιμότης πρὸς ἐκτέλεσιν μιᾶς μεγάλης ἴδεας.

Ἡτον εἰκοσαετῆς δὲ Καβούρῳ, δταν, εἰς τὰ 1831 ἔγραψεν εἰς μίαν ἐπιστολήν του δτι ὅτι διευρεύεται νὰ κυβερνήσῃ τὴν πατρίδα του, νὰ διευθύνῃ τὰς τύχας τῆς Ιταλίας. Εἰς ἄλλην του ἐπιστολήν ἔγραψεν: «ευτυχῆς δὲ δυστυχῆς δ πατρός μου θὰ ἔχῃ δῆλην μου τὴν ζωήν».

Ἀπὸ τοῦ 1848 δὲ Καβούρῳ ἥρχισε νὰ πολετεύεται. Κατὰ τὸ 1850 δτο Υπουργὸς τῆς Γεωργίας καὶ Εμπορίου καὶ δίλγον βραδύτερον πρωθυπουργός.

Τοιουτορρόπως τοῦ ἐδόμη δὲ εὐκαιρία εἰς τὴν ἐσωτερικὴν καὶ ἔξωτερικὴν πολιτικὴν νὰ πραγματοποιήσῃ τὸ σχέδιον τῆς πολιτικῆς ἐνώσεως τῆς Ιταλίας διὰ τῶν ἰδίων τῆς δυνάμεων καὶ διὰ συμμαχικῆς ἐπικουρίας. Τὸ Πεδεμόντιον θὰ ἥδυνατο μαζὶ μὲ τὰ ἄλλα φιλελεύθερα κράτη τῆς Ιταλίας νὰ πολεμήσῃ τὴν ἀντίστασιν τῶν Ιταλῶν ἥγειμόνων, ἄλλα κατὰ τῆς Αύστριας ὑπῆρχεν ἀνάγκη ἔξωτερικῆς συνδρομῆς.

Τοῦτο κατενόησε καὶ ἐπεδίωξεν δὲ Καβούρῳ καὶ εἰς τοῦτο τὸν ἔβοιημησαν αἱ περιστάσεις τῆς χρονικῆς ἐκείνης περιόδου.

Τὸ Ιταλικὸν ἔθνος δτο ἀνίκανον μόνον νὰ ἐλεινθερωθῇ ἀπὸ τῆς κυριαρχίας τῶν ξένων, δὲ Καβούρῳ ὅμως τὸ κατώρθωσε πραγματοποιήσας τὴν ἀρχὴν τοῦ Ματσίνη: «νὰ προηγηθῇ τῆς ἐλεινθερίας ἡ ἔνοτης».

Ο Καβούρῳ ἀνέμενε τὴν κατάλληλον περίστασιν. Ο Κριμαϊκὸς πόλεμος ἔδωσεν ἀφορμὴν εἰς τὸ Πεδεμόντιον νὰ συνάψῃ συμμαχίαν πρὸς τὴν Αγγλίαν καὶ τὴν Γαλλίαν καὶ νὰ στείλῃ εἰς τὴν Κριμαϊκὸν 15 χιλιάδας στρατοῦ.

Ο Καβούρῳ ἥθιλησε τὴν ἀποστολὴν τοῦ στρατοῦ τοῦ Πεδεμόντιου εἰς τὴν μάχην τῆς Κριμαϊας, δποὺ ἥγωνται διὰ τὸν ἀντίφρονούντων πόλεμον τὸν ἀντίδοτον τοὺς δπαδούς τῶν ἀντιφρονούντων πολιμάτων. Η φρόνησί του, τὸ θάρρος του καὶ

άκομη Ιταλία. Καὶ παρ' ὅλην τὴν ἀντίδρασιν τῆς Βουλῆς καὶ τῆς κοινῆς γνώμης τὸ κατώρθωσε. Παριστῶν τὴν ἀνάγκην ὅπως τὸ Πεδεμόντιον φανῇ πρὸ τῆς Εὐρώπης ἄξιον τῆς ἀποστολῆς του καὶ τῶν σκοπῶν τοὺς ὅποιους ἐπεδίωκεν.

Τὸ σχέδιον τοῦ Καβούρῳ ἦτο ὅπως διὰ τῆς συμμετοχῆς αὐτῆς ἔξυψωθῇ ἡ πολιτικὴ καὶ ἡ θικὴ ὑπόληψις τοῦ Πεδεμόντιου ἐν τῇ διεθνεῖ πολιτικῇ τῆς Εὐρώπης.

Τοιουτορόπως τὸ Πεδεμόντιον παρίστατο ὡς δύναμις εὐρωπαϊκή συμμεριζομένη τὰ γενικὰ συμφέροντα τῆς Εὐρώπης.

Εἰς τὴν ἐπακολουθήσασαν Παρισινήν σύνοδον πρὸς συνομολόγησιν τῆς εἰρήνης συμμετέσχε καὶ τὸ Πεδεμόντιον ὡς μία τῶν ἐμπολέμων δυνάμεων, καὶ ὁ Καβούρῳ ἀντερροσώπευσε τὸ βασιλεῖον τῆς Σαρδηνίας, κατορθώσας νὰ εἰσαγάγῃ εἰς συζήτησιν καὶ τὸ Ιταλικὸν ζῆτημα, ὑπόστησεν ὅτι ἡ Εὐρώπη ἐπρεπε νὰ ἀναγράφῃ τὴν ἔθνικὴν ἐνότητα τῆς Ιταλίας.

Ο Καβούρῳ κατώρθωσε νὰ φανῇ ὅτι διμιεῖ ὑπὸ πνεῦμα εὐρωπαϊκὸν καὶ σιντηρητικόν.

Οὗτος ἀποδεικνύεται μίαν ἀκόμη φρονὴν ὅτι ἔνας μέγας πολιτικὸς ἡμπορεῖ νὰ δώσῃ τὴν πρέπουσαν κατεύθυνσιν εἰς τὰ γεγονότα τῆς ἐποχῆς του. Τὰ ορεύματα τῆς κοινῆς γνώμης ἢ αἱ πολεμικαὶ συγκρούσεις εἶναι δι' αὐτὸν τὰ δόπλα τὰ δόπια ἡμπορεῖ νὰ μεταχειρισθῇ.

Ολοὶ ἔμειναν ἔπιλητοι βλέποντες τὸν Καβούρῳ εἰς τὸ Συνέδριον τῶν Παρισίων, καθήμενον παρὰ τὸ πλευρόν τῶν ἀντιρροσώπων τῶν μεγάλων Δυνάμεων, καὶ τολμῶντα νὰ ἀναφέρῃ τὸ δόνομα καὶ τὰ δικαιώματα τῆς Ιταλίας ἔκεινης τὴν δόπιαν δὲ Μέττερνίχος εἶχεν ἀποκαλέσει «ἄπλον γεωγραφικὸν δόρον».

Ἡ φωνὴ τοῦ Καβούρῳ ἀντίχησε παντοῦ. Καὶ αὐτὴ εἶναι ἡ ἐνδοξοτέρα περίοδος τῆς ζωῆς του. Ἐθεσε τὸ Ιταλικὸν ζῆτημα εἰς τὴν ἡμερισίαν διάταξιν τῆς διπλωματίας, ἔσιρε πρὸς τὸ μέρος του τὴν Γαλλίαν καὶ τὸν Αὐτοκράτορα. Οὗτος ὥστε τὴν 12 Απριλίου 1856 ἔγραφε πρὸς τὸν σύντηρον του Rattazzi: «πρέπει νὰ ἐτομασθῶμεν κρυφά, ν' ἀπενθύνωμεν ἓνα τελεσίγραφον εἰς τὴν Αὐστρίαν τὸ δόπιον θὰ εἶναι ἀπαράδεκτον, καὶ νὰ ἀρχίσωμεν τὸν πόλεμον. Ο αὐτοκράτωρ δὲν θὰ ἀντιστῆῃ εἰς αὐτὸν τὸν πόλεμον, κατὰ βάθος τὸν ἐπιθυμεῖ».

Αἱ ἀναμνήσεις διως τοῦ Κριμαϊκοῦ πολέμου ἵσαν τόσον πρόσφατοι ὥστε ἡ Γαλλία δὲν ἐσκέπτετο νὰ διεξαγάγῃ νέον πόλεμον. Ο Καβούρῳ ἔγνωσεν ὅτι ἐν κράτος δὲν δημιουργεῖται μόνον διὰ μιᾶς ἐδαφικῆς ἐπεκτάσεως. Εἶχε τὴν θλιβερὸν γνῶσιν τοῦ παρελθόντος ὅταν οἱ ἔνοι απεφάσισαν περὶ τοῦ διακανονισμοῦ καὶ τῆς αὐξομειώσεως τῶν διόιων τῶν Ιταλικῶν κρατῶν.

Ὑπεκίνησε κάθε δύναμιν ἔθνικὴν καὶ ἔσενην διὰ τὸν Ιταλικὸν πόλεμον. Δὲν ἀπέκλεισε οὔτε δσούς διέκειντο ἔχθρικῶς πρὸς τὴν δυναστείαν, διότι ἐπίστενεν ὅτι ὁ καλλίτερος τρόπος διὰ τὰ μεταπείσης κανεὶς τοὺς ἀνθρώπους εἶναι νὰ μὴ τοὺς ἀποκλεῖῃ. Εἶχε τὴν μεγάλην ἀντίληψιν τῶν πραγμάτων καὶ ἐπίστενεν ὅτι δὲν χώρει δυσπιστία δι' ἔνα ζῆτημα τὸ δόπιον βασίζει πρὸς τὰ ἐμπόδια καὶ κατακτᾷ ἔδαφος. Διὰ τοῦτο δὲν ἐφοβεῖτο νὰ ἔχῃ παρὰ τὸ πλευρόν του εἰς τὸν κατὰ τὸ 1861 τὸ μέγα Ιταλικὸν ἔργον ἥδυνάτοντα τεθῆ ἐν ἀμφιβόλῳ ὃς ἐκ τῆς καταστάσεως τῆς κοινῆς γνώμης ἐν Εὐρώπῃ, τῶν αὐτοτριαχῶν συμφερόντων ἐν Βενετίᾳ καὶ τῶν παπικῶν ἐν Ρώμῃ, ἀν ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ Ιταλικοῦ βασιλείου δὲν εὑρίσκετο διὰ τὸν Καβούρῳ, ἡ τόλμη καὶ ἡ ἴκανότης τοῦ δόπιον ἥσαν μία ὑπόσχεσις ὅτι ἡ δημιουργηθεῖσα Ιταλία ἦτο τὸ μόνον ἔργον ὃπου ἐπρεπε ν' ἀποδεχθῇ ἡ Εὐρώπη.

Ἄφοτον δὲ Ναπολέων Γ' ἀνῆλθεν εἰς τὸν αὐτοκρατορικὸν θρόνον τῆς Γαλλίας, δὲ Καβούρῳ ἐνόησεν ὅτι ὁ ἀνθρωπὸς ἐκεῖνος ὁ δόπιος εἶχεν ὡς πολιτικὸν πρόγραμμα τὴν καταστροφὴν τοῦ ὑπὸ τοῦ συνεδρίου τῆς Βιέννης κατὰ τὸ 1815 δημιουργηθεῖσαν καθεστῶτος, θὰ ἐγίνετο κατ' ἀνάγκην σύμμαχος τοῦ Πεδεμόντιου, τὸ δόπιον εἶχε πολλὰ νὰ ὠφεληθῇ ἐκ τῆς καταστροφῆς ἐκείνης. Κατὰ τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1852 εὑρισκόμενος δὲ Καβούρῳ ἐν Παρισίοις ἔγραψε πρὸς ἔνα φίλον του: «ἀπὸ τῆς Γαλλίας πρὸ πάντων ἔξαρταται ἡ τύχη μας, μαζὶ τῆς πρέπει νὰ εἰμεθα κατὰ τὸν μεγάλον ἀγῶνα ὁ δόπιος θὰ διεξαχθῇ ἐν Εὐρώπῃ».

Μὲ τὴν πεποίθησιν τοῦ μέλλοντος αὐτοῦ ἀγῶνος δὲ Καβούρῳ κατέβαλεν ὅλα τοὺς τὰς δυνάμεις δόπως προετοιμάσῃ οἰκονομικῶς, στρατιωτικῶς καὶ θικῶς τὸ Πεδεμόντιον. Ἐξήγειρεν ἐν Ιταλίᾳ μέγα ἐθνικὸν ορεύμα, προετοιμάσεις τὰς συμπαθείας τῆς διπλωματίας ὑπὲρ τοῦ Ιταλικοῦ ζῆτηματος.

Ο Καβούρῳ μετεχειρίσθη καὶ δλα τὰ μέσα τῆς ἐπαναστατικῆς προπαγάνδας τοῦ Ματσίνη. Ἡ ἰδέα τῆς ἐνώσεως, δ σπόρος τὸν δόπιον ἔσπειρεν δὲ Ματσίνης ἀπὸ τὸν 1830 ἔμελλε νὰ καρποφορήσῃ ὑπὲρ ἀλλων — sic vos non vobis — καλλιεργούμενος ὑπὸ τοῦ Καβούρῳ.

Μετὰ τὸν νικηφόρον κατὰ τῆς Αὐστρίας πόλεμον, δὲ Καβούρῳ ἀναλαμβάνων τὴν ἀρχὴν μετεχειρίσθη δλον τοὺς τὸ θάρρος καὶ τὴν ἐνέργειαν, τὴν τόλμην καὶ τὴν πονηρίαν διὰ τὰ ἀντιμετωπίσης περιστάσεις αἱ δόπιαι οὐδέποτε πλέον θὰ ἐπαρουσιάζοντο. Ἐπρεπε νὰ δημιουργήσῃ τὴν Ιταλίαν ἔξεγειρων ἡ συγκρατῶν, ἀναλόγως τῶν περιστάσεων πότε τὸν βασιλέα, πότε τὸν Ναπολέοντα, πότε τὸν Γαριβαλδίην ἡ τὸν Ματσίνην, δλους ἀντιμετωπίζων, πρὸς δλους συμφωνῶν, οὐδένα ἀκούων εἰς μερικὰς στιγμὰς καθ' ὃς θὰ ἐκρίνετο τὸ πολιτικὸν μέλλον τῆς πατρίδος του.

Ἐδισε τὴν Νίκαιαν καὶ τὴν Σαβάσιαν εἰς τὴν Γαλλίαν δύπως ἡ σύμμαχος τοῦ 1859 μὴ γίνη πολέμιος καθ' ἧν στιγμὴν ἐπρόσκειτο νὰ προσαρτηθῇ καὶ τὸ βασίλειον τῆς Νεαπόλεως. Εἶναι ἀληθὲς ὅτι πολλὰ συνέπειται πρὸς σύμ-

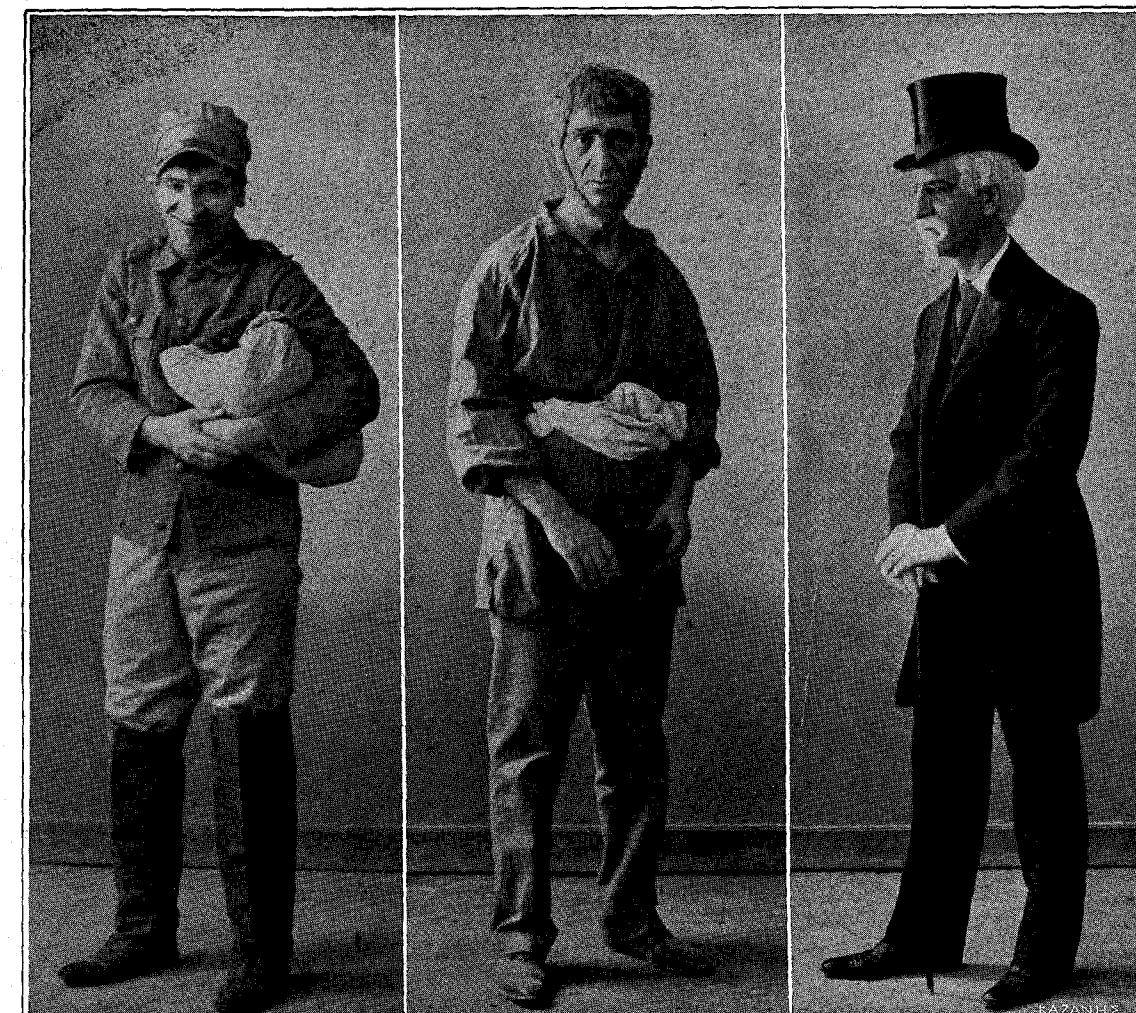
πηξιν τοῦ Ιταλικοῦ κράτους, θυσίαι καὶ ἥρωιςμοι καὶ αὐταπαρήσεις ἀτόμων καὶ κομμάτων, οἱ διαδότοι τοῦ Ματσίνη, οἱ πιστοὶ τοῦ βασιλέως, οἱ γενναῖοι στρατιώται τοῦ Γαριβαλδή, καὶ πρὸ πάντων τὰ Ιταλόφιλα αἰσθήματα τοῦ Ναπολέοντος Γ' καὶ ἡ μεγάλη μέλησις τοῦ Καβούρῳ. Ἀλλὰ κατὰ τὸ 1861 τὸ μέγα Ιταλικὸν ἔργον ἥδυνάτοντα τεθῆ ἐν ἀμφιβόλῳ ὃς ἐκ τῆς καταστάσεως τῆς κοινῆς γνώμης ἐν Εὐρώπῃ, τῶν αὐτοτριαχῶν συμφερόντων ἐν Βενετίᾳ καὶ τῶν παπικῶν ἐτελειοποιήθσαν ἀπελπιστικῶς, ἡ δλη κατάστασις τῆς Εὐρώπης ἔλαβεν ἀλλην παγιωτέρων μορφὴν καὶ ἀνεψητῶν σπουδαῖα οἰκονομολογικὰ καὶ ἐμπορικὰ ζῆτηματα.

Τόσοι λόγοι θὰ ἥσαν ὀρκετοὶ διὰ νὰ κάμουν τὸ Ιταλικὸν ζῆτημα νὰ περάσῃ εἰς τὴν χορείαν τῶν ιστορικῶν ζῆτημάτων ποὺ μένουν ἀλλα.

νία πόλις, ἐπὶ τῆς διποίας εἰκοσιπέντε αἰώνων συνήθοισαν κάθε εἰδούς δόξαν, ἔπειτε νὰ γίνη ἡ λαμπρὰ πρωτεύουσα τοῦ Ιταλικοῦ βασιλείου».

Ο Καβούρῳ ἥλθεν εἰς τὸν εὐθετὸν χρόνον καὶ ἐγγάρισε νὰ ἐπωφεληθῇ τὴν κατάλληλον στιγμήν. Ἀλλως εἶναι ζῆτημα ἀν ὑπῆρχε στήμερον Ιταλικὸν κράτος δόπιον ὑπάρχει. Βραδύτερον δὲν ἡ Αὐτοκρατορία ἔδυσεν ἐν Γαλλίᾳ, τὰ δπλα καὶ τὰ μέσα τοῦ πολέμου ἐτελειοποιήθσαν ἀπελπιστικῶς, ἡ δλη κατάστασις τῆς Εὐρώπης ἔλαβεν ἀλλην παγιωτέρων μορφὴν καὶ ἀνεψητῶν σπουδαῖα οἰκονομολογικὰ καὶ ἐμπορικὰ ζῆτηματα.

Τόσοι λόγοι θὰ ἥσαν ὀρκετοὶ διὰ νὰ κάμουν τὸ Ιταλικὸν ζῆτημα νὰ περάσῃ εἰς τὴν χορείαν τῶν ιστορικῶν ζῆτημάτων ποὺ μένουν ἀλλα.

Ο κωμικὸς τοῦ θεάτρου Κυβέλης κ. Ν. Κούρτελης εἰς τὸν «Νέον Κινηματογράφον» ως Ἀπαλλαγέντας, εἰς τὴν «Κρήτην», καὶ διὰ Στέφανος Δραγούσης εἰς τὸν ίδιον «Κινηματογράφον». — Φωτογρ. Ε. Ξανθοπούλου

“Η Πολωνία δὲν συνετάχθη εἰς ἐλεύθερον κράτος. Η Ουγγαρία διαπραγματεύεται ἀκόμη πρὸς τὴν Αὐστρίαν τὰ ἐσωτερικὰ δρια τῆς νομοθετικῆς αὐτονομίας της. Τὰ Βαλκανικὰ κράτη κρίνονται ὑπὸ ἄλλους δρους σήμερον ἢ πρὸ πεντηκοντα ἔτῶν.

Ο Καβούρδης δῆμος εἶχε τὴν τύχην νὰ πραγματοποιήσῃ τὸ ὅνειρον μιᾶς ἐθνικότητος μὲ τὸ σοφὸν καὶ ὑπολογισμένον ἐκεῖνον θάρρος ὃπου προεξοφλεῖ πάντοτε τὴν ἐπιτυχίαν εἰς τὴν κατάλληλον στιγμήν. Ήμπόρεσε νὰ συγκεντρώσῃ εἰς τὰς χειρας του τὴν διεύθυνσιν τοῦ Ἰταλικοῦ κινήματος, καὶ νὰ συγκρατήσῃ αὐτὴν μέχρι τῆς ἀνακηρύξεως τοῦ Ἰταλικοῦ βασιλείου.

Αρχικῶς ἡ πολιτικὴ τοῦ Καβούρδη ἦτο νὰ προκαταλαμβάνῃ τὰ ζητήματα, νὰ προετοιμάζῃ τὰ ἀποτελέσματα, νὰ σύρῃ τὴν θέλησιν τῶν ἄλλων πρὸς τὸν σκοπὸν του.

Μετὰ τὴν δημιουργίαν δῆμος μιᾶς Ἰταλίας ἀντελαμβάνετο ὅτι ἐπρεπε διὰ παντὸς τρόπου νὰ ἐνδυναμωθῇ ἢ νέα μοναρχία, καὶ νὰ διοργανωθῇ εἰς συνεκτικὸν δεσμὸν κράτους ἐλευθέρου καὶ ἀνεξαρτήτου ὃ Ἰταλικὸς λαός. Ἀλλὰ προτοῦ ἐπιδοθῇ εἰς τὸ δεύτερον τοῦτο μέρος τοῦ μεγάλου ἔργου του διὰ τοῦ Καβούρδη ἀπέθανε τὴν 6 Ιουνίου 1861.

Ο Καβούρδης προσεπάθησε νὰ μεταφυτεύσῃ εἰς τὰ πολιτικὰ ἥμιντης τῆς Ἰταλίας τὴν πολιτικήν, θρησκευτικὴν καὶ οἰκονομικὴν ἐλευθερίαν, δπως τὴν ἀντιλαμβάνονται εἰς τὴν Ἀγγλίαν.

Παρὰ τὴν πολιτικὴν ἐλευθερίαν ἔθετε τὴν θρησκευτικήν, — chiesa libera in stato libero — καὶ ἀπὸ τοῦ βῆματος τῆς Βουλῆς ἐκήρυξεν ὅτι ἐπρεπεν ἡ Ρώμη ἀφεύκτως νὰ περιληφθῇ εἰς τὸ Ἰταλικὸν κράτος ἀλλὰ χωρὶς νὰ μειωθῇ ἡ παπικὴ ἀνεξαρτησία. Ως πρὸς τὰς σχέσεις δῆμος τοῦ δημοσίου καὶ ἴδιωτικοῦ δικαίου δὲν παρεγγάριζε τὴν σχετικὴν ὑπαγωγὴν τῆς ἐκκλησίας ὑπὸ τὴν κιριαρχίαν τοῦ κράτους.

Ο Καβούρδης ἡσθάνθη καὶ ἔκλεισεν εἰς τὴν ψυχήν του ὅλον τὸ Ἰταλικὸν πνεῦμα τὸ δόπιον ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ Δάντη καὶ τοῦ Μακιαβέλη εἶχεν ἀγωνισθῇ διὰ νὰ δημιουργήσῃ μίαν μεγάλην πατρίδα.

Οἱ μεγάλοι πολιτικοὶ συχνὰ συναντῶνται μὲ τὰ μεγάλα γεγονότα τῆς πολιτικῆς ζωῆς. Κάθε ἡμέραν δὲν παρουσιάζεται ἡ εὐκαιρία νὰ δημιουργήσῃ κανεὶς μίαν μεγάλην πατρίδα ἢ νὰ τὴν ἐπεκτείνῃ ἐδαφικῶς.

Η τύχη αὐτὴ κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους ἐπεφυλάσσετο εἰς τὸν Βίσμαρκ καὶ τὸν Καβούρδη. Καὶ οἱ δύο εἶναι μεγάλοι εἰς τὸ πάνθεον τῆς Δέξιης, ἀλλὰ δὲν χωρεῖ σύγκρισις ἀναμεταξύ των. Ἀλλος κατ’ ἄλλον τρόπον ἀντιπροσωπεύει τὸ μεγαλεῖν τῆς πατρίδος του.

Η Γερμανία εἶχεν ἥδη ἐλευθερωθῆν πνευμα-

τικῶς ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῶν ἰδεῶν τοῦ Καντίου, τοῦ Γκαϊτε, τοῦ Σχίλλερ καὶ ἀπὸ τὸν πόλεμον κατὰ τῆς Γαλλίας. Πρὸ τοῦ Βίσμαρκ ἦτο ἕτοιμον τὸ ἐθνικὸν πνεῦμα τῆς ἐποχῆς του. Η Ἰταλία ἦτο διηγημένη καὶ αἱ καλλίτεραι εἴπασχαι τῆς κατέχοντο ὑπὸ ξένων.

Η Πρωσία μὲ τὰ 18 ἑκατομμύρια τῶν κατοίκων της, μὲ τὸν μεγάλον στρατὸν της. Τὸ μικρὸν Πεδεμόντιον τολμηρὸν καὶ ἵσχυρον, ἀλλὰ μικρὸν πάντοτε. Οἱ Γερμανοὶ ἔφθαναν διὰ ὑπελευθερώσουν τὴν Γερμανίαν ἐνῷ ἡ Ἰταλία ἐπρεπε νὰ ἐπιτύχῃ τὴν βιοθείαν τῆς Γαλλίας.

Ο Βίσμαρκ ἔχαιρε τὴν ἐμπιστοσύνην τοῦ βασιλέως του καὶ εἶχεν ὑπὸ τὰς διαταγάς του θαυμαστὰ στρατεύματα, πειθαρχούμενα παρὰ τοῦ Μόλτεκ. Ο Καβούρδης εἶχε στρατιωτικὰ δυνάμεις χωρισμένας καὶ αὐτονόμους.

Ο Καβούρδης διὰ νὰ νικήσῃ ἐπρεπε νὰ δημιουργήσῃ ἔνα νέον δημόσιον δίκαιον τῆς Εὐρώπης, νὰ λύσῃ τὸ πρόβλημα τοῦ πατικοῦ κράτους, καὶ νὰ καταπολεμήσῃ τὴν ὑπουλὸν διπλωματίαν ἢ δοπιά ἀπὸ τοῦ 1815 προσεπάθει διὰ παντὸς τρόπου νὰ καταπνήξῃ τὴν ἐλευθέραν ψυχὴν τῶν λαῶν.

Η γερμανικὴ ἐνότης ἐπετεύχθη ὑστερα ἀπὸ τὴν Ἰταλικήν, ἀφοῦ διὰ τοῦ Καβούρδη ἀνοίξει τὸν δρόμον εἰς τοὺς μεγάλους πόνους τῶν ἐθνικοτήτων.

Καὶ δῆμος παρὸ διὰ τὰ μεγάλα μέσα τὰ δόπια διέθετεν διὰ τοῦ Βίσμαρκ, δὲν ἐπέτιχε διὰ τὴν Γερμανίαν τὴν ἀπόλυτον ἐκείνην πολιτικὴν ἐνότητα τὴν δοπιάν ἐδημιουργήσει διὰ τοῦ Καβούρδη ἐν τὴν Ἰταλίᾳ.

Η Ἰστορία κατέγραψε τὸ δόνομα τοῦ Καβούρδη ὑπεράνω τοῦ Βίσμαρκ.

Ο Καβούρδης εἰσῆλθεν εἰς τὴν πολιτικὴν ζωῆν ὃς συνταγματικός, τοιοῦτος ἔμεινεν καὶ ἀνήρχετο εἰς τὴν ἔξουσίαν ὑποστηριζόμενος ὑπὸ τῆς κοινῆς γνώμης.

Ο Βίσμαρκ εἰσῆλθεν εἰς τὴν πολιτικὴν ὃς ἀντιδραστικός, κατήντησε συνταγματικὸς ἔξι ὑπολογισμοῦ καὶ ἐκυβέρνησε πάντοτε μὲ τὴν ἀπολυταρχίαν ἐκείνην τὴν δοπιάν διὰ τοῦ Καβούρδη τόσον ἀπεστρέφετο καὶ ἔχαρακτήριζεν ὃς κατωτέρων πολιτικήν.

Ο Καβούρδης ἐδημιουργήσει τὴν πολιτικὴν ἐνότητα τῆς πατρίδος του ἐν ἀκρα συμφωνίᾳ πρὸς τὸν λαὸν καὶ τὴν δυναστείαν, διὰ τοῦ Βίσμαρκ ἐν μέρει ἡ ἐπιτυχία τοῦ Καβούρδη. Διὰ τοῦτο ἐπεβλήθη πάντοτε, χωρὶς νὰ λησμονήσῃ ποτὲ τὴν ἀποστολήν του, καὶ κατώρθωσε νὰ θεωρήται παρὸ διὰ τὸ πρόσωπον ἐκείνο εἰς τὸ δόπιον συνεκτικοῦ δῆμη οὐδὲν ἡ δημιουργὸς ἐνέργεια τοῦ πολιτικοῦ μέλλοντος τῆς Ἰταλίας.

Διαφροτορόπως ἔκαστος ἐπεδίωξε τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ πολιτικοῦ του ἴδιωτον, καὶ οἱ δύο δῆμοις εἰργάσθησαν θαυμασίως καὶ τελεσφόρως ὑπὲτε τῆς πατρίδος των.

Η μεγαλοφύΐα καὶ ἡ πεποίθησις, ἡ συγκυρία τῶν περιστάσεων καὶ ἡ μεγάλη θέλησις, δῆλα συνειργάσθησαν διὰ νὰ τοὺς ἀνυψώσουν μεγάλους καὶ ἐπιβλητικοὺς ὑπεράνω τῶν συγχρόνων νων των καὶ τῶν μεταγενεστέρων.

Καὶ ἡ αἰώνια νεότης τῶν λαῶν, ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεάν, προσβλέπει εἰς αὐτοὺς ὃς πρὸς ἡρωας.

Εἰς τὴν πολιτικὴν Ἰστορίαν τῆς ἀναγεννήσεως τῆς συγχρόνου Ἰταλίας παρουσιάζεται τὸ σύμπλεγμα τῶν προσώπων καὶ τῶν γεγονότων ὃς ἔνα ἔνδοξον δραμα. Καὶ ἀπὸ τὴν φωτεινὴν γαλήνην ἐνὸς παρελθόντος ὅχι μακρινοῦ, τὰ πρόσωπα ζοῦν ἀκόμη σήμερον εἰς τὸν σκοπὸν καὶ τὰς βλέψεις, εἰς τὰς πολιτικὰς καὶ κοινωνικὰς ἀνάγκας ἔνδος λαοῦ διὰ τοῦ Καβούρδης ἐπεργάσηται τὴν πολιτικὴν του ὑπόστασιν.

Καὶ τὰ πρόσωπα ἐκεῖνα τὰ δοπιά ἐδημιουργήσαν μίαν ἐποχήν, δημιουργοῦνται ἐκ παραλλήλου εἰς τὰς δέλτους τῆς Ἰστορίας εἰς μίαν νέαν ζωὴν.

Πάντοτε κάθε γενεὰ ἢ δοπιά ἀρύεται τὴν σημερινὴν τῆς Βίσμαρκίν ὃς ἀποτέλεσμα τῶν ἐνεργειῶν μιᾶς ἀλλης ἐποχῆς, ζῇ κάπως καὶ εἰς τὸ παρελθόν. Τοιουτορόπως ἡ μορφὴ τοῦ Καβούρδη προεξάρχει εἰς τὸν εὐρεῖς δρόμους τοῦ μέλλοντος ὃπου ὁδήγησε τὴν πατρίδα του, δημιουργῶν αὐτὸς τὰς τύχας της καὶ ἐμπνέει τὴν θαυμαστὴν ἐκείνην δικαιοσύνην τῆς Ἰστορίας τὴν δοπιάν διὰ τὸν μέγας λατίνος Ἰστορικὸς ἀπεκάλεσε conscientiam generis humani.

Μέσα εἰς τὰς δοπιάς τοῦ Καβούρδη ἐνυπάρχει ἡ βαθεῖα συνείδησις τῆς ἴδιας δυνάμεως μαζὶ μὲ μίαν ὑπερήφανον θέλησιν δπως ὑπερηφανῆ τὰ ἐμπόδια διόπου φράττοντον κάθε υψηλὸν δρόμον. Διὸ τοῦτο πότε προτρέχων, πότε ἀκολουθῶν τὸ ρεῦμα τῶν περιστάσεων, καὶ γνωρίζων νὰ ἐπωφελῆται ἀπὸ τὴν ἐκτύλιξιν τῶν γεγονότων, μὲ τόλμην καὶ σύνεσιν μαζί, ἐκυβέρνησε συμφώνως πρὸς τὰς μεγάλας του βλέψεις κατευθύνων πρὸς τὸν ὑπατονό τοῦ διοίτον δόλας τὰς δυνάμεις τοῦ Ἰταλικοῦ ἔθνους.

Καταπῆ κανεὶς τὰ πλήθη, καὶ κυριεύει τὴν ψυχὴν των, δταν τοὺς δεῖξῃ ὅτι συμμερίζεται τοὺς μεγάλους πόνους των καὶ ὅτι εἶναι διόπους ἱκανὸς νὰ τοὺς ἱκανοποιήσῃ. Ἐδῶ ἔγκειται ἐν μέρει ἡ ἐποχή τοῦ Καβούρδη. Διὰ τοῦτο ἐπεβλήθη πάντοτε, χωρὶς νὰ λησμονήσῃ ποτὲ τὴν ἀποστολήν του, καὶ κατώρθωσε νὰ θεωρήται παρὸ διὰ τὸ πρόσωπον ἐκείνο εἰς τὸ δόπιον συνεκτικοῦ δῆμη οὐδὲν ἡ δημιουργὸς ἐνέργεια τοῦ πολιτικοῦ μέλλοντος τῆς Ἰταλίας.

Τὸ τελευταῖον εἶναι ἐν μέρει ἀληθές, ὃς πρὸς τὰ ἀλλὰ δῆμος θὰ ἡθελα νὰ ἀπαντήσω ὅτι ἡ μεγαλοφύΐα τοῦ Καβούρδη ἐγγνώριζε νὰ ἐπιδιώκῃ δσα ἐνόμιζε πώς ἡμποροῦν νὰ πραγματοποιηθοῦν. Καὶ ἔδω ἔγκειται ἡ ὑπεροχή του.

Δὲν ἄρησε τὸ πρόγραμμα μιᾶς ἰδιαίτησον μέλλοντος τῆς Ἰταλίας νομίζω ὅτι δὲν εἶναι δικαία καὶ εὐρίσκεται ἔπεισμα τοῦ πολιτικοῦ μέλλοντος τῆς Ἰταλίας.

“Υπῆρχεν διὸ Ἡρωας διὸ ποτοῖος ἀνεῦρε καὶ ἐξεμεταλλεύθη τὰς Ἰταλικὰς δυνάμεις, ἔπλεξε τὸν χρυσούσφαντον πέπλον τῆς νεοῖταλικῆς δόξης καὶ τὸν ἀπλωσεν εὐρὺν καὶ μεγάλον ἐπάνω ἀπὸ τὰς ἔδαφη τῆς πατρίδος του ἢ δοπιά ἔπαινε πλέον νὰ είναι μία ἀπλῆ γεωγραφικὴ ἔκφρασις.

Εἰς τὴν ἐποποίειαν τῆς Ἰταλικῆς ἀναγεννήσεως δο Καβούρδη ὑπῆρχεν ἔνας Όδυσσευς.

“Ἐδημιουργήσει τὴν Ἰστορίαν τῆς ἐποχῆς του καὶ ἐγνώρισε νὰ τοποθετηθῇ εἰς τὸ κατάλληλον μέρος διὰ νὰ χρησιμεύῃ ὃς ἀξιων. Ἀκούραστος ἐργάτης τοῦ παρόντος, ἔδειξε τὸν δρόμους τοῦ μέλλοντος ἀπὸ τοὺς δοποῖους μέλλει νὰ περάσῃ ἡ φυλή.

“Ἀλλὰ εὑρέθησαν καὶ ἐκεῖνοι οἱ δοποὶ ἡθέλησαν νὸς ἀμφισβητήσουν τοῦ Καβούρδη τὸ ἔργον. Κρίνοντες αὐτὸν μόνον ἐκ τῆς πολιτικῆς του εἶπον ὅτι ἡθέλησε μᾶλλον τὸ Πεδεμόντιον ἐκτενόμενον ἐπὶ τῆς Ἰταλίας διοικήσουν (δπως διόποτε τοῦ Ματσίνη, παρεκτὸς τῆς Δημοκρατίας) παρὰ μίαν ἐνωμένη Ἰταλίαν.

“Ἐκατηγόρησαν τὸν Καβούρδη διότι δὲν ἀντελήσαν ὅτι ἡ μοναρχικὴ πρωτοβουλία ἐπρεπε νὰ λάβῃ τέλος, καὶ ὅτι Ναπολέων δὲν ἡμποροῦσε νὰ θέλῃ τὴν Ἰταλίαν πέραν τῶν συνόρων τοῦ ἀρχαίου κράτους, δὲν εἶναι τῆς Ἰστρίας, τῆς Τεργέστης, τῆς Δαλματίας.

“Ἄπο τῆς αὐτόφεως ταύτης οἱ αὐτηροὶ κριταὶ τοῦ Καβούρδη ἡθέλησαν νὰ ἀναζητήσουν μίαν Ἰστορικὴν ἀλήθειαν: ὅτι ἡ σημερινὴ Ἰταλία εἶναι ἡ πραγματοποίησις τοῦ προγράμματος ὃχι τοῦ Καβούρδη ἀλλὰ τοῦ Ματσίνη, παρεκτὸς τῆς Δημοκρατίας. Ἐκριναν δὲ τὴν Ἀγγλικὴν ἐνότητα μᾶλλον ὃς ἀποτέλεσμα μιᾶς καταστάσεως Ἰστορικῆς εἰς τὴν ἐνέργεια τοῦ πρωτοβουλίας τοῦ λαοῦ ἢ τοῦ μονάρχου.

Τὸ τελευταῖον εἶναι ἐν μέρει ἀληθές, δημιουργοῦνται τὸν δρόμον τῆς Ἀγγλίας ἐπιδιώκῃ δσα ἐνόμιζε πώς ἡμποροῦν νὰ πραγματοποιηθοῦν.

Καὶ ἔδω ἔγκειται ἡ ὑπεροχή του.

Δὲν ἄρησε τὸ πρόγραμμα μιᾶς ἰδιαίτησον μέλλοντος τῆς Ἰταλίας οὔτε τῆς Δαλματίας. Καὶ αὐτὸς εἶναι ἀρκετὸν διὰ τὴν δόξαν του.

Καὶ ἔδη ἀλλὴ πρίσις νομίζω ὅτι δὲν εἶναι δικαία καὶ εὐρίσκεται ἔξω ἀπὸ τὴν Ἰστορικὴν ἀλήθειαν.

ΕΙΔΩΛΙΑ ΜΟΥΣΙΚΩΝ — ΡΟΣΣΙΝΙ

Τὸν Μάιον τοῦ 1823, δὲ Ροσσίνι, διερχόμενος ἀπὸ τὴν Βιέννην, ἥθελησε νὰ ἔλῃ τὸν Μπετόβεν. Ο συνθέτης τῶν «Συμφωνιῶν», κατὰ τοὺς μέν, ἐδέχθη ψυχρῶς τὸν συνθέτην τοῦ «Κουρέως τῆς Σεβίλλης» κατὰ ἄλλους, δὲν τὸν ἐδέχθη καθόλου. Δὲν ὑπῆρχε τίποτε τὸ κοινὸν μεταξὺ των. Ο Ροσσίνι ἦτο ἐντελῶς τὸ ἀντίθετον ἀνδρὸς ἥρωϊκον. Ἀντὶ νὰ ἔλῃ τὴν ἀξίωσιν νὰ εἴνει κύριος ἔαυτον καὶ ἐν τούτῳ νὰ γιγήσῃ, διετέλεσεν εἰς ὅλην τὸν τὴν ζωὴν δοῦλος τοῦ ἔαυτοῦ του, πρὸς τὸν ἔαυτον του περιποιητικῶταος καὶ ἐπιεικέσταος.

Ἡ φύσις ἐδώρησεν εἰς αὐτὸν τὴν μεγαλοφυῖαν καὶ τὴν νωθρότητα. Ἀπὸ τὴν μίαν εἰς τὴν ἄλλην καὶ εἰς τὴν μίαν διὰ τῆς ἄλλης ἐνετρύφησεν ἥδονικάτατα. Ἀπέβη δημιουργικάτα-

ΑΡΤΕΜΙΣ ΚΥΠΑΡΙΣΣΗ
ψηφιφωνος τοῦ Ελληνον. Μελοδράματος
Φωτογρ. Ε. Σανθοπούλου

τος σχεδὸν χωρὶς γὰρ κοπιάσῃ καθόλου διὰ νὰ καταστῇ ἀδάνατος δὲν ἔλλαβε παρὰ μόνον τὸν κόπον νὰ γεννηθῇ, καὶ τὸ ἀριστοτιγήματά του εἶνε τέκνα ὅχι τῶν μόχθων του, ἀλλὰ τῶν ὠρῶν σχολῆς, τῶν θείων σχολαίων ὠρῶν.

Τί ἔπραττε κατὰ τὴν ὠραίαν ὠρὰν τοῦ θέρους του; Κατὰ τὴν ὠραίαν ὠρὰν τῶν εἴκοσί του ἐτῶν, κατὰ τὴν ὠραίαν ὠρὰν τῆς ὠραίας του Ἰταλίας, ἐτραγούδοις ἀπὸ τὴν Βενετίαν εἰς τὸ Μιλάνον, εἰς τὴν Ρώμην, εἰς τὴν Νεάπολιν, εἰκὲ πάντοτε, ὡς ἐν ἀνθοῖς, κάποιαι μελῳδίαιν εἰς τὰ κεῖλη. Διὰ νὰ τὸν κοίνωμεν ἦτο καὶ μόνον διὰ νὰ τὸν ἐννοήσωμεν, πρέπει νὰ λησμονήσωμεν τὴν σοβαρότητα καὶ τὸ σχέδιον τὸ προδιαγεγραμμένον τῆς συγχρόνου Τέχνης, τὴν

καρτερίαν τῆς θελήσεως, τὸν μόχθον καὶ τὸν ἀγῶνα τὸν ὅποιον αὐτὴ προϋποθέτει. Ναὶ, ἔλεγε καποτε δὲ Ροσσίνι, γέρων πλέον, πρὸς ἓνα τῶν φίλων του: κακίω τὸν ἔαυτόν μου διὰ τὸ Ιταλικόν μου στάδιον. Ἄλλα εἰς τὴν ἐποχὴν ἔκεινην, φύλε μου, ἥμην νέος, χρήματα δὲν εἶχον. Ἐπρεπε νὰ συντηρηθῶ καὶ νὰ συντηρήσω πατέρα καὶ μητέρα». — Ο πατὴρ καὶ ἡ μήτηρ ἦσαν δὲν πλαγιαυλητῆς; ἢ δὲ ὀνθυψίφωνος, εἰς τὰ ἐπαρχιακὰ θέατρα καὶ διὰ τὸν Gioachino, καθὼς ὁ πατὴρ καὶ ἡ μήτηρ, ἐγίνετο πλανόβιος μουσικός.

Εἶναι γνωστὸς ἀπὸ τὸν Στένδαλο δργανισμὸς τῶν τότε θεάτρων, καὶ τὸ ποιὸν τῆς ἥδονῆς τὴν ὅποιαν τὸ κοινὸν ἐπεδίωκεν εἰς αὐτά. Δύο τρεῖς μῆνας πρὸ τῆς θεατρικῆς περιόδου, διατρώνησε συνήθοις ἐν σπουδῇ μίαν ὑψίφωνον, ἵνα ὑψίφωνον, ἵνα βαθύφωνον, μίαν ὀνθυψίφωνον καὶ ἵνα βαρύτονον καὶ τέλος ἵνα συνθέτην εἰς τὸν ὅποιον ἀνετίθετο τὸ ἔργον τῆς συνθέσεως διὰ τὰς ὀλίγας αὐτὰς φωνάς, τῶν τότε καλουμένων μελοδραμάτων.

Ἀπὸ τοῦ 1810 ἀκόμη, μέχρι τοῦ 1816, εἰκοσάκις περίπου, διὰ συνθέτης αὐτὸς δὲν ἦτο ἄλλος ἀπὸ τὸν Ροσσίνι. Ἡξένρετε ἔλεγε, πάντοτε κατὰ τὸν Στένδαλο, πρὸς τοὺς σχολαστικοὺς τῆς ἐποχῆς του, ἥξενρετε διὰ μόλις ἔχω εἰς τὴν διάθεσίν μου ἐξ ἐβδομάδας διὰ νὰ συνθέσω ἐν μελόδραμα; Τὰς πρώτας τέσσαρας ἐβδομάδας διασκεδάζω. Καὶ πότε θέλετε νὰ διασκεδάσω, ἀν δχι τώρα ποὺ εἶμαι νέος καὶ ποὺ θριαμβεύω; Νὰ περιμένω πρῶτα νὰ γηράσω καὶ νὰ γίνω φθονεός; Τέλος ἔχονται αἱ δέκα πέντε τελευταῖαι ἡμέραι συνθέτω κάμε πρωὶ ἀνά μίαν δυῳδίαν ἢ ἀνά μίαν μονῳδίαν τῶν ὅποιων αἱ δοκιμαὶ γίνονται αὐθημερόν τὸ ἐσπέρας.» Τὰς μονῳδίας καὶ τὰς δυῳδίας αὐτάς, δταν ἦτο ἀνοιξις, τὰς συνθέτεν ὑπὸ τὸν ἥλιον τὸν χειμῶνα τὰς συνθέτεν εἰς τὴν κλίνην, ἐλλείψει φωτιᾶς καὶ ἐάν ἡ σελὶς τὴν ὅποιαν εἶχεν ἀρχίσει, ἔξεφυγε κατώ εἰς τὸ πάτωμα, ἐλάμβανεν ἄλλην εἰς τὴν ὅποιαν ἐσημείωνεν ἄλλην σύνθεσιν.

Μαζὶ μὲ δλα αὐτά, ὡραῖος ὡς θεός, αὐτοσχεδιαστής ἐρώτων καθὼς ἦτο αὐτοσχεδιαστής μούσικης, ἐβλεπε τὰς μαρκησίας καὶ τὰς ἀοιδούς νὰ ἐρίζουν διὰ τὴν εὔνοιάν του. Τὰς ἐβλεπε μάλιστα νὰ στέργουν ἐλάχιστον μόνον κλῆρον τῶν αἰσθημάτων του, καὶ ἐάν ποτὲ δύο ἀντίζηλοι, περισσότεροι ἀπὸ διὰ τὴν ἐπρεπε μὴ συμβιβαστικαὶ, δὲν ἐσυμφώνουν εἰς τὴν διανομήν, ἐτραγούδοις καὶ πρὸς τὰς δύο κωμικόν τι δύσμα καὶ τὰς ἐγκατέλειπε.

Τὴν ὀρισμένην ἡμέραν ἔδιδε τὸ μελόδραμά του, «ἄληθὲς ἀριστον ἥλιου» κατὰ τὴν ὠραίαν

ΣΑΠΦΩ ΛΑΚΑΙΟΥ — ΘΕΑΤΡΟΝ ΚΥΒΕΛΗΣ
Φωτογρ. Ε. Σανθοπούλου

προεχέτο χωρὶς κανὲν πνεῦμα προτιμήσεως ἢ ἔλέγχου.

Ἡ ἔορτὴ τὴν ὅποιαν παρεῖχεν εἰς τὴν σαγηνευμένην Εὐδώπην, δῷμοιάζε πρὸς ἐν τῶν βαπτισμάτων ἐκείνων κατὰ τὰ ὅποια ἀνάδοχοι εἶνε αἱ Μοῖραι καὶ κατὰ τὰ ὅποια ὀίτονται ἀφειδῶς ἀνακατωμένα ὅβολοι καὶ χρυσᾶ νομίσματα.

Ἐπὶ εἰκοσιν ἔτη παρεδόθη εἰς τὴν αὐτοπαιδιὰν αὐτήν. Ἐπειτα, ἔξαφρνα, ἐσκέφθη νὰ λάβῃ ὑπὸ σοβαρὰν ἐποψίν καὶ τὸν ὅποιας καὶ τὸν ἔαυτόν του. Παρετήρησεν διὰ εἰκὲ ψυχήν, καὶ διὰ καὶ οἱ ἄλλοι εἶχον ἐπίσης τοιαύτην, καὶ διὰ εἰς τὴν ψυχήν των διὰ τῆς ψυχῆς του ἐπρεπεν ἐπὶ τέλους νὰ λαλήσῃ. Τοιουτορόπως ἐλόλησε περὶ πατρίδος, περὶ υἱῆς καὶ πατρικῆς στοργῆς, περὶ φύσεως καὶ περὶ ἐλευθερίας. Πρὸς τὰ εὐγενέστατα τῶν ἀνθρωπίνων αἰσθημάτων, πρὸς τὰ μεγαλοπρεπέστατα τῶν τοπίων τῆς γῆς, ἢ μεγαλοφυῖα αὐτοῦ ἐξισάρη εὐχερῶς, καὶ διὰ συνθέτης τοῦ «Κουρέως τῆς Σεβίλλης» κατέ-

Π. ΓΑΒΡΙΗΛΙΔΗΣ — ΘΕΑΤΡΟΝ ΚΥΒΕΛΗΣ
Φωτογρ. Ε. Σανθοπούλου

στη μειδιών δ συνυθέτεις τοῦ «Γουλιέλμου Τέλλου». Μειδίαμα βαθὺν τόρα καὶ ἥρεμον μειδίαμα, διότι δ «Γουλιέλμος Τέλος» είνε ἀριστούργημα ὑπὸ πολλὰς ἐπόψεις, είνε ἵσως πρὸ παντὸς ἀριστούργημα ἥρεμίας καὶ γαλήνης. Ὑπάρχουσι εἰς αὐτὸν οἱ ἄνθρωποι ἀκόμη πλέον ὑπέρφορος εἰς αὐτὸν δ ἔξωτεροικὸς κόσμος.

“Ως ἐκ τοῦ ὑψους καὶ τοῦ μεγαλείου ἡ μουσικὴ αὐτῇ εἶνε ἡ μουσικὴ τῶν ὁρέων ἡ τῶν λιμνῶν λόγῳ δρόσου τῆς διαυγείας τὸ μιστήριον τῶν δασῶν ἐν αὐτῇ ὑπάρχει λαμπρὰ ὡς ἡ πρωΐα, εἶνε μειλιχίᾳ ὡς ἡ νύξ. Οἱ ἥρωες τοὺς δροῦοντας ἔξεμνησε δὲν ὑπάρχουντι πλέον ἡ πόα τοῦ Πούτλη δὲν διέσωσε τὰ ἵγνη τῶν ποδῶν οὔτε καὶ τὰ ὕδατα τὸν αὐλακα τῆς ἀκάτου ἀλλ ἡ φύσις τὴν δροῖαν ἐπίσης ἔξεμνησε καὶ ἡ δροῖα σώζεται, συνδυάζει μαζὶ μὲ τὸ αἰώνιον αὐτῆς καλλος τὸ καλλος τοῦ ἀριστουργήματος μέσα εἰς τὸ δροῖον ἐσπερᾶται καὶ ἀναγνωρίζεται.

[Μετάφρασις Χ. ΘΕΜ. Δ]

КАМІЛЛ МПЕЛЛАІГК

ΤΑ ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ—ΕΡΒΕΡΤΟΥ ΣΠΕΝΣΕΡ—Η ΑΓΩΓΗ *

ΑΙ ΠΟΛΥΤΙΜΟΤΑΤΑΙ ΓΝΩΣΕΙΣ

— 'Απόσπασμα —

Πως νὰ ζήσωμεν, τοῦτο εἶναι δι' ἡμᾶς τὸ οὐσιωδέστατον πρόβλημα. "Οχι τίνι τρόπῳ θὰ ζήσωμεν ὑπὸ ὑλικῶν ἐπουνί, ἀλλά τίνι τρόπῳ θὰ ζήσωμεν ἐν τῇ εὐρυτάτῃ τῆς λέξεως σημασίᾳ. Τὸ γενικὸν πρόβλημα, ὅπερ ἔνι ξανθῷ συμπειριλαμβάνει τὸν ἄλλο εἰδικὸν πρόβλημα, εἶναι δὲ δρόθις διγιανίδιος τῆς κατὰ πάντα ἀριστῆς δράσεως ὑπὸ πάσας τὰς πεφιστάσεις. Πῶς πρέπει νὰ διατάπει τὸ σῶμα· πῶς τὸ πνεῦμα· ποια ἡ δρόθι διασκέψιμος ὑποθέσεων, ἡ ἀναγροφὴ καὶ συντήρησις οἰκείωνενιάς, ἡ διαγνώση ἡμῶν ὡς πολιτῶν, ποία ἡ καταλληλοτάτη χρήσις πάντων τῶν προσόντων ἡμῶν πρὸς μεγίστην ὀφέλειαν ἡμῶν τε καὶ τῶν ἄλλων, ποία ἡ μέθοδος πρὸς βίον τελείον; Ἐπειδὴ δὲ τοῦτο εἶναι τὸ μέγιστο μάθημα, ὅπερ εἶναι ἀνάγκη νὰ μάθωμεν, αὐτὸ τοῦτο εἶναι ἐπομένως καὶ τὸ μέγιστο μάθημα, τὸ δύποτον ἡ ἀγωγὴ ὀφείλει νὰ διδάξῃ.

“Η προπατρίαςκεν τὸν ἀνθρώπων πρὸς τέλειον βίον δέονταν καὶ εἶναι σκοπὸς τῆς ἀγωγῆς· ὁ μόνος δὲ λογικός τρόπος τούτου ἔξελγχειν παιδαγωγικὴν τινὰ μέθοδον εἶναι τὸ ἔξετάζειν κατὰ πόσον ἡ μέθοδος αὗτη τοῦ σκοποῦ τούτου ἐπιτυγχάνει·”

Τόπο μέρον τούτο, οὐδέποτε ἐν χρονίσει καθιολοκηγρίαιν, σπανίως δὲ μερικῶς, καὶ τότε ἀσφίστως πως καὶ ἀσυναισθήτως σχεδόν, δεοντι νὰ ἐφαρμοζέται ἐν συγενδήσει, μεθιδικῶς καὶ κατά πάσας τὰς περιπτώσεις.

Είναι δρόθιο νά δύσιμων και πάντοτε διανύγων νά τηρηδμεν πρό δόφθιαλμῶν, δτι δ σον ἔνεστι τέλειος βίος είναν δι σκοπός, τού δποιου πρέπει νά ἐπιτύχωμεν ουτώς δστε, ἀνατρέφοντες τά τέκνα ἥμων, μέσωνς ἀποβιλέποντες πρός τὸν σκοπὸν τούτον, νά ἐκλέγωμεν ἀνάλογα ὄντικειμένα σπουδῆς και ἀναλόγους μεθόδους. "Οχι μόνον πρέπει νά παύσωμεν ἀσυναισθήτως παρα-

* Έκδοσις Συλλόγου πρὸς διάδοσιν ὀφελίμων βιβλίων

δεχόμεοι ἐν τῇ ἀγωγῇ τὸν ὑφιστάμενον συρρόν, δῖστις δὲν ἔχει κῦρος περισσότερον ἄλλου τινὸς οἰουδήποτε συρμοῦ, ἀλλὰ ὁφείλομεν κύρινοντες νὰ φαινόμεθα ἀνώτεροι ἀνθρώπων τινῶν, εὐφῶδνον μέν, οἵτινες δῆμος προνοοῦντες καὶ κιηδούντες περὶ τῆς πνευματικῆς ἀναπτύξεως τῶν τέκνων αὐτῶν, κρίνουσιν οὐχὶ ὁρθῶς καὶ ἐπισταμένως σκεπτόμενοι, ἀλλ᾽ ἐπιτολαίως πως. Δὲν πρέπει νὰ ἀρρωμέθων γομίζοντες, διτοιαύνη ἡ τοιαύτη γνῶσις θὰ ἀποβῆ χρήσιμος εἰς τὸν μετέπειτα βίον, ἢ διτοιαύνη ἡ τοιούτων εἰδὸς ἔχει περισσότερα πρακτικὴν ἀξίαν. "Οχι! ὁφείλομεν νὰ ἔξενθωμεν μέθοδον πρὸς ἐκτίμησιν τῆς σχετικῆς δέξιας τῶν διαφόρων γνώσεων οὕτως, ώστε θετικῶς νὰ γνωρίζωμεν, ποῖα εἰναι ἔκειναι, ἐφ' ὃν πρέπει νὰ ἐπιστήσωμεν τὴν προσοχὴν ἡμῶν.

¹Αναμφιβόλως τὸ ἔργον εἶναι ἐπίπονον, — ίσως δὲ οὐδέποτε ἐπίτευχθῇ τελείως. 'Αλλ' ἐὰν λάβωμεν ὥπ' ὅψιν τὴν εὐρύτητα τῶν ἔξι αὐτοῦ ἔξαρτωμένων συμφερόντων, θάνατον διαφέρειν τούτην τὴν πολιτείαν. Καὶ τοῦτο μόνον δὲν εἶναι λόγος, δῆλος δειλώντες παριδωλεῖν αὐτό, ἀλλὰ τούναντίον ὅπως αἱ φιερώσωμεν ἀπάσας ήμῶν τὰς δυνάμεις πρὸς ἐπίτευξιν αὐτοῦ. Πρὸς τοῦτο ἀρκεῖ συστηματικῶς νά βαδίζωμεν, ίσως δὲ τότε πφάσωμεν πολὺ συντόμιας εἰς ἀποτελέσματα οὐγῇ εὐκαταφρόνητα.

Τὸ πρῶτον ἡμῶν βῆμα προφανῶς πρέπει νὰ εἰναι
ἡ ταξινόμησις κατὰ τάξιν σπουδιότητος τῶν κυριο-
τάτων ἐνεργειῶν, ἔξ δὲ ἀποτελεῖται ἡ ἀνθρωπίνη ζωή.
Κατὰ φυσικὴν σειρὰν δύνανται αὐται νὰ καταταχθῶ-
σιν ὡς ἔξης: 1) Αἱ ἐνέργειαι, αἱ τείνουσαι ἀμεσως
πρὸς αὐτὸυσιν τήρησιν. 2) Αἱ ἐνέργειαι, αἵτινες, ἐξασφα-
λίζουσαι τὰ δέρπα τὸ ζῆν ἀναγκαῖα, συντελοῦσιν ἐμμέ-
σως εἰς τὴν αὐτὸυσιν τήρησιν. 3) Αἱ ἐνέργειαι, αἵτινες
ἀποβλέπουσι τὴν ἀνατροφὴν και πειθαρχίαν τῶν παι-
δῶν. 4) Αἱ ἐνέργειαι, δι' δὲ ἐπιτυγχάνεται ἡ τήρησις

τῶν καταλλήλων κοινωνικῶν καὶ πολιτικῶν σχέσεων.
5) Αἱ ποικίλαι ἐνέργειαι, αἵτινες πληροῦσι τάς ὕδρας τῆς σχολῆς τὰς ἀμφιερωμένας πρὸς ἵκανοποίησιν τῶν ὁρεῖσιν καὶ συναισθημάτων ἡμῶν.

Δέν οπάρχει άνάγκη μαρούσι σκέψεως, ίνα αποδειχθῇ διτή ή ταξινόμησις αυτή φαίνεται άντιστοιχούσα πρός τὴν ἀληθῆ τάξιν τῶν πραγμάτων. Αἱ πράξεις ήμδαν καὶ αἱ προφυλάξεις, διτή διατηρούσουν διηγενώς τὴν προσωπικὴν ἥμανταν ἀσφάλειαν, ὁρισμένως ἔχουσιν ἐπὶ πασῶν τῶν ἄλλων τὴν προτεραιότητα. Ἐάν ηδύνατο νὰ εὑρεθῇ ἀνθρωπος ὡς παιδίον ἀπειρος τῶν περιβαλλόντων ἀντικειμένων καὶ ἀδύνατον νὰ καθοδηγήσῃ ἑαυτὸν ἐν τῷ ἔξτειρωφά κόσμῳ, ἀναψιφιβόλως καὶ διότι ἔφορενετο ἀπαξὲ εξελθὼν ἐν τῇ δόψῃ, οἰδιδήποτε καὶ ἀνὴρ ήσαν αἱ γνώσεις αὐτοῦ ἐπὶ ἄλλων ζητημάτων.

**Ἐπειδὴ δὲ τελεία ἀμάθεια ἐπὶ παντὸς ἄλλου κλά-
δουν οὐδέποτε θά̄ ἐπέφερε τόσον ταχέως τὸν ὄλευθρον
ὅς ἡ ἐντελῆς ἀμάθεια ἐπὶ τούτου τοῦ σημείου, ὁφεί-
λομεν πάντας αραιότερον, διτὶ αἱ γνώσεις αἱ ἀμέσως
βαίνουσα· πρὸς αὐτούσιν τηγήσονται τὰς ἔχουσι πρωτίστην
σπουδαιότητα.**

Ούδεις δύναται νὰ ἀμφισβῆτησῃ, διὶ μετά τὴν ἀμεσον ἀντοσυντήρησιν ἔπειται ή ἔμμεσος, ἡτις συνιστάται εἰς τὴν ἀπόκτησιν τῆς πρὸς δὲ τὴν ἄναγκαιών. "Οτι δὲ ἀνθρωπος ἔχει καθῆκον νὰ ἔξασφαλίσῃ τὴν ἀτομικὴν του ἔωντι πρὶν ἀναλάβῃ καθῆκοντα οἰκογενειακά, γίνεται δῆλον ἐκ τοῦ ὅτι τὰ πατρικὰ καθήκοντα καθίστανται δυνατὰ μόνον, διαν τὰ πρῶτο ἔχωσιν ἔξασφαλισθῇ. "Ἐπειδὴ δὲ ή δύναμις πρὸς ἀντοσυντήρησιν καὶ ἀνάγκην προηγεῖται τῆς ἀπαιτούμενής ἱκανότητος πρὸς διατροφὴν οἰκογενείας, ἔπειται δὲ καὶ αἱ γνώσεις αἱ τείνουσαι πρὸς αὐτοσυντήρησιν προηγοῦνται τῶν ἀναγκαίων γνώσεων τῆς πρὸς οἰκογενειακὴν εὐημερίαν, ὑστεροῦν δὲ μόνον τῶν γνώσεων τῶν ἀναγκαίων πρὸς ἀμεσον διαφύλαξιν τῆς ζωῆς.

Ἐπειδὴ δὲ πάλιν ἡ οἰκογένεια κατὰ χρονολογικὴν σειρὰν προσηγέται τοῦ Κράτους — καθ' ὃν ή μὲν ἀνατροφὴ τῶν παιδίων εἶναι δυνατή καὶ πρὸ τῆς ὑπάρξεως τοῦ Κράτους καὶ μετ' αὐτῆν, ἐνῷ η̄ ὑπάρξεις τοῦ Κράτους ἔξαρταται ἐκ τῆς ὑπάρξεως τῶν παιδίων ἐκ

τὴν Ἀνατολὴν μαζὶ μὲ τὰ περίεργα πράγματα ποὺν ἔχονται ἀπὸ βιοφρᾶν καὶ ἀπὸ τοὺς βαρβάρους τόπους. "Ολος δὲ κόσμος φαίνεται νὰ σπαταλῇ. Τὰ καταστήματα εἰναι γεμάτο, ἀπὸ τὸ πρῶτὸν ἔως τὸ βράδυ. Χρυσᾶ μικροπράματα, γυαλίνα δοχεῖα, χαλάκια, σιζαντέδες, μεταξωτά, ὑφάσματα ὑφασμένα μὲ χρυσάφι καὶ ἀσήμι, κεντήματα, ὅλα ἀπλωμένα ἀστραφτερὰ στὸ φῶς τοῦ ἥλιου, ζαλίζουν τὰ μάτια καὶ φαντάζουν ἐπιδεικτικὰ μὲ τὸν δύγκο καὶ μὲ τὴ λάμψι τῶν γοωμάτων.

Δεν υπάρχει άμφιβολία πώς δ Αὐτοκράτωρ είναι παραπολύ δημοτικός και δεσ φορές βγαίνει ξέω, δ λαὸς τὸν ἐπευφημεῖ μὲ φανατικὸν ἐνθουσιασμό. Εἶναι βέβαια καὶ δυσαρεστημένο μεταξὺ τῶν παλαιῶν Φιλελευθέρων, μὴ δὲν ἔχουν καμιὰν ἐπιφρόνη καὶ οὕτε τοὺς λογαριάζεις κανέις. Γιατί, τί σημαίνουν τὰ παράπονα καὶ

ἥ αἰώνια γκρίνια τους γιὰ τὰ παληὰ καλὰ χρόνια καὶ γιὰ τὸ Κράτος ποὺ πάει κατὰ διαβόλου, μπροστά στὴν εὐτυχία ποὺ παντοῦ, σὲ καθετὶ εἶναι χυμένη, ἀπὸ τότε ποὺ ἀνέβηκε ὁ Νέφρων στὸν θρόνο; Πρώτη φορὰ τώρα ἀπὸ χρόνια ὁ λαὸς ἀναπνέει ἐλεύθερα καὶ μὲ τὶς μεταρρυθμίσεις ποὺ ἔφερε στὴ φορολογία, ἔνα βάρος δυσκολοβάσταχτο ἐστήκωσε ἀπὸ τοὺς ὅμιους τοῦ φτωχοῦ, καὶ, ἡμπορῶν νὰ τὸ βεβαιώσω, τοῦ χρεωστοῦν εὐγνωμοσύνη γι᾽ αὐτό.

Είναι λίγες ήμέρες πού γενικάτισα μὲ τὸν Σενέκα, γιὰ νὰ μπορέσω νὰ μιλήσω μὲ μερικὲς φυσιογνωμίες φιλολογικές. Είναι κάπως ήλικιωμένος. Συζητῶντας γιὰ τὶς διαφορὲς ποὺ ἔχουν δικός μας καὶ δικός φωμάτικὸς λαός, εἶπε πῶς ἔχουμε πολὺ δίκαιο νὰ μιλοῦμε γιὰ τὴν πνευματική μας ὑπεροχή, τὸ καλλιτεχνικὸ γοῦστο, τὴν εὐφυΐα, τὴν αἰσθησι τῆς ἀναλογίας, μὰ πῶς ἰδέα δὲν ἔχουμε οὕτε ἀπὸ ἐλευθερίαν ἐμπορίου, οὕτε ἀπὸ ἐλευθερία σκέψεως. «Ἄντὸ τὸ εἶδος τῆς ἐλευθερίας», εἶπε, «πάντα στέκει καλύτερα καίτια ἀπὸ ἔνα Βασιλέα ἢ Ἡγεμόνα παρὰ μὲ δημοκράτας ποὺ ὑποβλέπονται ἀναμεταξύ τους. Ποτὲ δὲν θὰ ὑποφέραμε τὴν θρησκευτικὴ τυραννία τῶν Ἀθηνῶν». Δὲν ἡμπόρεσα νὰ κρύψω αὐτὸ ποὺ μοῦ ἔκαμε σήμερα αἰσθησι στὴν Ἄρωμη, διτι, ἐνῷ δλοι σχεδὸν ἔχουν ἀξώσεις φιλολογικὰς καὶ συζητοῦν δλοένα γιὰ εὐγλωττία, ύφος καὶ δῆθεν καλλιτεχνία, δλοι σχεδὸν γράφουν κακὰ ἐκτὸς τοῦ Πετρώνιου τοῦ Διαιτητοῦ, δποὺ δ φιλολογικὸς κόσμος δὲν τὸν ἀναγνωρίζει. Οἱ Ἄρωμαῖοι μιλοῦν πολὺ περὶ τοῦ «ἡ τέχνη διὰ τὴν τέχνην»· καὶ ἡ γλῶσσα των, ἀντὶ νὰ εἶναι ἔνα ἄπλο καὶ τέλειον δργανον τῆς σκέψεως, καλλιεργεῖται μόνον καὶ μόνον διὰ τὴν γλῶσσα. «Ἄντο, σ' ἐμᾶς τοὺς Ἐλλήνας», εἶπα, «φαίνεται ἡ κυριωτέρα ἀρχὴ τῆς παρακμῆς καὶ τὸ ἀντίθετον τοῦ ἰδικοῦ μας ἴδεωδον, διτι καθετὶ πρέπει νὰ χρησιμεύῃ ὡς στόλισμα· καθετὶ ὅμως ποὺ φθάνει στὴν ὑπερβολή, καὶ ἀποβλέπει ἐκεῖνο εἰς τὸν στολισμὸν μόνον, εἶναι κακόν». Νομίζω πῶς δ Σενέκας ἐσυμφώνησε μαζί μου, ἀλλ' οἱ νεώτεροι φιλόλογοι ποὺ ἡσαν ἐκεῖ, χαμογέλασαν μὲ συγκατάθασι καὶ σὰν νὰ μὲ ἐλεεινολογοῦσαν, καὶ εἶπαν προστατευτικά: «στεκόμαστε πολὺ ψηλότερα ἀπὸ αὐτὰ δλα».

Ἐπειτα ἀπὸ τὸ γεῦμα αὐτό, σκέφθηκα πώς
ἐγνώρισα ἀρκετὰ ἀπὸ τὴν φιλολογικὴν συντεχνίαν.
Οὐ Σενέκας πολὺ εὐγενικά ὑπέβαλε στὸν Αὔτο-
κράτορα νὰ μὲ δεχθῇ. Παρουσιάσθηκα χθὲς τὸ
ἀπόγευμα εἰς τὸ νέον χρυσὸ παλάτι ποὺ ἔκρισε
ὅ Νέων γιὰ τὸν ἔαυτό του. Πλούσιον οἰκοδό-
μημα, κοινὸν γιὰ τὸ δικό μας γοῦστο, ποὺ εἶναι
ὅμως ἐπιβλητικό. Ταιριάζει πολὺ καλά μὲ τὸν
προορισμό του, μὰ δῆλοι οἱ ἀνλικοὶ παραπονοῦν-
ται δτὶ δὲν εἶναι ἀρκετὰ εὐρύχωρο οὕτε ἀναπαυ-
τικό. Μὲ πῆγαν σ' ἓνα εἰδός ἀντιθαλάμου δπου

διάφοροι τῆς αὐλῆς, στρατιωτικοὶ καὶ πολῖται, ἐπερίμεναν καὶ μού εἶπαν δὲ οἱ Αὐτοκράτωρ θὰ μὲ δεχθῇ μετὰ ἔνα τέταρτον τῆς ὥρας περίπου. "Οἱοι μιλοῦσαν σιγά - σιγά σὰν νὰ εὑρίσκουντο μέσα σὲ ναόν. Ἔγὼ δύμως εἶδα δὲ θὲν υπῆρχε κανένας λόγος γι' αὐτό, ἀφοῦ τὸ δωμάτιον τοῦ Αὐτοκράτορος ἦταν στὴν ἄλλην ἀκρη ἐνὸς μεγάλου διαδόμου καὶ οἱ θύρες ἦταν κλειστές. Μετὰ ἔνα τέταρτον ἔνας ἀξιωματικὸς μὲ ὠδήγησε στὸν Αὐτοκράτορα.

“ Ήταν καθισμένος ἐμπρόδος σ' ἔνα μεγάλο τραπέζι, μὲ χαρτιά καὶ περγαμηνὲς κάθε λογῆς, καὶ ἐφαίνετο πώς ὑπαγόρευε στὸν γραμματέα του, διδοῖος εἶχε φύγει ἀπὸ τὴν ἄλλη θύρα διαν μπῆκα. Μοιάζει πολὺ μὲ τὶς εἰκόνες του, ποὺ δὲν ἀποδίδουν δῆμως τὰ μυωπικὰ, δινειροπόλα μάτια του, οὗτε τὴν ἔκφρασι του τὴν εὐδιάθετη καὶ τὴν ἔξυπνη. Σὲ κυττάζει μὲ ἔναν τρόπο μισο-ἰκεντευτικά, σὰν νὰ σου λέγῃ «γιὰ δύνομα τοῦ Θεοῦ, μὴ νομίσῃς πώς δλα αὐτὰ τὰ πράγματα τὰ παιόνω στὰ σοβαρά». Αἱ κινήσεις του εἶναι βιαστικὲς μὰ δχι ἀπότομες. Κρατοῦσε στὰ χέρια ἔνα κομπολοδί ἀπὸ κεχριμπάρι καὶ τὸ ἔπαιξε δῆλη τὴν ὕρα ποὺ μιλούσαμε. Τὰ δάχτυλά του εἶναι κοντά, τετράγωνα καὶ μᾶλλον παχειά. Μιλοῦσε Ἑλληνικὰ ἀρκετά καθαρά, μὰ τὴν ἀλλήθεια, καὶ χωρὶς ἔσνικὸ τόνο. Πραγματιῶς, τὰ μιλεῖ πολὺ καλά. Μὲ ωάτησε δὲν διασκεδάζω στὴν Ρώμη, ἀπὸ πότε εἶχα ἔλθει, τί σκεπτόμον γιὰ τὴν πρόοδο της, καὶ ἀν εἴχα πάει στὸ νέον θέατρο. Ἀπήντησα πώς δὲν εἶχα ίδη τὸ νέον θέατρο, μὰ πώς μιοῦ είπαν δτὶ ἀξίζει τὸν κόπο νὰ ίδω τὶς παραστάσεις τοῦ ἀμφιθέατρου. Ὁ Αὐτοκράτωρ ἔγέλασε κινῶντας τοὺς ὕμους καὶ εἶπε πώς τὸ ἔλεγα ἀπὸ μεγάλη μου εὐγένεια, γατὶ ἦξενρε πολὺ καλὰ πώς τὰ θεάματα αὐτά, μολονότι διασκέδαζαν πολὺ τὸν ἀγρόματον δχλο, ἥταν πολὺ ἀνοστα δι' ἀνθρώπους τῆς ίδικῆς μου καλαισθησίας καὶ μορφώσεως. Υποκλίθηκα γιὰ τὴ φιλοφροσύνη. «Οσο γιὰ τὸν ἁευτό του, ἔξηκολούνθησε, τὰ θεάματα εἰλικρινῶς τὸν ἀηδιάζουν, ἄλλα, βέβαια, εἶναι καθῆκον ποὺ τοῦ ἐπιβάλλει τὸ Κράτος, νὰ πηγαίνῃ. «Εἶναι τοῦ ἐπαγγέλματος μου», εἶπε· «Δὲν δῆμως ἡμποροῦσα νὰ κάμνω δ, τι μιοῦ ἀρέσει, θὰ ἔβλετα μόνον ἐλληνικὰ δράματα, ἔτοι γά ταῦτα ἴδιας μου θέατρο μέτα στὸ

ούλου να λατίξῃ τοικος μην σιαδος, μεσαν οτι δικό μου σπιτί». Μὲ ρώτησε για πολλοὺς συγ- γενεῖς μούν πον εἶχε ἀπάντησει εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἐνθυμούμενος καὶ τὸ δόνομα καὶ τὸ ἐπάγγελμά των. Μὲ ρώτησε ἀν ἔγραφα τίποτε τῷδα τελευ- ταῖα, καὶ ὅταν εἶπα πῶς βαρέθηκα τὰ βιβλία καὶ ὅτι εἰς τὸ ἔξης θ' ἀφιερώσω ὅλον τὸν καιρό μου νὰ σπουδάζω τοὺς ἀννθρώπους μόνον, ἔγέ- λασε. «Τίποτα δὲν εἶναι τόσο ἀπελπιστικό», εἶπε, «ὅσο νὰ θέλῃ κανεὶς νὰ ἀνύψωσῃ τὸ φιλο- λογικὸν γοῦστο εἰς τὴν πόλιν αὐτήν. Εἴμεθα θαυμάσιος λαός: κάνομε πολλὰ ποάγματα πολὺ

καλύτερα ἀπὸ ἄλλους λαοὺς — δὲν ἔννοω μόνον τὸν ἀποικισμόν μας» — εἶτε χαμογελῶντας, — «καὶ τὸ ἔξωτερικὸν μας ἐμπόριον, ἀλλὰ τὴ ζωγραφική μας εἰς τὸ πορτραίτο καὶ τές λαϊκές μας φάρσες. Κατὰ γενικὸν πανόνα, εὐθὺς ποὺ καταπιστοῦμε μὲ τὴν Γέχνη, δὲν κατορθόνομε τίποτε, καὶ τὰ ἀποτελέσματα είναι ἀξιοδύκωτα. » Αν, λοιπόν, θέλης νὰ ενδρῆς ἔνα Ρωμαῖον ποὺ νὰ ἥναι ἀγαπητός, ίκανὸς καὶ ἔξυπνος καὶ σεμνός, πρέπει νὰ ζητήσῃς κάποιον ποὺ νὰ μὴ γνωρίζῃ τίποτε ἀπὸ Τέχνη καὶ οὕτε νὰ θέλῃ νὰ μάθῃ. Μὲ σᾶς δύως διαφέρει τὸ πρᾶγμα. Αἱ Ἀθῆναι είναι πόλις καλλιτεχνῶν». Ἐπειτα ἀλλαξε δέμα δημιλίας καὶ ἀνέφερε τὰς πικρὸς μᾶλλον κρίσεις ποὺ ἐδημιουρίσθησαν στὰς Ἀθῆνας διὰ τὸ πῶς ἐποιείτερο πρὸς τοὺς Ἰουδαίους, καὶ ίδιαιτέρως πρὸς τὴν νέαν αἴρεσιν ποὺ δύνομαζονται Χριστιανοί.

«Βέβαια», είπε, «σὲ σᾶς φαίνεται ἀλλόκοτον ὅταν καταφεύγω εἰς τὰ ἄκρα διμως, πίστεψέ με, στήν περίστασιν αὐτῆν εἶναι ἀναγκαῖον. Παντοῦ εἶναι Ἐβραῖοι καὶ παντοῦ ἀπαιτοῦν τὰ δικαιώματα τοῦ πολίτου. Ἀλλὰ δὲν ζοῦν ὡς πολῖται: φυλάκτουν τοὺς ἰδιούς των ἀλλόκοτονς θεσμούς: ἀπαιτοῦν τὰ δικαιώματα τοῦ πολίτουν καὶ ἰδιαίτερα προνόμια, δηλ. νόμους ἰδιούς των θέλουν νὰ ἔχουν τὰ πλεονεκτήματα ἔθνους χωρὶς αὐτοὺς νὰ εἶναι ἔθνος, χωρὶς νὰ ἐργάζωνται εἰς τὰς ὑπηρεσίας τοῦ Κράτους. Δὲν ἥμποροῦμε νὰ τὸ ἐπιτρέψωμε αὐτό. «Ολα αὐτὰ τὰ ξητήματα τὰ ἔφεραν εἰς τὸ μέσον αὐτοὺς οἱ λεγόμενοι Χριστιανοί, ποὺ εἶναι, πρόπει νὰ τὸ εἴπω, παραπολὺ δύσκολο νὰ συνεννοηθῇ κανεὶς μαζί τους: Πρῶτα, διότι ἀκιδουνθόν τὴν πολιτικὴ τῆς παθητικῆς ἀντιστάσεως διόπου τόσο δύσκολα ἥμπορεις ν' ἀντιδράσῃς ἔναντιόν της, καὶ ἔπειτα διότι ἔχουν τὶς γυναικες μὲ τὸ μέρος των — καὶ ἔξυρεις τί σημαίνει ἔνα τέτοιο πρᾶγμα. Δὲν ἔχω καμιὰ προσωπικὴν ἀντιπάθεια οὔτε πρὸς τοὺς Ἐβραίους οὔτε πρὸς τοὺς Χριστιανούς. Δὲν ἥμπορῶ διμως νὰ ἀνέχωμαι μέσα στὸ Κράτος μιὰ μυστικὴν ἔταιρεία η ὅποια διδάσκει δτὶ τὰ καθήκοντα τοῦ πολίτου πρὸς τὸ Κράτος εἶναι πρᾶγμα δευτερεῦον, δτὶ δὲν ὑπάρχει ἀνάγκη πατριωτισμοῦ καὶ δτὶ δὲν ὑπάρχει ἀπολύτως κανὲν δικαιώμα πολίτου». Ἀπήντησα δτὶ πολὺ καλὰ καταλαβαίνω τὸ πρᾶγμα, καὶ ωρήσα τὴν Μεγαλειότητά του ἀν δὲν συμφωνῇ μαζί μου δτὶ ποινικαὶ καταδιώκεις σπανίως φέρουν ἀποτέλεσμα καὶ συχνὰ βλάπτουν μάλιστα.

· Ο Αὐτοκράτωρ ἀποκρίθη δι τὰ λόγια μου
ἔχοντα πολλὴν σημασία, δὲν ἐνόμιζε δύμας πώς
τὸ κίνημα εἶναι ἔθνικὸν ή γενικὸν ποὺ γὰ ἔχῃ
μέσα του στοιχεῖα διαρκείας, ἀλλὰ κάτι μονομε-
ρές, ποὺ θὰ τελειώσῃ γρήγορα, ἀφοῦ οἱ περι-
σότεροι φρόνιμοι ἀνθρωποι εἶναι ἐναντίον.

«Τὸ δυσάρεστον εἶναι ὅτι», εἶπε, «μπῆκε στὰ

κεφαλία τῶν γυναικῶν πώς πρόκειται γιὰ κάτι εὐγενεικό, καὶ βέβαια ὅσο βλέπουν ὅτι ὅλοι οἱ φρόνιμοι ἀνθρώποι εἰναι ἐναντίον, τόσο περισσότερο ὅταν ἐπιμένουν. «Ολὴ ἀντὴ ἡ ἴστορία ἔχει ἔξογκωθῆ καὶ εἰς τὸν χαρακτηρισμὸν τοῦ κινήματος καὶ εἰς τὰ μέτρα ποὺ ἔλαβα ἐναντίον του. Ἀλλ᾽ αὐτὸ δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ τὸ ἀποφύγωμε. Εἴπαν ὅτι μοῦ προξενεῖ εὐχαρίστησι νὰ βλέπω τὰ βάσανα ἀθώων μυμάτων. Αὕτη εἶναι ἀνοησίες. Πολὺ φροντίζω νὰ ἔξαριθμωνται καλὰ καθετί, γιὰ νὰ μὴν ἐνοχοποιηται ὁ ἀθώος μαζὶ μὲ τὸν ἔνοχον. »Επειτα, κάθε Ἰουδαῖος ἢ Χριστιανὸς ποὺ διμολογήσῃ ὅτι ἀναγνωρίζει τὰς ἀρχὰς τοῦ Κράτους, ἀφίνεται ἐλεύθερος καὶ δὲν καταδιώκεται. Ἀλλ᾽ αὐτὸ ἀκριβῶς εἶναι ποὺ δὲν θέλουν νὰ κάμουν — διατί, δὲν ἥμπορῶ νὰ ἐννοήσω. »Έχουν πολλὴν προκατάληψιν, ἀκόμη περισσοτέραν ματαιοδοξίαν, ἀλλὰ τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι δὲν ἥπιτορεῖ κανεὶς νὰ μὴν θεωρήσῃ τὸ κίνημα ἐπαναστατικόν, καὶ μόνον ἔτσι πρέπει νὰ τὸ ἀντιμετωπίσῃ. »Αμφιβάλλω ἂν σὲ καμιὰ χώρα, κίνημα ἐπαναστατικὸν ποὺ ἐπῆρε τόσον ἀμείλικτη στάσι, ενδῆκε τόσο ἐπιεικῆ ὑποδοχῆν. Βλέπεις λοιπὸν» εἶπε στὸ τέλος ὁ Αὐτοκράτωρ, «πόσην δυσμένεια μοῦ ἀπέδωκαν εἰς τὸ ζῆτημα αὐτό. »Ομως νοιμίζω πώς δὲν ἥμπορῶ νὰ παραπονεθῶ: δι, καὶ ἀν κάμης, βεβαίως θὰ ἔχῃς ὅδικο.»

Σηκωθήκε τότε ἀπὸ τὸ τραπέζι καὶ εἶπε δῖτι
ἡ Αὐτοκράτειρα ἡμελε νὰ μὲ ίδη ποὺν φύγω
καὶ μὲ ὠδήγησε εἰς τὰ δωμάτια τις πλαΐ στὰ
ίδια του.

“Η Αὐτοκόρατειρα Σαβίνα. Ποππαία είναι ή τελειότης τηςχάριτος. Φαίνεται περισσότερον ‘Ελληνίς παρὰ Ρωμαία καὶ δύμιλεῖ ἐλληνικὰ καλύτερα ἀπὸ τὸν Αὐτοκόρατορα, καθαρὰ καὶ κομψά. “Ολα δσα παραδόξα μᾶς ἔχουν διηγηθῆ δι’ αὐτὴν καὶ ἀνόητη πως πουνδάρει τὰ μαλλιά της μὲ χρυσῆ σκύνη, είναι ἀνοησίες “Ήταν ντυμένη μὲ τὴ μεγαλύτερη ἀπλότητα καὶ δὲν φοροῦσε οὔτε τὸ παραμικρὸ κόσμημα. “Ήταν ἀφελεστάτη, μετέδιδε τὴν ἀφέλειαν αὐτὴν καὶ εἰς τὸν δόλον, μιλῶντας διοένα γιὰ διάφορα πράγματα χωρὶς νὰ ἐπιμένῃ σχολαστικὰ εἰς κανένα, ὡς ποὺ εἴτε δσα εἶχε νὰ εἴπῃ, καὶ ἐπειτα μὲ ἔνα κίνημα ἐλαφρὰ σκιασμένο μούδωσε νὰ ἐννοήσω δτι ἦταν καιοδὸς νὰ φύγω.

Ο Αύτοκράτωρ είπε δι της ή Βασιλομήτωρ
ήθελε νὰ μὲ ίδη ἀλλὰ εἰχε προσβλημή ἀπὸ δυ-
νατὴ κακοστομαχία. Μοῦ είπε δι της ήτον βέβαιος
πῶς θὰ τὸν εἰδοποιοῦσα δταν θὰ ξαναερχόμουν
εἰς τὴν Ρώμην, δι της ήθελε καὶ ὁ ίδιος νὰ ἔλθῃ
τὸ ἐρχόμενον ἔτος νὰ μείνῃ μερικοὺς μῆνας στὴν
Ἐλλάδα, ἀλλ᾽ ἀμφέβαλλε ἀν αἱ ὑποθέσεις τοῦ
Κράτους θὰ τοῦ τὸ ἐπιτρέψουν. Σὲ γαιρετῶ.

Υ. Γ. — Αὕτη τὴ στιγμὴ διαδίδεται ὅτι ἡ Βασιλομῆτρω ἐδηλητηριάσθη.

ΜΠΑΚΑΒΑΛΗ

— Παραμύθι —

Στὴν ἵδιη γλῶσσα εἶναι μιὰ παράξενη ἴστορία, ἀπὸ ἔνα Μουσουλμάνον γραμμένη, ποὺ μιλεῖ γιὰ τὸν παλῆνος θεοὺς τῶν Ἰνδῶν, τὸν Ἀπόστρα καὶ τὸν Ρακούζα καὶ ποὺ τὴν λένε «Τὸ Τριαντάφυλλο τῆς Μπακαβάλης». Διαβάζεις ἐκεῖ μέσα τόσα παράδοξα: γιὰ τὴν γλῶσσα μαγεμένης, διόπου ἄμα κανεὶς ἔπειρτε στὰ γεράτους, ἀνδρας ἡ γυναικα, ἔχανε τὸ φῦλο τοῦ γιὰ λουλούδια ποὺ ποτὲ δὲν μαραίνονταν καὶ ποὺ ἡ μυρωδιά τὸν ἔδινε τὸ φῶς στὸν τυφλούς. Καὶ, ἀκόμα, τὴν ἀκόλουθη ἴστορια γιὰ μιὰν ἀγάπη ἀνθρώπων καὶ ὑπεράνθρωπη, διόπου δμοια δὲν εἶναι ἄλλη...

... Τὸν καιρὸν διόπου ὁ μεγάλος Ραζᾶς Ζαΐν-Οὐλμουλούν εἶχε τὰ βασίλειά του ἀνατολικὰ στὸ Ἰνδοστάν, ἡ Μπακαβάλη, ἡ Ἀπόστρα, ἀγάπησε ἔνα νειό, ἔναν θνητό, τὸν γυιὸ τοῦ Ραζᾶ. Τὸ ἀγόρι αὐτὸν ἦταν ἔμορφο σὰν κορίτσι, ἔμορφο σὰν αὐτὸν τὸν θεό Καμά: λέσ καὶ εἶχε γεννηθῆ γιὰ τὴν ἀγάπη μόνο. Στὴ χώρα λοιπὸν αὐτή, καθετί ποὺ ἔχει ζωή, καὶ τὰ χορτάρια ἀκόμα, νοικῶνταν τὴν ἔμορφιά. «Ἐνα ἀπὸ αὐτά, ποὺ τὸ λένε Ἀζόκα, εὐθὺς ποὺ τὸ πατήσῃ τὸ πόδι ἔμορφης κόρης, γίνεται λουλούδι μυρωδάτο.

Ἡ Μπακαβάλη λοιπὸν ἦταν πιὸ ἔμορφη ἀπὸ κάθε ἀνθρώπινο πλάσμα, γιατὶ ἦταν γέννημα θεῶν· καὶ δσοὶ τὴν ἔβλεπαν καὶ τὴν νόμιζαν πῶς ἦταν ἀπὸ ἀνθρώπινη γενιά, ἔλεγαν, σὰν τὸν ρωτοῦσες: «Ρώτα τὸ ἀηδόνι, νὰ τραγούδησῃ τὴν ἔμορφιά της!»

Ο νειός, Τάζ-Οὐλμουλούν, δὲν εἶχε καταλάβει πῶς ἡ ἀγαπημένη του δὲν ἦταν ἀπὸ ἀνθρώπινη γενιά· ἦταν τυχερὸν καὶ ἀπαντηθήκανε καὶ παντρεύτηκαν μυστικά. Ἡξερε ὅμως πὼς τὰ μάτια της ἦταν ὑπερφυσικὰ μεγάλα καὶ σκιασμένα, τὰ μαλλιά της μύριζαν σὰν τὸ μόσκο τῆς Ταρταρίας, καὶ πὼς σὲ κάθε της κίνημα σὰν νὰ σκορποῦσε δῆλη της ἡ ζωὴ τέτοιο ἀρωμα καὶ τέτοιο φῶς ποὺ λέσ καὶ ἔχανε τὴν μιλιά του καὶ τὴν κύττακε ἀνίητος σὰν ζωγραφιὰ πάνω στὸν τοῖχο.

Ἀναψε ἡ φλόγα τῆς Ἀγάπης μέος τὴν καρδιὰ τῆς Μπακαβάλης καὶ ἡ φρόνησή της πέταξε ὅπως φεύγει τὸ χρυσάφι ἀπὸ τὰ φτερά τῆς πεταλούδας, καὶ ἔχασε τὸν δικούς της, τὴν ἀθάνατη γενιά της, ἀκόμα καὶ τὴν κατοικία τῶν οὐρανῶν ποὺ ἦταν ἀναθρεμένη.

Τὰ ιερὰ βιβλία τῶν Ἰνδῶν ἔχουν πολλές ιστορίες γιὰ τὴν αἰώνια πόλι Αρμανάγαρ διόπου

ὅλοι οἱ κάτοικοι εἶναι ἀθάνατοι. Ἐκεῖ, μέσα σ' αἰώνια χαρὰ ἡ ἡ γαλαζογένης Ἐντρας, τριγυρισμένος ἀπὸ ἀκούμητες οὐράνιες ἱέρειες ποὺ φέρονταν διοίνα γύρω του, καθὼς οἱ ἀστερισμοὶ στὸν οὐρανό, γύρω στὸν Σύρυνα, τὸν ἥλιο. Ἐκεῖ ἦταν καὶ τῆς Μπακαβάλης ἡ κατοικία, ποὺ τὴν παράτησε γιὰ τὴν ἀγάπη ἐνὸς ἀνθρώπου.

Ἐνα βράδυ λοιπόν, ἔνα βράδυ πνιγμένο στὸ ἀρώματα καὶ στὴν ἡδονή, ἀνασηκώθηκε δὲ Ἐντρας στὸ στρῶμα του σὰν νὰ θυμήθηκε ξαφνικὰ κάτι, ἀπὸ καιρὸν λησμονημένο. Καὶ φωτῆσε ἐκείνους ποὺ ἦταν γύρω του:

— Γιατὶ ἡ Μπακαβάλη, ἡ κόρη τοῦ Φιρός, δὲν φαίνεται πειὰ μπροστά μας;

— Ενας τοῦ ἀποκρίθηκε:

— Ὁ μεγάλες Ἐντρα, τὸ ἔμορφο πουλὶ πιάστηκε στὰ δίγυτα τῆς ἀγάπης ἐνὸς θυητοῦ! Σὰν τὸ ἀηδόνι ἀδιάκοπα τραγουδεῖ τὴν ἀγάπη της ποὺ δὲν εἶναι, λέει, ἄλλη σὰν αὐτήν. Εἶναι μεθυσμένη μὲ τὰ νειάτα τὰ γῆγινα καὶ τὴν ἔμορφιὰ τοῦ ἀγαπημένου της. Μόνο μ' αὐτὸν καὶ γ' αὐτὸν ἡ ἔπος τοὺς δικούς της μᾶς ἔχεις καὶ οὐτὲ μᾶς λογαριάζει! Εξ αἰτίας αὐτοῦ, αὐθέντητα τὸν Ντέβα καὶ τῶν Σούρα, ἡ Ἀπόστρα ἡ τριανταφυλλένια δὲν φαίνεται ποτὲ στὰ παλάτια σου!

Θύμωσε τότε πολὺ δὲ Ἐντρας καὶ πρόσταξε νὰ τοῦ φέρουν ἀμέσως τὴν Μπακαβάλη, ν' ἀπολογηθῇ γιὰ τὴν τρελὴ ἀγάπη της.

Τότε οἱ Ντέβα τὴν ἔπονησαν καὶ τὴν ἔφεραν ἀπάνω στὸ ἀρμα τους τὸ καμωμένο ἀπὸ σύννεφα. Τὰ χεῖλη της ἦταν ἀκόμη ζεστὸν ἀπὸ τὰ φιλιὰ τοῦ θυητοῦ καὶ τὸ στήθος της ἀνθυσμένο μὲ κόκκινες βούλες ποὺ τῆς χάρισαν τ' ἀνθρώπινα χεῖλη.

Γονάτισε μπρὸς στὸν Ἐντρα μὲ τὰ χέρια ἐνωμένα ἱκετευτικά, καὶ ὁ Κύριος τοῦ Στερεώματος τὴν κύττακε ὀῳγισμένος χωρὶς νὰ μιλήσῃ, μὲ τὰ φρύδια κατεβασμένα, καθὼς ὅταν ἔκεινος στὸν πόλεμο πάνω στὸν ἐλέφαντά του ποὺ εἶχε τρεῖς προβοσκίδες.

Τότε εἶπε στὸν Ντέβα:

Νὰ τὴν ρίξετε μέσα στὸ καμίνι νὰ ἔξαγινθῇ, γιατὶ ἀπὸ τὸ σῶμα της βγαίνει μιὰ μυρωδιὰ θυητοῦ ποὺ πληγώνει τὴν ἀθάνατη ὄψι μου. Καὶ κάθε φορὰ ποὺ θὰ ξανακάνῃ τὴν ἴδια τρέλα, ἔτοι μὰ τὴν ωρίνετε στὴ φωτιά...

Ἐρριξαν λοιπὸν τὴν πιὸ ἔμορφη Ἀπόστρα σ' ἔνα καμίνι πυρωμένο καὶ σὲ μιὰ στιγμὴ τὸ σῶμα της γίνηκε μιὰ φούχτα ἀστροή στάχτη. Ἐπειτα, ράντισαν τὴν στάχτη μὲ ἔνα νερὸ μαγικό, καὶ ἡ Μπακαβάλη βγῆκε ἀπὸ τὸ καμίνι,

γυμνὴ δπως γεννήθηκε, μὰ πιὸ τέλεια καὶ πιὸ ἔμορφη τώρα.

Καὶ δὲ Ἐντρας τὴν ἐπρόσταξε νὰ τοῦ χορέψῃ δπως τοῦ χόρευε καὶ πρὸν.

Χόρεψε ἔκεινη δλους τοὺς γνωστοὺς χοροὺς ποὺ χόρευαν στὴν κατοικία τῶν οὐρανῶν. Λύγιζε τὸ κορμί της καθὼς τὰ ἀνθιά ποὺ λυγίζουν στὸ ἀρωματισμένο ἀγεόπι, καθὼς τὸ νερὸ ποὺ φεύγει κάτω ἀπὸ τὸ φῶς, φειδωτό. Ἐλαφρῷ σὸν μέλισσα στριφογύριζε, σὰν φύλλο ποὺ τὸ γυρίζει δὲ ἀνεμος, μὲ ἀτελείωτες χαριτωμένες κινήσεις, ποὺ μάγευναν.

Καὶ ἡ καρδιὰ ἔκεινων ποὺ τὴν κύτταξαν; σπαρτάρισε κάτω ἀπὸ τὰ λαμπερὰ πόδια της καὶ τῆς φωνάξαν δλοι μαζί:

— Ὡ Λουλούδι τῆς Ψυχῆς! Ὡ Ρόδο τῆς Ζωῆς! Ὡ Θαῦμα ἀπὸ τὸν κῆπο τῆς Χάριτος! Ὡ Ἄνθος γλυκύτατο! Ὡ Ρόδο τῆς Ζωῆς!

— Ετοι, καίτε βράδυ ἦταν ἀναγκασμένη νὰ παρουσιάσεται μπροστὰ στὸν Ἐντρα στὸ Ἀρμανάγαρ καὶ κάθε βράδυ τὴν ἔρωταν στὸ καμίνι νὰ ἔξαγινθῇ ἀπὸ τὴν ἀγάπη της, ποὺ δὲν ἥθελε νὰ τὴν ἀρνηθῇ. Γύριζε κάθε νύχτα πίσω στὴ γῆ, λοιζότανε στὴ μεγάλη πηγὴ ἀπὸ φοδόσταμο ποὺ ἦταν μέσα στὴν κατοικία της, καὶ πλάγιαζε, χωρὶς νὰ τὸν ξυπνήσῃ, στὸ πλαϊ τοῦ ἀγαπημένου της.

Μά, ἔνα βράδυ ξύπνησε δὲ τὸ Τάζ-Οὐλμουλούν: ἀπλωσε τὰ χέρια καὶ εἶδε πὼς ἡ Μπακαβάλη ἔλειπε ἀπὸ κοντά του. Μόνο τὸ ἀρωμά της ἔνοιωθε ἀπάνω στὸ προσκεφάλι καὶ εἶδε τὰ πέπλα της τ' ἀρωματισμένα, ωρίμενα ἀταχτα πάνω στὰ ντιβάνια...

— Οταν ἔγνωσε πιὸ ἔμορφη ἀπὸ πρὸν, τίποτε δὲν εἶπε δὲ τὸ Τάζ-Οὐλμουλούν μά, τὴν ἄλλην ἡμέρα, σὰν ἀρχισε νὰ σκοτεινάζῃ, ἔκοψε τὴν ἀκρη τοῦ χειροῦ του μ' ἔνα μαχαῖρι καὶ ἔβαλε στὴν πληγὴ ἄλλατι, γιὰ νὰ μὴν ἀποκοιμηθῇ. «Οταν ἐπλήσιασε τὸ ἀρέινον ἄρμα, σιωπηλὰ σὰν ἔνα μακρὸν σύννεφο ποὺ τὸ ἀσήμωνε τὸ φεγγάρι, σηκώθηκε καὶ ἀπέτησε τὴν Μπακαβάλη.

Κρεμάστηκε στὸ μαγικὸ ἄρμα καὶ ἔτοι ἐπέταξε πάνω ψηλά στὸ Ἀρμανάγαρ, στὰ οὐράνια πολάτια τὰ στολισμένα μὲ πολύτιμα πετράδια, μπροστὰ στὸν Ἐντρα. «Ο Ἐντρας δμως δὲν τὸν εἶδε γιατὶ ἦταν ζαλισμένος ἀπὸ τὶς γύρω του ἔμορφιές καὶ ἀπὸ τοὺς ἀτμούς του κρασιού

— Όρθιδος στὴ σκιὰ μιᾶς κολόνας, δ τὸ Τάζ-Οὐλμουλούν εἶδε τὸσην ἔμορφιὰ ποὺ ποτὲ πρὸν δὲν εἶχε ἴδη, ἐκτὸς ἀπὸ τὴ Μπακαβάλη. «Ακουσε μελωδίες γλυκύτερες ἀπὸ τὰ καμπύλες μουτσικὴ ἀνθρώπινη. Τὰ μάτια του ἦταν θαμπωμένα στὴν ειδωτή της, τὴ γλιγοράδα τῶν λευκῶν ποδιῶν της, τὴ λάμψη πουν ἀκτινοβολοῦσαν ἀπὸ τὰ μαλλιά της. Καὶ ἡ θελκτικὴ δμορφιά της ἔμαγεψε δλους ποὺ τὴν ἔβλεπαν, καὶ μισοσβυτικές φονὲς ἀκουόντανε: «Ω Ἄνθος τῆς ζωῆς! Ω λουλούδι τῆς ψυχῆς!» Τὰ δάχτυλα τῶν μουσικῶν εραδάλισαν, καὶ μόλις ἀκουνες τὴ μουσικὴ τρεμουλιαστή, πεθαμένη νὰ τελειώνῃ μέσα σὲ ένα ἥδονικό σβύσιμο.

Τότε ἀκούστηκε δὲ γλυκὺς κεραυνὸς τῆς φωνῆς τοῦ Ἐντρα ποὺ τὰραζε τὴ βαθειὰ σιωπή:

— Ω Μπακαβάλη! Πές μου τὶ ἐπιθυμεῖς,

καὶ ὅταν ἔφτασε δη στιγμὴ νὰ ἴδῃ τὸν τρομερὸ ἔξαγνισμὸ τῆς Μπακαβάλης, ἔνοιασε νὰ παγώνη ἡ καρδιὰ του μέσα στὸ στήθος καὶ ἔβαλε μιὰ σκληρή φωνή. Θὰ ἔπεφτε καὶ αὐτὸς μέσα στὸ χείμαρρο τῆς φωτιᾶς, ἀν δὲν πρόφρωναν νὰ εἰποῦν τὶς μαγικὲς λέξεις καὶ νὰ χύσουν τὸ μαγεμένο νερὸ ἀπάνω στὴ στάχτη τῆς ωραίας Ἀπόστρα ποὺ ἦταν λευκότερη ἀπὸ τὸ χίονι.

Εἶδε τότε τὴν Μπακαβάλη λαμπερὴ σὸν ἄγαλμα τῆς θεᾶς Λαζεμή, στὴν ὁραιότερη μέσα στὶς χίλιες τῆς ἐνσαρκώσεις, πιὸ φαδινὴ παρὰ πρὸν, ὁμοια μὲ τὸν κομήτη ποὺ φεύγει ἀπὸ τὴν ἀγκάλη τοῦ ἥλιου. Οἱ καμπύλες τοῦ σώματος τῆς ἦταν πιὸ λαμπρὲς τῶρα, καὶ πιὸ μεγάλη ἡ λαμψή τῶν φωτεινῶν μαλλιῶν της.

Καὶ ἡ Μπακαβάλη ἔχόρεψε καὶ ἔφυγε καὶ δὲ τὸ Τάζ-Οὐλμουλούν γύρισε πίσω μὲ τὸν ἴδιο τρόπο ποὺ εἶχε ἔρθη.

“Οταν, τὴν αὐγή, τῆς εἶπε πὼς τὴν ἀκολούθησε πάνω στοὺς οὐρανοὺς καὶ πὼς ἔμαθε τὸ μυστικό της, ἀρχισε ἡ Μπακαβάλη νὰ κλαίη καὶ νὰ τρέμῃ ἀπὸ τὸ φόβο της.

— Αλοίμονο! ἀλοίμονο! τί ἔκαμες; «Ἐγεινες δὲ μεγαλύτερος ἔχόρδος στὸν ἔαυτο σου. Ποτὲ δὲν θὰ μάθης τί ὑπόφερα γιὰ σένα: τὴν κατάρα τῶν δικῶν μου, τὶς προσβιλές τῆς γενιᾶς μου. Προτίμησα τὸ μαρτύριο τῆς φωτιᾶς παρὰ νὰ χάσω τὴν ἀγάπη σουν χίλιους θανάτους ἐπέθεμα παρὰ νὰ σὲ χάσω! Τὸ εἶδες καὶ σύ! δμως κανένας θυητὸς δὲν μπορεῖ ν' ἀνέβη στὴν κατοικία τῶν ξυπνήσης μεταπλαστεῖσαν, πιὸ πλάτη της χωρὶς νὰ κληηθῇ! Τώρα ἀλοίμονο! τὸ κακὸ ἔχει γίνει καὶ δὲ μόνος τρόπος γὰ νιὰ νὰ φύγης τὸν κίνδυνο ποὺ σὲ περιμένει, εἶνε νὰ σε πάρω ἀπόψε κερψά στὸ Ἀρμανάγαρ καὶ νὰ μαγέψω τὸν Ἐντρα τόσο, ποὺ νὰ μὴ μπορεσῃ τίποτε νὰ μου ἀρνηθῇ.

Τὸ λοιπὸν ἡ Μπακαβάλη, ἡ Ἀπόστρα, ὑπόμενε δικόμητι μιὰ φορὰ τὸ μαρτύριο τῆς φωτιᾶς καὶ χόρεψε ἔπειτα μπροστὰ στὸν θεοὺς, ἔτοι, ποὺ τὰ μάτια δλων ἔκεινων ποὺ τὴν εἶδαν, θάμπωσαν κυττάζοντας τὶς καμπύλες ποὺ ζωγράφιζε τὸ σῶμα της, τὴ γλιγοράδα τῶν λευκῶν σπινδών της, τὴ λάμψη πουν ἀκτινοβολοῦσαν ἀπὸ τὰ μαλλιά της. Καὶ ἡ θελκτικὴ δμορφιά της σένας ἔμαγεψε δλους ποὺ τὸν ἔβλεπεν, καὶ μισοσβυτικές φονὲς ἀκουόντανε.

«Ω Ἄνθος τῆς ζωῆς! Ω λουλούδι τῆς ψυχῆς!» Τὰ δάχτυλα τῶν μουσικῶν εραδάλισαν, καὶ μόλις ἀκουνες τὴ μουσικὴ τρεμουλιαστή, πεθαμένη νὰ τελειώνῃ μέσα σὲ ένα ἥδονικό σβύσιμο.

Τότε ἀκούστηκε δὲ γλυκὺς κεραυνὸς τῆς φωνῆς τοῦ Εντρα ποὺ τὰραζε τὴ βαθειὰ σιωπή:

— Ω Μπακαβάλη! Πές μου τὶ ἐπιθυμεῖς,

καὶ ὅταν σοῦ τὸ δώσω. «Ορκίζομαι στὸν Τριμούρτη!...

</div

Ἐκείνη, γελαστή μπροστά του, ἀλλαφιασμένη ἀκόμη ἀπὸ τὸν χορό, εἶπε σιγανά:

— Σὲ ἱκετεύω, οὐδάνις θεέ, νὰ μὲ ἀφῆσῃς νὰ φύγω ἀπὸ ὅδῳ καὶ νὰ ζήσω μὲ ἐκεῖνον ποὺ ἀγαπῶ, τὰ λίγα χρόνια που ἔχει νὰ ζήσῃ!

Καὶ κύτταξε τὸν νέο Τάξ - Οὐλμουλούν.

Τότε ὁ Ἐντρας, ἀκούοντας τὰ λόγια της, γύρισε καὶ εἶδε τὸν Τάξ - Οὐλμουλούν, καὶ τόσο σκοτείνιασε ἡ δψη του ποὺ ἔγεινε σκοτάδι καὶ στὰ οὐράνια παλάτια.

Εἶπε:

— Καὶ σύ, βέβαια, γενιὰ τῶν ἀνθρώπων, θὰ ἥθελες νὰ μοῦ ζητήσῃς τὴν ἴδια χάρη; Μὴ νοιμίζεις δμας πῶς θὰ μπορέσῃς νὰ πάρῃς ἀπὸ ὅδῳ μιὰν Ἀποάρα, σὰν τὴν Μπακαβάλη, γιὰ γναῖκα σου, χωρὶς νὰ τὸ πληρώσῃς.

— Ἐσύ, ὁ Μπακαβάλη, ἀδιάντροπη, μπορεῖς νὰ πᾶς ἐλεύθερα μαζί του μιὰ ποὺ σου τὸ δρόσιστην. Μάθε δμως πῶς γιὰ δώδεκα χρόνια θὰ ἥσαι μαρμαρωμένη ἀπὸ τὴν μέση ώς τὰ πόδια! Πήγαινε. Ἄς σὲ χαίρεται ὁ ἀγαπημένος σου!

... Καὶ ἔστησαν τὴν Μπακαβάλη στὸ βάθος μιᾶς παγόδας ἐρειπωμένης, μέσα στὰ δάση τῆς Κεϋλάνης. Καθισμένη ἀπάνω σ' ἓνα πέτρινο θρόνο, μαρμαρωμένη ἀπὸ τὴν κεφαλὴ ἔως τὰ πόδια, ἔβλεπε νὰ περνοῦν τὰ χρόνια. Μὰ ὁ Τάξ - Οὐλμουλούν βρήκε ἐπιτέλους τὸ καταφύγιο τῆς καὶ τὴν ἔλατρευε σὰν νὰ ἥταν τὸ ἄγαλμα θεᾶς. Καὶ ἔμεινε ἔτοι χρόνια πολλά.

Οἱ μισθρούμενες πλᾶκες, ποὺ ἀνάμεσά τους εἶχαν φυτρώσει τὰ τρελὰ χορτάρια, ἔτρεμαν ὅταν περνοῦσαν ἐκεῖ κοντά οἱ ἀγριοὶ ἔλέφαντες. Συχνά, ἀπὸ τὸ περίστυλον ἔκυταζαν οἱ τίγρεις μὲ τὰ ἀστραφτερὰ σὰν σμαράγδια μάτια τους. Μὰ ὁ Τάξ - Οὐλμουλούν ποτὲ δὲν ἀπελπίστηκε καὶ ποτὲ δὲν φοβήθηκε, καὶ ἔμεινε στὸ πλάι τῆς ἀγαπημένης του χρόνια καὶ χρόνια.

Στοὺς τοίχους ἔτρεχαν ἔσφινισμένα τὰ σαμια-

μίδια κυττάζοντας μὲ τὰ γυαλιστερὰ σὰν πετράδια μάτια τους: τὰ φειδία τὰ παραμόνευναν μὲ τὴν μαγεμένη σὰν χρυσόλιθος ματιά τους. Πελώρεις ἀράχνες ἔπλεκαν τὶς ἀσημένιες δαντέλλες των πάνω ἀπὸ τὸ κεφάλι τοῦ ζωντανοῦ ἀγάλματος καὶ πουλιά, ποὺ ἡ φοβερὴ τους μύτη εἶχε τὸ χρῶμα τῆς σάρκας καὶ στὰ φτερά τους ἔβλεπες τὸ βασίλεμα τοῦ ἥλιου, ἔτρεφαν ἡσυχα τὰ μικρά τους.

Κατὰ τὰ τέλη τοῦ ἑνδέκατου χρόνου, τὴν ὥρα ποὺ ὁ Τάξ - Οὐλμουλούν βγῆκε νὰ ζητήσῃ τρόφιμα, σοριάστηκε ἡ ἐρειπωμένη παγόδα καὶ ἡ Ἀποάρα θάφτηκε κάτω ἀπὸ τὶς πελώριες πέτρες δπὸν κανένα ἀνθρώπινο χέρι δὲν θὰ μποροῦσε νὰ τὶς μετακινήσῃ... Τότε ὁ Τάξ - Οὐλμουλούν ἀρχίσε νὰ πλαίη. Πάντα δμως περίμενε, γιατὶ ἦξερε πῶς οἱ ἀδάνατοι ποτὲ δὲν πεθαίνουν.

Σὲ λίγο καιρό, μέσα ἀπὸ τὶς πέτρες τὶς σοριασμένες, φύτρωσε ἕνα δέντρο — ἕνα θαυμάσιο δέντρο, λεπτὸ καὶ χαριτωμένο, δπὸν δ κορμός του ὁ στρογγυλεμένος ἔμοιαζε μὲ σῶμα γναῖκας. Ὁ Τάξ - Οὐλμουλούν τὸ κύτταξε ποὺ μεγάλουν μὲ τὶς μεγάλες. ζέστες τοῦ καλοκαιριοῦ καὶ εἶδε πῶς τὰ ἀνθη του ἥταν πιὸ ὠμορφα ἀπὸ τὰ ἀνθη τοῦ ναρκίσου, ποὺ τὰ εἶχαν παρομοιάσει μὲ τὰ μάτια νέων ἰερειῶν, καὶ δ καρπός του ὁ τριανταφυλλένιος θύμιξε τὸ λειο παρθενικό δέρμα.

Ἐτοι πέρασε διδωδέκατος χρόνος.

Καὶ ποὺν σωθῇ τὸ τελευταῖο φεγγάρι, ἀνοιξε ἔνας μεγάλος καρπός καὶ βγῆκε μιὰ γναῖκα λεπτοκαμωμένη δπὸν τὰ ἀπολά της μέλι τηταν κρυμμένα μέσα στὸ φλούδι τοῦ καρποῦ δπως ἡ πεταλούδα μέσα στὴ χρυσαλλίδα. Ἡταν μιὰ γναῖκα, δώμορφη σὰν αὐγὴ ἵνδικη, ποὺ βαθειά ἥταν δ ματιά της, δχι ματιά κόρης τῆς γῆς, — γιατὶ ἀληθινὰ ἥταν ἀδάνατη — μιὰ Ἀποάρα!...

Ἡταν ἡ Μπακαβάλη ἔνανγεννημένη γιὰ τὸν ἀγαπημένο της καὶ ἔλευθερωμένη ἀπὸ τὴν κατάρα τῶν θεῶν.

[Μετάφρ. Κ.]

ΔΕΥΚΑΔΙΟΣ ΧΕΡΝ

ΤΟ ΔΕΚΔΙΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ

ΛΟΓΟΙ ΚΑΙ ΑΝΤΙΛΟΓΟΙ

· Η νίκη τοῦ Φεμινισμοῦ

· Ο ΜΑΘΗΤΗΣ — Έδιαβάσατε τὸ κύριον ἄρθρον τῶν «Τάϊμς», διὰ τὰ μεγάλα καπέλλα τῶν γυναικῶν, τὰ δποῖα εστάθηκαν τόσον εὐεργετικὰ καὶ εἰς ἐμᾶς, κατὰ τὴν θεατικὴν περίοδον τοῦ καλοκαιριοῦ αὐτοῦ;

· Ο κ. ΑΣΟΦΩΣ — Τὸ ἐδιάβασα καὶ ἵσα - ἵσα ἐσκεπτόμουν, διὰ τὸ ζῆτημα τοῦ γυναικείου καπέλου εἰμπορεῖ νὰ ἔχῃ τόσην κόσμουστοικήν σημασίαν, δην καὶ οἰνδήποτε ἀπὸ τὸ ζῆτημα τῆς Βαλκανικῆς χερσονήσου, τὰ δποῖα τροφοδοτοῦν τὰ κύρια ἀρχα τῶν σοβαρῶν φύλλων. Εἶναι εὐτύχημα διὰ οἱ πολοὶ «Τάϊμς» ἀναγνωρίζουν τὴν μεγάλην αὐτῆς ἀλήθειαν.

· Ο ΜΑΘ. — Φθάνατε εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸν;

· Ο κ. ΑΣΟΦ. — Διατί νά μὴ φθάσω; Δὲν εἰξεῖνω διὰ τὴν Ελένη τοῦ Μενελάου ἐφοροῦσε καπέλλο μὲ τεραστίους γύρους, τεραστίους φιόγγους, τεραστία πτερού καὶ τεραστία ἀνθη. Κάπι. Δμως ἐφοροῦσε, ποὺ μαζὶ μὲ τὴν καλλονήν της, ἔξειτεράλανε τὸν Πάριν, τὸν υῖον τοῦ Πριάμου, κ' ἔγινεν ἀφορμὴ τοῦ Τρωικοῦ πολέμου. Αἱ γυναῖκες εἰς δλας τὰ ἐποχάς εἶναι οἱ ἴδιαι καὶ αἱ τοιχογραφίαι τοῦ Κρητικοῦ πολιτισμοῦ μᾶς βεβαιόνουν διὰ αἱ σύγχρονοι τοῦ Μίνως ἐγνώριζον τόσον καλά τὰ μυστήρια καὶ τὴν δύναμιν τοῦ ἐνδύματος, δσον καὶ αἱ σημεριναὶ Πασιδιναὶ. Καὶ ἐπειδὴ αἱ γυναῖκες δημιουργοῦν τὴν ιστορίαν καὶ αἱ γυναῖκες κατὰ τὰ ἔννεα δέκατα εἶναι ἔνδυμα, δ γυναικείος συρμὸς ἔχει ἀνυπόλογοντον κοσμούστοικην σημασίαν.

· Ο ΜΑΘ. — Εἶναι τόσον διαβολικὸς ἐπιτέλους;

· Ο κ. ΑΣΟΦ. — Κυντάξετε μιὰ στιγμὴ ἔξω ἀπὸ τὸ παράνυδρον. Δύο πειρασμοὶ περνοῦν εἰς τὸ ἀντικυρνὸν πεζοδόρμιον. Τοὺς βλέπετε;

· Ο ΜΑΘ. — Φεύ! τοὺς βλέπω.

· Ο κ. ΑΣΟΦ. — Ομοιάζουν καθόλου μὲ τὴν Ελένην τοῦ Μενελάου;

· Ο ΜΑΘ. — Λέν την ἐγνώρισα τὴν μακαρίτισσαν.

· Ο κ. ΑΣΟΦ. — Λέτε ψέματα. Δὲν ύπαρχει ἀνδρωπος εἰς τὸν κόσμον, ποὺ δὲν ἐγνώρισε τὴν Ελένην τοῦ Μενελάου. Σᾶς ξαναρωτῶ: Ομοιάζουν;

· Ο ΜΑΘ. — Δέν είμπορω νὰ σᾶς εἰπῶ. Οι πύργοι ποὺ ἔχουν εἰς τὰ κεφάλια τους μοῦ σκιάζουν τὸ πρόσωπόν τους.

· Ο κ. ΑΣΟΦ. — Εστω. Αἰσθάνεσθε τίποτε;

· Ο ΜΑΘ. — Α' Ακριβῶς. Καποιαν ἀδιαθεσίαν.

· Ο κ. ΑΣΟΦ. — Αύτὸν ἡμελα νὰ μοῦ εἰπῆτε. Οι Ομηρικοὶ γέροντες ἔβλεπαν τὸ πρόσωπον τῆς Ελένης. Εμεῖς αὐτὴν τὴν στιγμὴν δὲν βλέπομεν τίποτε καὶ δμας αἰσθανόμεθα τὴν ίδιαν ἀδιαθεσίαν, ποὺ τὸς ἔκαμεν ἐκείνους νάνωσηκώνωνται ἀπὸ τὴν θέσιν τους. Επὶ τέλους ἔνα ωδαῖον μέτωπον, δύο κεραυνοβόλα ματιά, μια χτυπή μύτη, δύο κατακόκκινα χεῖλα, ἀρμονισμένα εἰς ἔνα θεῖον πρόσωπον δὲν είναι πρόγαμον πούρων.

· Ο κ. ΑΣΟΦ. — Δέν ήξενώρω τὰ κατακτᾶ. Ἔγω βλέπω διὰ τοὺς μένοις των γυναικώντων τῶν θεῶν τοῦ Αποάρα!...

· Ο ΜΑΘ. — Εστω. Είμπορει νὰ ἔχετε δίκαιον ὑπό μιαν ἔποψιν. Τὸ βέβαιον δμως εἶναι διὰ τὸ φεμινιστικὸν κατακτᾶ νέον ἔδαφος.

· Ο κ. ΑΣΟΦ. — Δέν ήξενώρω τὰ κατακτᾶ. Ἔγω βλέπω διὰ τοὺς μένοις των γυναικώντων τῶν θεῶν τοῦ Αποάρα!...

· Ο ΜΑΘ. — Εξηγηθῆτε παρακαλῶ, τί εἶνοςτε μὲ τὸ δευτέρον «γυναικείον» ποὺ εἴπατε.

· Ο κ. ΑΣΟΦ. — Θό σᾶς τὸ ἔξηγήσω ἀναλυτικῶς. Οι νεώτεροι συρμοὶ ἀποκλειστοῦν κάθε ἀλλην συνενόησιν, μεταξὺ τῶν δύο φύλων, ἀπὸ ἐκείνην ποὺ ἐπρωτόγνωνε εἰς τὸν παράδεισον καὶ εἰς τὴν διόπιαν ὄφελομεν τὴν ὑπαρξίαν μας.

· Ο ΜΑΘ. — Précisez!

ΟΙ ΝΕΟΙ ΚΑΘΗΓΗΤΑΙ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ

Κωνσταντίνος Μ. Ράλλης, τοῦ Κανονικοῦ Δικαίου

Άνδρεας Σκιάς, τῶν Ελλήνων γραμμάτων

Γεώργιος Φωτεινός, τῶν ἀφροδισίων νοσημάτων καὶ τῶν νοσημάτων τοῦ δέρματος

Νικόλαος Δημητρακόπουλος, τοῦ Ἀστικοῦ Δικαίου τῶν Ρωμαίων καὶ Βυζαντίνων

Νικόλαος Σαρίπολος, τοῦ Συνταγματικοῦ Δικαίου

γνωστοῦ γερμανοῦ ξωγράφου φὸν "Ες, ἀναφερομένας εἰς τὴν ἐπανάστασιν. Εἶναι χαρακτηριστικῶτατοι ὑπὸ πολλὰς ἔποψεις καὶ ἐνδιαφέρονται. Τὸ δὲν ἔργον θ' ἀποτελεσθῇ ἀπὸ τοῦ μηνιαῖα τεύχη. Κάθε εἰκὼν συνοδεύεται ἀπὸ μικρὸν ἐπειγματικὸν κείμενον. Η σκέψις τῆς Ἐκδοτ. Ἐπαιρείας εἶναι πολὺ ἐπιτυχῆς προσφέρει εἰς τὴν Ἑλλ. οἰκογένειαν τὴν ἴστορίαν τοῦ Ἀγδυνος ἔχοντανήν.

ΕΙΣ τὸν Γαλλικὸν «'Ανταποκριτὴν» δὲ Ταγκρέδ Δὲ Βιέλαν δημιουρεί σημειώσεις περὶ τοῦ Ζάν Μορεάς. Μεταφέρομεν δὲν γλυκά. Οὐ θόρυβος τοῦ δρόμου, ποὺ μόλις μᾶς ἔφθανε, δὲν ἐτάρασσε καθόλου τὴν ὥραιν γαλήνην τοῦ ποιητοῦ. Ἐστριβεῖ τὸ παχὺ τοῦ μουστάκου, κατάμαρπον καὶ στιλπνόν, κάροις εἰς μίαν καλὴν βιαρήν, καὶ ἀτιγγέλλει στίχους ίδικους τοῦ η στίχους κάποιου ἄλλου ποιητοῦ τῆς Πλειάδος, διότι η τέχνη τῆς Ἀναγεννήσεως τοῦ ἡτοῦ οἰκεία. Χάρις εἰς τὴν ἔξαρτετον μηνήν τοῦ, εὐρίσκειν εὐχαριστήσουν νέαταγγέλλην μεριάς στροφάς καὶ γὰρ ἔντει ἀπὸ ἥμας νά μαντεύσωμεν τὸν ποιητήν τους.

Κάποτε πάλιν, μὲν ἔνα εὐθυμότερον τόνον, ἀλλὰ μὲ φωνὴν ἐπίσης σπηλαιώδη, αὐτοσχεδίαζε. Αὐτοσχεδίαζε δὲν ὅλα τὰ πρόγματα, διὰ τὸ κρανίον ἐνὸς συναδέλφου, διὰ τὴν μεσογένινην ποδοφράνην ἐνὸς ποιητοῦ, διὰ τὴν μανίαν ἐνὸς ἡθοποιοῦ τοῦ συριγμοῦ. Οἱ στίχοι τοῦ ἡτοῦ ξέπυνον καὶ είχαν τὴν ἐπισημότητα τοῦ ὑφους, ἐκείνην, ποὺ δὲν ἔλειψε ποτὲ ἀπὸ τὸν Μωρεάς. Αἱ μεγαλύτεραι μας συζητήσεις ἐγίνοντο διὰ τὸν ἐλεύθερον στίχον, τὸν διποῖον ἀπεστέφετο, δφοῦ μίαν φορὰν ὑπῆρξε θιασότης του. Σώζονται ἔκφρασεις τοῦ ἀστεῖαν καὶ ἄλλαι πολὺ δρθαῖ διὰ τοὺς συγχρόνους του, τὰς δοποίας ἀποφεύγων νάναφρον.

Ἐτσι περνοῦνται αἱ δοαι. Τὸ πρωΐ - πρωΐ ἐπέρνανε τὸ λαϊνὸν τρόπῳ, μὲ τὰς ἐλαττωμένας τιμάς, πληρώνοντες δεκαπέντε λεπτὰ ἀντὶ τριάντα εἰς τὰς ἐσωτερικὰς θέσεις καὶ μὲ τὸ δικαίωμα τοῦ καπνίσματος. Τὸν συνώδευα ἔως τὸ σπίτι του, δὲν δὲν ἐιθαύνειν ποτέ. Μᾶς ὀπινεῖν ἡσύχους ἐνῷ αὐτὸς ἔχωντει εἰς τὸ πρῶτον ποτοπωλεῖον ποὺ εὑρίσκει, ειδόποιῶν μας διὰ τὴν ἐπήγαντε νὰ «ἔργασθῃ». Πρόγματα ἔκει μέσα εἰλές γράψει μεριάς ἀπὸ τὰς καλυτέρας ἐπιφυλλίδας, ποὺ ἔδιδε παροδικῶς εἰς τὴν «Gazette de France». Η ἰσχυρά του κράσις ἀνήστατο ἐν τούτοις εἰς τὴν ἐλεείνην αὐτὴν ὑγιείνην καὶ τὸ πνεῦμα του δὲν ἐπτηρεάσθη ποτὲ ἀπὸ τὰς μακράς αὐτὰς ἀγρυπτίνας.

Εἴπα, νομίζω, διὰ τοῦ Μωρεάς ἡτοῦ ὑπεροπτικὸς καὶ διὰ τοῦ κάννενας δῆπος δὲν είχε συνέδησιν τοῦ ἡδονοῦ του

γέλως εἶναι θαυμάσιον δργανον αὐτοβελτιώσεως, ποὺ δὲν τὸν κατέχουν τὰ ἄλλα ζῶα. Δι' αὐτὸ τὸ κωμικὸν θέατρον τοῦ Σόδου, ὅπως ὅλα τὰ κωμικὰ θέατρα, ἀποτελεῖ σειράνη ἡθικῶν μαθημάτων. Μὲ τὴν διαφορὰν διὰ τὴν θεάτρου αὐτοῦ δὲν εἶναι ἡ ἡθικὴ τῆς παροδούσεως, θρησκευτικὴ ἡ λαϊκή, εἶναι ἡθικὴ ἐπαναστατική, ἡ ἡθικὴ τῶν κοινωνικῶν φιλοσόφων καὶ τῶν ἀναρχικῶν.

Ἐργα τοῦ μεγάλου Ἀγγλον δοαιματικοῦ ἔχουν μεταφρασθῆ καὶ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν ἀπὸ τὸν κ. Ποριώτην καὶ παρεδόθησαν καθ' ὅσον γνωρίζομεν εἰς κάποιον θίασον. Ακόμη δῆμος δὲν τὰ εἰδαμεν.

ΠΡΟΤΟΜΗ ΤΟΥ ΣΩΛΩΜΟΥ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

Τὴν πρωτοβουλία τῶν «Παναθηναίων»

— ἀδείᾳ τοῦ Υπουργείου —

Ἐκ προηγούμενων εἰσιφροδών.	Δρ. 2,624.10
Β. Μακροκωστας, Σμύρνη	2.—
Κ. Λιβανόβσκης	1.—
Α. Τιμογιανάκης	1.—
Ε. Γρηγοριάδης	2.—
Μ. Κομνηνός	1.—
Σ. Κρασιάδης	2.—
Ν. καὶ Ι. Αντωνιάδης	2.—
Α. Βαγδέγλου	1.—
Δ. Κοράλλης	2.—
Σ. Μαρτάκης	1.—
Π. Κολέας	2.—
Τσοκος	1.—
Γ. Μαρτάκης	2.—
Γ. Ελευθεριάδης	1.—
Π. Κατετανάκης	2.—
Βασιλείος Περβανᾶς, Δρόση	25.—

Δρ. 2,672.10

Τὸ ἀπαιτούμενον δικιόν ποσὸν εἶναι 3,500 περίπου. Υπολείπονται περὶ τὰς 900. Καὶ τὸ ὑπενθυμιζόμενον εἰς δῆλους. Ολοὶ ἔζησαν καὶ ζοῦν μὲ τοὺς στίχους τοῦ ὑμνητοῦ τῆς ἐλευθερίας.

Αἱ εἰσφροδαὶ στέλλονται εἰς τὰ γραφεῖα τῶν «Παναθηναίων», ὁδὸς Ἀριστοτέλους 35.

ΝΕΑΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Ἐκαπονταετηρίς τοῦ Πανιέρον Ναοῦ τῆς Ἀναστάσεως, Τιμοθέου Πυθαγόρου Θέμελη. Τερουσαλῆμ Τύπ. Ιεροῦ Κοινοῦ τοῦ Παν. Τάφου. 1910.

Ο περιβόλος τοῦ Ολυμπιείου ἐπὶ Αδριανοῦ, Φρειδερίκου Βερόσακη. Αθῆναι Τυπογραφ. Σακελλαρίου 1910, δραχ. 3.

Η Ἐρευνα τῆς ζωῆς, Max Verworn, μετάφρασις Ἀθανασίου Ε. Τσακαλώτου. Αθῆναι 1910, Τυπογρ. Σακελλαρίου, δραχ. 1.

Ο κατ' ἐπιστήμην ἀνθρωπος ἡ πόθεν ἐρχόμεθα, ποῖοι εἰμεδα, ποῦ βαίνομεν; Louis Büchner, μετάφρ. Ανδρέου Π. Φαρμακοπούλου. Αθῆναι 1910, ἔκδ. Γ. Δ. Φέξης, δραχ. 4.

Η φιλοσοφία τοῦ Σωκράτους πατά A. Fouillée Π. Βραΐλα Αρμένη. Αθῆναι 1910, ἔκδ. Γ. Δ. Φέξης, δραχ. 2.

Τὸ Ηρώον τοῦ Αγάνων, τεῦχος 1ον. Ρήγας Φεραίος, Αναγνωσταράς, Θανάσης Διάκος, Μπουντουλίνα. Αθῆναι 1910. Ἑλλην. Εκδοτική Εταιρεία, Τυπ. «Εστία» Μάστινερ καὶ Καργαδούρη, δραχ. 3.50 φρ. 4.

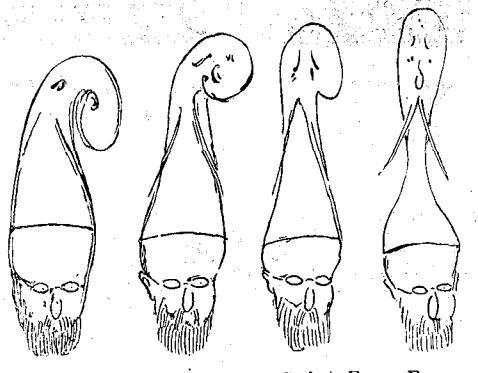
Τὸ Σύνταγμα καὶ ἡ ἀναθεώρησις αὐτοῦ ὑπὸ Αριστείδου Γλαράκη. Αθῆναι 1910. Ἑλλην. Εκδοτ. Εταιρεία δραχ. 2.50.

Οὐ φονεύσεις, Λέοντος Τολστόη, μετάφρ. Σωκρ. Γερ. Φραγκοπούλου. Αθῆναι 1910, Τυπ. Κουσουλίνου.

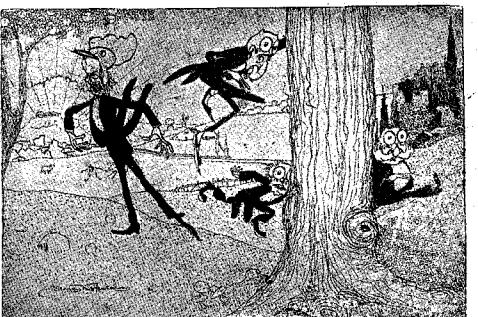
Η Ἀγωγή, Ἐφεύρου Σπένσερ, μετάφρ. Δ. καὶ Π. Α. Λασκάρεως. Αθῆναι 1910. Σύλλογος ὀψευχών βιβλίων. Τυπογραφ. «Εστία» Μάστινερ καὶ Καργαδούρη, δραχ. 1.50.

Τοιστοία Φραγκοκατίας ἐν Ἑλλάδι Οὐδελλιαμ Μίλερο μετάφρ. Σπ. Λάμπρου, τεῦχος 13ον. Αθῆναι Ἑλ. Έκδ. Εταιρείας δραχ. 1. Τυπογραφ. «Εστία» Μάστινερ καὶ Καργαδούρη.

ΓΕΛΟΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ἐξέλιξις σκούφου δημοκρατικοῦ ὑπὸ Σταμ. Σταμ. «Ἀκρόπολις»

Οταν ἀκούεται ἡ φωνή του, τὰ πτηνά τῆς νυκτὸς φεύγουν περίφρομα... ὑπὸ Ἡλ. Κουμετάκη — «Ἀθῆναι»

Σαλάτα τῆς ἐποχῆς — «Πατρίς»

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΤΟΥ 20^{ΟΥ} ΤΟΜΟΥ

ΑΓΡΙΠΠΑΣ

Πολιτική σελίς, σ. 223, 270, 313.
Έλευθερίος Βενιζέλος, σ. 223.
Δακτής Λιβεράτος, σ. 311.

ΑΜΥΝΤΑΣ

*Ανασκαφαὶ ἐν Θῆβαις, σ. 268.

Δ. ΑΝΤΡΕΪΦ ηροσπάνεια Κ. ΠΑΣΑΓΙΑΝΗ
Η Μαρσυλιέζα, σ. 261.

ΔΕ Π. Κ. ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΗΣ

Τὰ βιβλία:
Θεοπεντική, σ. 89.

ΑΡΕΤΑΣ

Τὰ βιβλία:
Γὰ τὴν Πατρίδα, Ἡ καρδιὰ τῆς βασιλοπούλας, σ. 61.
Ιριγένεια ἐν Τάρροις, σ. 61.

Στὸ Ἀλπουρο, σ. 62.

Ἡ φιλοσοφία τοῦ Πλάτωνος, σ. 170.

Ἄργια τῆς ψυχῆς καὶ τῆς ἀγάπης, σ. 171.

Τὸ Σκενοφύλ. καὶ ἡ Βίβλ. τῆς Πάτρου καὶ π. σ. 171.

Θέατρον

Ἐλλ. Θέατρον τοῦ 1910, σ. 90, 124, 172.

SVANTO ARRHENIUS μετάφρ. Σ. ΧΑΤΖΙΔΑΚΙ
Νέα περὶ τῶν Ἀρεως, σ. 281.

ΜΑΡΚΟΣ ΑΥΡΗΛΙΟΣ μετάφρ. Α. ΘΕΡΟΥ
Ἐτς ἔαντόν, σ. 86.

ΣΠ. ΔΕ ΒΙΑΖΗΣ

*Ἐπτανήσιος διαπρόφας ἐν Ἰταλίᾳ, σ. 269.

ΛΕΟΝΑΡΔΟΣ ΔΑ ΒΙΝΤΣΙ

Σκέψεις, σ. 288.

ΑΛΕΞ. ΒΛΑΤΣΙΩΤΗΣ

Ἡ ὕδρευσις τῶν Ἀθηνῶν, σ. 245.

ΒΟΡΕΙΟΣ

Μία Ἑλληνικὴ συνταναλία, σ. 126.
Βερνάρδος Χύβλεος, σ. 174.

ΔΗΜ. Ν. ΒΟΥΤΥΡΑΣ

Οἱ ἀποσκευὲς τῶν νεκρῶν, σ. 200.

ΜΑΞΙΜ ΓΚΟΡΚΥ

Τσελκάς, σ. 110, 164, 206.

ΠΑΥΛΟΣ ΓΝΕΥΤΟΣ

Τὸ Χατζηγιαννάκι, δημοτικόν, σ. 105.

ΧΡ. ΘΕΜ. Δ.

Ἡ Ἀγία Σοφία, σ. 154.

ΕΙΡΗΝΗ ΠΟΔ. ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΠΟΥΛΟΥ

Ἡ Ἑλληνὶς εἰς τὴν ιστορίαν τῶν πνεύματος, σ. 38.
Ἐρεύπια ἀναμήσεων, σ. 188.

ΕΜΕΡΣΟΝ μετάφρ. Χ. Θ. ΦΛΩΡΑ
Οἰκιακὴ Ζωὴ, σ. 67, 115.

I. Σ. ΖΕΡΒΟΣ

*Ο κομήτης τοῦ Χάλλευ, σ. 76.

ΛΕΩΝ. Χ. ΖΩΗΣ

Ἐπιπτωτος βασιλισσα ἐν Ζακύνθῳ, σ. 191.

Θ. ΘΑΝΑΤΟΣ (Περιυλῆς Γιαννόπουλος)

*Ο Καλλιτέχης, σ. 35.

ΣΠ. Ι. ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΣ

*Ἐργατικὴ ὁργάνωσις, σ. 49.

ΑΥΡΑ ΘΕΡΟΥ

*Ἀπὸ τὰ λόγια τον καὶ ἀπὸ τὴν ζωὴν τοῦ Μωρεᾶς σ. 23.
Τραγούδια Καλομοίη, σ. 221.

Δ. ΚΑΚΛΑΜΑΝΟΣ

*Ιωάννης Μωρεᾶς, σ. 6.

Δ. ΓΡ. ΚΑΜΠΟΥΡΟΓΛΟΥΣ

*Ἐπιστολή, σ. 94.

*Οποιον πάρῃ δ χάρος, σ. 244.

ΠΑΝΤΕΛΗΣ Μ. ΚΟΝΤΟΓΙΑΝΝΗΣ

Τὰ τείχη τῆς Θεσσαλονίκης, σ. 278.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ Δ. ΚΛΗΡΟΝΟΜΟΣ (Βαλτετσιώτης)

*Ηλιος καὶ Φεγγάρι, σ. 71.

*Ο Αντρειωμένος, σ. 285.

ΑΙΜΥΛΑΙΑ ΚΟΥΡΤΕΛΗ

Στὸ ἐρημοκλήσι τοῦ βονροῦ, σ. 42.

MIX. Γ. ΛΑΜΠΡΥΝΙΔΗΣ

*Η Φονστανέλλα τοῦ βασιλέως Ὀθωνος, σ. 189.

ΝΑΠΟΛΕΩΝ ΔΑΗΑΘΙΩΤΗΣ

*Ο Τίμι καὶ δ Μπόμπ, σ. 255.

Σ. ΛΟΒΕΡΔΟΣ

Οἰκονομικὴ Ἐπιστήμη καὶ Σοσιαλισμός, σ. 99.

Γεώργιος Κατσελίδης, σ. 312.

Μ. ΜΛΛΑΚΑΣΗΣ

*Υμνος εἰς τὸν Jean Moréas, σ. 5.

*Ἔργα ἀνέκδοτα τοῦ Μωρεᾶς, σ. 19.

Μνημόνιον στὸν Περικλῆ Γιαννόπουλο, σ. 64.

ΣΙΜΟΣ ΜΕΝΑΡΔΟΣ

Δύο Ζακυνθηροὶ ποιηταί, σ. 179.

KΙΜΩΝ ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ

Καλλιτεχνικὴ Ζωὴ:

*Π Δη Ἐκθεσις τῆς Ἑλλ. Καλλ. Ἐπαιρεῖας, σ. 92.

*Ἡ ἔκθεσις τοῦ κ. Θωμᾶ Θυμοπούλου, σ. 124.

*Ιωάννης Ολύμπιος, σ. 172.

*Ο Αγιος Νικόλαος, σ. 221.

Τὰ βιβλία:

Καλὸν Φύσις Τέχνη, σ. 264.

ΜΩΡΙΣ ΜΠΑΡΡΕΣ

*Ἐπιτάφιος εἰς τὸν Μωρεᾶς, σ. 24.

ΜΠΓΕΡΝΣΤΓΕΡΝΕ ΜΠΓΕΡΝΣΟΝ

(μετάφρ. Ν. ΧΑΤΖΗΔΑΚΗ)

Οἱ ἄγγελοι τοῦ ὄντον, σ. 52.

ΚΑΜΙΛΔΟΣ ΜΠΕΛΛΑΙΓΚ

Rooftops, σ. 298.

ΜΩΡΙΣ ΜΠΕΡΙΓΚ

Νεκροί· Ἐπιστολαί:

*Ἀπὸ τὰ Μυκηναϊκὰ ἔγγραφα, σ. 156.

Μεσσαλία, σ. 201.

Συνέντευξις μὲ τὸν Νέρωνα, σ. 301.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΜΩΡΕΑΣ

*Εουφύλη, μετάφρ. K. Παλαμᾶ, σ. 17.

*Ἀπὸ τὰ ποιήματά τον: μετάφρ. Παύλου Γνευτοῦ, Πέτρου Ζητονιάτη, M. Μαλακάση, Λέαντρου Παλαμᾶ, Σωτήρη Σκίτη, σ. 19.

Τὸ ποντὶ καὶ δ χωριάτης, μετάφρ. M. Λάά, σ. 20.

ΠΑΥΛΟΣ ΝΙΡΒΑΝΑΣ

Λόγοι καὶ ἀντίλογοι:

*Ο Ἐλλην ποιητής, σ. 26.

Θάνατος ἀνεμάνης, σ. 57.

Τὸ πρώτυτο σχολεῖο σ. 88.

*Η ἐποχὴ τῆς ἡθικῆς, σ. 122.

Τὸ δάλο κεφαλαῖον, σ. 169.

Θέατρον, σ. 215.

Φινόπωδον, σ. 263.

*Η νίκη τοῦ φεμινισμοῦ, σ. 307.

*Ἐπιστολή, σ. 94.

Τὰ βιβλία:

Anthologie Populaire de Grèce, σ. 265.

Τὸ θεμιστόκλειον, σ. 265.

*Οικλέσις μὲ τὸν ἑαντό μον, σ. 275.

ΦΡ. ΝΙΤΣΕ (ἀπόδοσις I. ΖΕΡΒΟΥ)

Οἱ θεοὶ τοῦ Όλύμπου, σ. 144.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

*Ο «Πειρασμός», σ. 252.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΟΛΥΜΠΙΟΣ

*Η φιλοσοφία τοῦ Πλάτωνος, σ. 162.

ΡΟΔΟΛΦΟΣ ΟΫΚΕΝ

*Η Ιστορία, σ. 42.

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

Σημείωμα στὴ μετάφραση τῆς Εὐφύλης, σ. 62.

ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΠΑΝΑΓΙΩΤΑΤΟΥ

Τὸ φυλαχτὸν τῆς μάντιν, σ. 107.

ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΑ

Τὰ Ὑπὲρ καὶ τὰ Κατά, σ. 123, 170, 216, 264, 308.

ΜΠΑΔΕΝ ΠΑΟΥΕΛΑ

Οἱ μέλλοντες στρατιῶται, σ. 162.

Α. ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗΣ

*Ο Ανάκατος, σ. 289.

ΚΩΣΤ. ΠΑΣΑΓΙΑΝΝΗΣ

Προσευχὴ στὸ Σολωμὸν καὶ στὸν Κάλβο, σ. 151.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΟΛΕΜΗΣ

*Ο Βασιλᾶς Ἀνήλιαγος, σ. 205.

ΣΤΑΥΡΟΣ ΠΡΑΞΙΑΣ

*Ἀπὸ τὸ ἔργον τοῦ Μάρκου Τονάν, σ. 55.

ΑΝΡΥ ΠΟΥΑΓΚΑΡΕ

*Ο Κουρδό, σ. 248.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Ν. ΡΑΛΟΣ

Περὶ τὸν θησαυρὸν τῶν Ἀγιανθήδων, σ. 74.

*Η δίκη τοῦ Φειδίου, σ. 152.

ΠΕΡΙΚΛΗΣ Δ. ΡΕΔΙΑΔΗΣ

Εἰκόνες ἐξ Ολλανδίας, σ. 146.

ΚΑΡΟΛΟΣ ΡΕΖΙΜΑΝΣΕ

*Αγιανθήται, σ. 121, 153, 187.

ΙΟΥΛΙΟΣ ΡΕΝΑΡ μετάφρ. ΧΡ. Θ. Δ.

*Ἀπὸ τὶς φυσικὲς ἴστοροις, σ. 104.

Κ. Α. ΡΩΜΑΙΟΣ

Κεφαλὴ κόρων ἐν Τεγέᾳ, σ. 197.

Θ. Ι. ΣΑΚΕΑΛΑΡΙΔΗΣ

Μονσαή, σ. 31, 270.

Σ. Κ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΟΠΟΥΛΟΣ

*Ο Πρωτομάστορας, σ. 119.

ΑΓΓΕΛΟΣ ΣΗΜΗΡΙΩΤΗΣ

*Η διορθιά, σ. 280.

Πρώτη ἀγάπη, σ. 280.

ΜΑΡΙΝΟΣ ΣΙΓΟΥΡΟΣ

Διδάσκαλος τοῦ Σόλωμοῦ, σ. 113.

Τὰ δύο ὄντεα, σ. 151.

*Ἐγνωπόσεις ἀπὸ τὸ Πα

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΑΙ

- Ανθεμίον:** Αγία Σοφία, σ. 130.
A. de la Gaudara: Ζάν Μωρέας, σ. 1.
- Αρ. Ζάχου:** Ήρων Κονσταντίνου Παλαιολόγου, σ. 66.
Προσχέδια Αγ. Κονσταντίνου, σ. 81.
 Σχέδια ναοῦ, σ. 82.
 Ημικυκλικά καθίσματα εἰς τὴν Ἐπίδανορ, σ. 111.
 "Αγ. Νικόλαος, σ. 194, 195, 196.
- Θωμᾶς Θυμοπούλου:** Ηειθοῦν πνεῦμα, σ. 125.
Γ. Ιακωβίδη: Τὰ νέα μεταλλ. μονόδραχμα, σ. 161.
- E. Ιωαννίδη:** Σπουδή, σ. 98.
 Στὸ κελλὶ τῆς, σ. 109.
 Μαρῖνος Στυγοῦρος, σ. 243.
- Θαλείας Φλωρά Καραβία:** Μοναξιά, σ. 103.
- Φ. Μιλλέ:** Σταχολογήτρες, σ. 33.
 Θημώνιασμα, σ. 43.
- Ρέμπτραντ:** Μάθημα ἀνατομίας, σ. 147.
 Νικτεροῦνή περιστολος, σ. 149.
- A. Ροντέν:** Ἡ πτάσις τοῦ Ἰκάρου, σ. 178.
 Ἡ σκέψις, σ. 251.
- A. Ρουβέρ:** Ο Μωρέας καὶ ἡ Σνίλβαν, σ. 31.
- Π. Ρούμπου:** Σφραγίς, σ. 54.
 Ἐλ. Βενιζέλος, 226.
 Καλοκαΐη, σ. 258, 259.
- Sem:** Σκίτσο τοῦ Μωρέας, σ. 12.
B. Χατζῆ: Τὸ φυλακτὸ τῆς μάνας, σ. 107.

ΓΕΛΟΙΟΓΡΑΦΙΑΙ

- Πασχαλινὸ αὐγό, σ. 64. **Ηλ. Κουμετάκη.**
 Ὁ πραγματικὴ οὐρὰ τοῦ κοινῆτον, σ. 96. **Ηλ. Κουμετάκη.**
 Πῶς τοῦ μπῆκε σὴν μύτη, σ. 272.
 Ὡ θραιμέντικὴ εἴσοδος, σ. 272. **Ηλ. Κουμετάκη.**
 Ἐξέλιξις σκούφου δημοκρατικοῦ, σ. 317. **Σταμ. Σταμ.**
 Οταν ἀκούεται ἡ φωνὴ τοῦ τὰ πιηγὰ τῆς νυκτὸς φεγγούν περίδρομα, σ. 317. **Ηλ. Κουμετάκη.**
 Σαλάτα τῆς ἐποχῆς, σελ. 317.

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑΙ

- Κεφαλὴ κόρης ἐν Τερέᾳ, σ. 198.
 Τὰ τείχη τῆς Θεσσαλονίκης, σ. 278, 279.

ΠΡΟΣΩΠΟΓΡΑΦΙΑΙ

- Ο πατὴρ τοῦ Μωρέας, Αιδρέας Θ. Παπαδιαμαντόπουλος, σ. 8.
 Ο Ζάν Μωρέας, παιδάκι, σ. 8.
 Οι δύο νιοὶ τοῦ Αδ. Παπαδιαμαντούλον, σ. 9.

- Ο μικρὸς Ι. Παπαδιαμαντόπουλος, Ζωνάρβος, σ. 9.
 Ο Μωρέας μαθητής, σ. 12.
 Ο Μωρέας νέος, σ. 12, 13.
 Ἡ τελευταῖα φωτογραφία τοῦ Μωρέας, σ. 15.
 Ο Μωρέας εἰς τὸ γραφεῖον του, σ. 20.
 Ο Μωρέας καὶ διὰ τοῦ Σιλβαῖν ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως, σ. 29.
 Μπγέρον, σ. 53.
 Μάρκ Τοναβή, σ. 55.
 Ἐδμόνδος Χάλλεϋ, σ. 77.
 Ἐδονάρδος Ζ' σ. 93.
 Εἰένη Στυλιανόλη, σ. 126.
 Φρειδερίκος Νίτος, σ. 144.
 Ἡ βασίλισσα Καρολίνα τῆς Νεαπόλεως, σ. 191.
 Καβούρη, σ. 274.
 Κυβέλη Ἀδριανοῦ, σ. 286, 290, 291.
 Ν. Κρύστελλης εἰς διαφόρους ρόλους, σ. 295.
 Αρτεμις Κυπριανίσση, σ. 298.
 Σαπφώ Ἀλκαίον, σ. 299.
 Π. Γαβριηλίδης, σ. 299.
 Παναγῆς Λιβερόπατος, σ. 311.
 Παῦλος Μαντεγκάτσα, σ. 313.
 Κονστ. Ράλλης, σ. 316.
 Αιδρ. Σκιάσ, σ. 316.
 Γεώργ. Φωτεινός, σ. 316.
 Νικ. Αημητροκόπουλος, σ. 316.
 Νικ. Σαρώπολος, σ. 316.

ΠΟΙΚΙΛΑΙ

- Ἡ οἰκλα δπὸν ἐγεννήθη δ Μωρέας, σ. 7.
 Ἡ κηδεία τοῦ Μωρέας, σ. 25.
 Ο Μωρέας ἀναχωρῶν διὰ τελευταῖαν φορὰν ἀπὸ τὴν Ἐλλάδα, σ. 26.
 Απὸ τὴν τελευταῖαν ἐπίσκεψιν τοῦ Μωρέας εἰς τὰς Ἀθήνας, σ. 29.
 Τέμπη, σ. 46, 47.
 Τὸ ἀριστούργημα τοῦ Μπορονάλι σ. 63.
 Πόδις ἔξωχοφθῆη τὸ ἀριστούργημα τοῦ Μπορονάλι, σ. 63.
 Τὸ κατοπτεντήριον Μπαζέν, σ. 74, 75.
 Ο κοιμῆτης τοῦ Χάλλεϋ, σ. 78.
 Μέγιο σπήλαιον, σ. 86.
 Μό γεῦμα τοῦ Συνδέσμου Ἐλλ. Καλλιεχνῶν, σ. 128.
 Τεμάχιο παπύρου τῆς συλλογῆς τῆς Γερεντῆς, σ. 152, 153.
 Τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Αγίας Σοφίας, σ. 155.
 Εἰς τὸν Παρνασσὸν χιονισμένον, σ. 158, 159.
 Χορὸς εἰς Ἀγριάνους, σ. 190.
 Στρατιωτικὸς σταθμὸς συνόρων, σ. 202.
 Μετέωρα, σ. 202.
 Τὸ ποτάμι, σ. 203.
 Ἡ ιδρενούσι τῶν Ἀθηνᾶν, σ. 245, 246, 247.